

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

4 april 2017

WETSONTWERP

**tot hervorming van regelingen inzake
transgenders wat de vermelding van een
aanpassing van de registratie van het geslacht
in de akten van de burgerlijke stand en de
gevolgen hiervan betreft**

INHOUD

Samenvatting	3
Memorie van toelichting	4
Voorontwerp	33
Impactanalyse	40
Advies van de Raad van State	56
Wetsontwerp	64
Coördinatie van de artikelen	77

Blz.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

4 avril 2017

PROJET DE LOI

**réformant des régimes relatifs aux personnes
transgenres en ce qui concerne la mention
d'un changement de l'enregistrement du sexe
dans les actes de l'état civil et ses effets**

SOMMAIRE

Résumé	3
Exposé des motifs	4
Avant-projet	33
Analyse d'impact	48
Avis du Conseil d'État	56
Projet de loi	64
Coordination des articles	95

Pages

6128

De regering heeft dit wetsontwerp op 4 april 2017 ingediend.

Le gouvernement a déposé ce projet de loi le 4 avril 2017.

De “goedkeuring tot drukken” werd op 6 april 2017 door de Kamer ontvangen.

Le “bon à tirer” a été reçu à la Chambre le 6 avril 2017.

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
cdH	:	centre démocrate Humaniste
VB	:	Vlaams Belang
PTB-GO!	:	Parti du Travail de Belgique – Gauche d'Ouverture
DéFI	:	Démocrate Fédéraliste Indépendant
PP	:	Parti Populaire
Vuye&Wouters	:	Vuye&Wouters

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:

DOC 54 0000/000:	Parlementair document van de 54 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV:	Beknopt Verslag
CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN:	Plenum
COM:	Commissievergadering
MOT:	Moties tot besluit van interpellations (beigekleurig papier)

Abréviations dans la numérotation des publications:

DOC 54 0000/000:	Document parlementaire de la 54 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA:	Questions et Réponses écrites
CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral
CRABV:	Compte Rendu Analytique
CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
PLEN:	Séance plénière
COM:	Réunion de commission
MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Bestellingen:
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel.: 02/549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.dekamer.be
e-mail : publicaties@dekamer.be

Commandes:
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.lachambre.be
courriel : publications@lachambre.be

De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier

Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC

SAMENVATTING

Dit wetsontwerp beoogt de wet van 10 mei 2007 betreffende de transseksualiteit in overeenstemming te brengen met de internationale mensenrechtenverplichtingen. In eerste instantie worden alle medische criteria om een officiële wijziging van de registratie van het geslacht te verkrijgen geschrapt. De nieuwe procedure voorziet in een soepele aangifte van de overtuiging dat het geslacht vermeld in de akte van geboorte niet overeenstemt met de innerlijk beleefde genderidentiteit. Die verklaring moet bevestigd worden na geïnformeerd te zijn over de gevollen ervan. Tegelijk worden een aantal mechanismen ingeschreven die fraude en lichtzinnige wijzigingen moeten voorkomen.

Voorts wordt de procedure voor een voornaamswijziging om deze reden vereenvoudigd en worden de afstammingsregels die van toepassing zijn na een wijziging van de registratie van het geslacht verduidelijkt.

Ten slotte wordt rekening gehouden met de bescherming van het privéleven van de betrokkenen door de aangifte van afschriften en uittreksels uit akten van de burgerlijke stand waarop de aanpassing van de registratie van het geslacht zichtbaar is, sterk te beperken.

RÉSUMÉ

Le présent projet de loi vise à mettre la loi du 10 mai 2007 relative à la transsexualité en conformité avec les obligations internationales en matière de droits de l'homme. En premier lieu, tous les critères médicaux pour un changement officiel de l'enregistrement du sexe sont supprimés. La nouvelle procédure prévoit une déclaration aisée de la conviction que le sexe mentionné dans l'acte de naissance ne correspond pas à l'identité de genre vécue intime-ment. Cette déclaration doit être confirmée après avoir été informé de ses conséquences. Dans le même temps, un certain nombre de mécanismes sont inscrits dans le but de prévenir la fraude et les changements irréfléchis.

De plus, la procédure pour un changement de prénom est simplifiée pour les mêmes motifs et les règles de la filiation applicables après un changement de l'enregistrement du sexe sont précisées.

Enfin, il est tenu compte de la protection de la vie privée de la personne concernée en limitant fortement la délivrance de copies et d'extraits d'actes de l'état civil dans lesquels la modification de l'enregistrement du sexe est visible.

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

ALGEMENE TOELICHTING

Dit wetsontwerp strekt er toe om, in navolging van het Federaal regeerakkoord van 9 oktober 2014, de wet van 10 mei 2007 betreffende de transseksualiteit aan te passen in het licht van de internationale mensenrechtenverplichtingen.

Dit ontwerp beoogt de twee voornaamste knelpunten van de huidige Wet van 10 mei 2007 betreffende de transseksualiteit te verhelpen. Het gaat enerzijds om het afschaffen van de verplichte sterilisatievoorwaarde, die op mensenrechtelijk vlak wordt bekritiseerd, en anderzijds om het regelen van de afstamming van transgenders na de officiële aanpassing van de registratie van het geslacht. Daarnaast worden ook in de procedure tot voornaamsverandering de medische voorwaarden geschrapt, en wordt de mogelijkheid tot verzet tegen een aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte door elke belanghebbende geschrapt.

Door de versoepeling van de procedure was het nodig om een aantal waarborgen tegen fraude en lichtzinnige aanpassingen van de registratie van het geslacht in te bouwen. Ten slotte worden een aantal onduidelijke zaken en bewoordingen uit de Wet van 10 mei 2007 weggewerkt.

1. Internationale ontwikkelingen in het kader van de mensenrechten

Op internationaal mensenrechtelijk vlak is er sinds enige tijd een tendens merkbaar om de wettelijke vereisten voor een officiële aanpassing van de registratie van het geslacht en de medische ingrepen om van geslacht te wijzigen duidelijk van elkaar te onderscheiden.

Vooreerst zijn er de Yogyakarta-principes, die, hoewel niet erkend door België, veel waarde toegeschreven krijgen. Voornamelijk het 3de principe en het 18de principe zijn van belang. Volgens het derde principe (recht op erkenning voor de wet) mag niemand worden gedwongen om een medische behandeling te ondergaan, zoals geslachtsveranderende operaties, sterilisatie of hormoontherapie, als voorwaarde voor de wettelijke erkenning van de genderidentiteit. Volgens het 18de principe (bescherming tegen medisch misbruik) mag niemand worden gedwongen om enigerlei medische of psychologische behandeling, procedure of test te ondergaan (...) op grond van zijn seksuele gemaardheid of genderidentiteit (http://www.yogyakartaprinciples.org/principles_en.pdf).

EXPOSÉ DES MOTIFS

MESDAMES ET MESSIEURS,

EXPOSE GENERAL

Le présent projet de loi tend, à la suite de l'accord de gouvernement fédéral du 9 octobre 2014, à adapter la loi du 10 mai 2007 relative à la transsexualité à la lumière des obligations internationales en matière de droits de l'homme.

Il vise à remédier aux deux principaux problèmes que pose l'actuelle loi du 10 mai 2007 relative à la transsexualité. Il s'agit, d'une part, de supprimer la condition obligatoire de stérilisation, qui est critiquée sur le plan des droits de l'homme, et, d'autre part, de régler les liens de filiation des personnes transgenres après le changement de l'enregistrement du sexe officiel. En outre, les conditions médicales sont également supprimées dans la procédure de changement de prénom et la possibilité pour toute personne intéressée de s'opposer à un changement l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance est supprimée.

L'assouplissement de la procédure a nécessité l'instauration d'un certain nombre de garanties contre la fraude et les changements de l'enregistrement du sexe irréfléchis. Enfin, un certain nombre d'éléments et de formulations imprécises de la loi du 10 mai 2007 ont été éliminés.

1. Évolutions internationales dans le cadre des droits de l'homme

Depuis quelque temps, il se dessine sur le plan international des droits de l'homme une tendance à établir une distinction nette entre les conditions légales d'un changement de l'enregistrement du sexe officiel et les interventions médicales pour changer de sexe.

Citons tout d'abord les principes de Yogyakarta qui, bien que non reconnus en Belgique, se voient accorder une grande valeur. Les principes 3 et 18 y occupent une place particulièrement importante. Conformément au principe 3 (droit à la reconnaissance devant la loi), personne ne peut être forcé de subir des procédures médicales, y compris la chirurgie de réassignation de sexe, la stérilisation ou la thérapie hormonale, comme condition à la reconnaissance légale de son identité de genre. Aux termes du principe 18 (protection contre les abus médicaux), nul ne peut être forcé de subir une quelconque forme de traitement, de protocole ou de test médical ou psychologique (...) en raison de son orientation sexuelle ou de son identité de genre (http://www.yogyakartaprinciples.org/principles_fr.pdf).

Daarnaast zijn er nog een aantal andere niet bindende instrumenten, zoals het rapport van de speciale rapporteur over foltering en andere wreedaardige, onmenselijke of vernederende behandelingen of straffen, waarin deze aanbeveelt om in alle omstandigheden elke (af)gedwongen sterilisatie te verbieden en speciale bescherming te geven aan minderheidsgroepen, zoals o.a. tegen gedwongen sterilisatie en geslachtaanpassende operaties (UNITED NATIONS HUMAN RIGHTS COUNCIL, *Report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment*, 11 februari 2013 – nr. A/HRC/22/53).

Met betrekking tot de voorwaarden voor een naamsverandering en een aanpassing van de officiële geslachtsregistratie, merkt de Commissaris inzake Mensenrechten in zijn *Issue Paper "Human Rights and Gender Identity"* (COUNCIL OF EUROPE COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS, *Issue Paper Human Rights and Gender Identity*, 29 juli 2009 – nr. CommDH/IssuePaper(2009)2) op dat de zogenaamde medische voorwaarden duidelijk in strijd zijn met het principe van de eerbiediging van de fysieke integriteit. Het betreft (1) geslachtaanpassende chirurgische ingrepen; (2) onomkeerbare onvruchtbaarheid ingevolge een chirurgische ingreep en (3) andere medische procedures zoals een hormonenbehandeling.

De Raad van Europa heeft ook enkele resoluties goedgekeurd hieromtrent, waarvan de laatste in april 2015 (COUNCIL OF EUROPE PARLIAMENTARY ASSEMBLY, *Resolution. Discrimination on the basis of sexual orientation and gender identity*, 29 april 2010, nr. 1728 (2010); COUNCIL OF EUROPE PARLIAMENTARY ASSEMBLY, *Resolution. Putting an end to coerced sterilisations and castrations*, 26 juni 2013, nr. 1945 (2013); COUNCIL OF EUROPE PARLIAMENTARY ASSEMBLY, *Resolution. Discrimination against transgender people in Europe*, 22 april 2015, nr. 2048 (2015)). In deze laatste resolutie worden de lidstaten van de Raad van Europa opgeroepen een einde te maken aan discriminatie van transgenders en tot het schrappen van wetgeving die de rechten van deze groep beperkt. De lidstaten van de Raad worden opgeroepen om wettelijke regelingen voor geslachtsregistratie te baseren op *zelfbeschikking*, zonder enige andere voorwaarde.

Op 31 maart 2010 nam het Comité van ministers van de Raad van Europa een aanbeveling aan inzake maatregelen om discriminaties op grond van seksuele geaardheid en genderidentiteit te bestrijden (COUNCIL OF EUROPE COMMITTEE OF MINISTERS, *Recommendation of the Committee of ministers to*

En outre, il existe une série d'autres instruments non contraignants, comme le rapport du Rapporteur spécial sur la torture et autres peines ou traitements cruels, inhumains ou dégradants, dans lequel le Rapporteur recommande de prohiber la stérilisation forcée ou obligatoire dans toutes les circonstances et d'assurer une protection spéciale aux membres de minorités, comme, notamment, contre la stérilisation forcée et les opérations de chirurgie de réassignation sexuelle (CONSEIL DES DROITS DE L'HOMME DES NATIONS UNIES, Rapport du Rapporteur spécial sur la torture et autres peines ou traitements cruels, inhumains ou dégradants, 1er février 2013 – A/HCR/22/53).

En ce qui concerne les conditions pour un changement de nom et un changement de l'enregistrement officiel du sexe, le Commissaire aux droits de l'homme fait observer dans son *Document thématique "Droits de l'homme et identité de genre"* (COMMISSAIRE AUX DROITS DE L'HOMME DU CONSEIL DE L'EUROPE, Document thématique "Droits de l'homme et identité de genre", 29 juillet 2009, CommDH/IssuePaper(2009)2) que les prétendues conditions médicales sont de toute évidence contraires au respect de l'intégrité physique de la personne. Il s'agit (1) d'interventions chirurgicales de réassignation sexuelle, (2) de stérilité irréversible à la suite d'une opération chirurgicale et (3) d'autres procédures médicales comme un traitement hormonal.

Le Conseil de l'Europe a également approuvé quelques résolutions à ce sujet, dont la dernière en avril 2015 (ASSEMBLÉE PARLEMENTAIRE DU CONSEIL DE L'EUROPE, Résolution. Discrimination sur la base de l'orientation sexuelle et de l'identité de genre, 29 avril 2010, n° 1728 (2010); ASSEMBLÉE PARLEMENTAIRE DU CONSEIL DE L'EUROPE, Résolution. Mettre fin aux stérilisations et castrations forcées, 26 juin 2013, n° 1945 (2013); ASSEMBLÉE PARLEMENTAIRE DU CONSEIL DE L'EUROPE, Résolution. La discrimination à l'encontre des personnes transgenres en Europe, 22 avril 2015, n° 2048 (2015)). Dans cette dernière résolution, les États membres du Conseil de l'Europe sont appelés à mettre un terme à la discrimination des personnes transgenres et à abroger la législation qui limite les droits de cette catégorie de personnes. Les États membres du Conseil de l'Europe sont appelés à fonder leur réglementation relative à l'enregistrement du sexe sur *l'autodétermination sans se référer à aucune autre condition*.

Le 31 mars 2010, le Comité des ministres du Conseil de l'Europe a adopté une recommandation sur des mesures visant à combattre la discrimination fondée sur l'orientation sexuelle ou l'identité de genre (COMITÉ DES MINISTRES DU CONSEIL DE L'EUROPE, Recommandation du Comité des ministres aux États

member states on measures to combat discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity, 31 maart 2010 (nr. CM/Rec(2010) 5)). Het Comité van ministers beveelt de lidstaten van de Raad van Europa aan om voorafgaande vereisten voor de wettelijke erkenning van een aanpassing van de registratie van het geslacht, met inbegrip van de vereisten die een aanpassing van fysieke aard inhouden, regelmatig aan een onderzoek te onderwerpen met het oog op het schrappen van abusive vereisten (aanbeveling 20). De verandering van de voornaam en het geslacht in officiële documenten moet snel, transparant en toegankelijk verlopen (aanbeveling 21). Niemand mag onderworpen worden aan een geslachtsaanpassende procedure zonder zijn of haar toestemming (aanbeveling 35).

Op 28 september 2011 nam het Europees Parlement een resolutie aan over seksuele geaardheid en genderidentiteit in het kader van de VN-Mensenrechtenraad. In die resolutie betreurt het Europees Parlement dat de rechten van holebi's en transseksuelen (LGBT) nog niet altijd volledig worden nageleefd in de Europese Unie, inclusief het recht op lichamelijke integriteit, het recht op een privé en gezinsleven, het recht op vrijheid van meningsuiting, het recht op vergadering, het recht op non-discriminatie, de vrijheid van verkeer, met inbegrip van het recht op vrij verkeer voor stellen van hetzelfde geslacht en hun families, het recht op toegang tot preventieve gezondheidszorg, medische behandeling, en asielrecht (overweging 11).

Ook het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) volgt die tendens. Lange tijd heeft het EHRM zich niet uitgesproken over de voorwaarden van sterilisatie en geslachtsaanpassing.

In de arresten Goodwin tegen het Verenigd Koninkrijk en I. tegen het Verenigd Koninkrijk van 11 juli 2002, oordeelde het EHRM dat de lidstaten de verplichting hebben om het gewijzigde geslacht van een transseksuele persoon juridisch te erkennen, voor zover die persoon een geslachtsaanpassende ingreep heeft ondergaan (EHRM 11 juli 2002, Goodwin t. Verenigd Koninkrijk, nr. 28957/15, par. 91, en EHRM, 11 juli 2002, I. t. Verenigd Koninkrijk, nr. 25680/94, par. 73).

Recent, op 10 maart 2015, sprak het EHRM zich hier evenwel opnieuw over uit in de zaak YY tegen Turkije. Het EHRM heeft geoordeeld dat de sterilisatie-eis voor transgenderers inging tegen de mensenrechten. Het Hof veldde een oordeel in de zaak van YY, die in 2005 in Turkije te horen had gekregen dat hij eerst onvruchtbaar moest zijn alvorens een geslachtsveranderende operatie te laten uitvoeren. In 2013 kreeg YY van een Turkse rechtbank de toestemming om zich te laten opereren.

membres sur des mesures visant à combattre la discrimination fondée sur l'orientation sexuelle ou l'identité de genre, 31 mars 2010 (n° CM/Rec (2010)5)). Le Comité des ministres recommande aux États membres du Conseil de l'Europe de réévaluer régulièrement les conditions préalables – y compris les modifications d'ordre physique – à la reconnaissance juridique d'un changement de l'enregistrement du genre, afin de lever celles qui seraient abusives (recommandation 20). Le changement du prénom et du sexe dans les documents officiels doit être effectué de manière rapide, transparente et accessible (recommandation 21). Personne ne devrait être soumis à des procédures de changement de sexe sans son consentement (recommandation 35).

Le 28 septembre 2011, le Parlement européen a adopté une résolution sur l'orientation sexuelle et l'identité de genre dans le cadre du Conseil des droits de l'homme des Nations unies. Dans cette résolution, le Parlement européen regrette que les droits des personnes lesbiennes, gays, bisexuelles et transgenres (LGBT) ne soient pas toujours pleinement respectés au sein de l'Union, y compris le droit à l'intégrité physique, le droit à la vie privée et familiale, le droit à la liberté d'opinion et d'expression, le droit à la liberté de réunion, le droit à la non-discrimination, le droit à la libre circulation, notamment le droit à la libre circulation pour les couples de même sexe et pour leurs familles, le droit d'accéder à la prévention en matière de santé et de bénéficier de soins médicaux, et le droit d'asile (considérant 11).

La Cour européenne des droits de l'homme (CEDH) suit également cette tendance. Pendant longtemps, la CEDH ne s'est pas prononcée sur les conditions de stérilisation et de réassignation sexuelle.

Dans les arrêts Goodwin c. Royaume-Uni et I. c. Royaume-Uni du 11 juillet 2002, la Cour a estimé que les États membres ont l'obligation de reconnaître juridiquement le changement de sexe d'une personne transsexuelle, pour autant que cette personne ait subi une opération de réassignation sexuelle (CEDH, Goodwin c. Royaume-Uni, 11 juillet 2002, req. n° 28957/15, par. 91, et CEDH, I. c. Royaume-Uni, 11 juillet 2002, req. n° 25680/94, par. 73).

Cependant, plus récemment, le 10 mars 2015, la CEDH s'est à nouveau exprimée à ce sujet dans l'affaire YY c. Turquie. La CEDH a estimé que la condition de stérilisation pour les personnes transgenres était contraire aux droits de l'homme. La Cour a rendu un jugement dans l'affaire YY, à qui il avait été dit en 2005 en Turquie qu'il devait d'abord être stérile avant de subir une opération de changement de sexe. En 2013, YY recevait l'autorisation d'un tribunal turc pour se faire

Nu oordeelt het Hof dat YY de toegang tot geslachtsveranderende chirurgie ontzeggen een schending is van de privacy van de eiser. Het arrest werd unaniem aangenomen.

(zie meer uitgebreid omtrent de internationale ontwikkelingen: P.BORGHS, De medische criteria in de wet betreffende de transseksualiteit – Rechtsvergelijkend onderzoek in opdracht van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen, http://www.ilga-europe.org/sites/default/files/transseksualiteit_medische_criteria_tcm336-2371871.pdf)

2. Ontwikkelingen in andere landen

Een aantal landen hebben reeds de onvruchtbaarheidsvoorraarde en de verplichte medische geslachtsaanpassing geschrapt, waaronder Malta, Argentinië, Ierland, Denemarken, Zweden, Spanje, Nederland en Noorwegen. In een aantal landen werd deze voorwaarde opgeheven door hogere rechtscolleges, zoals in Duitsland en Italië.

Zo werd bv. in Malta in 2015 de “*Gender Identity, Gender Expression and Sex Characteristics Act*” goedgekeurd, waarin geen sterilisatievoorraarde meer is opgenomen voor de juridische erkenning van de aanpassing van de registratie van het geslacht. De aanpassing van het geslacht is er nu volledig gebaseerd op zelfbeschikking.

Ook in Ierland werd in 2015 de *Gender Recognition Act* goedgekeurd, dewelke de onvruchtbaarheidsvoorraarde niet meer stelt als voorwaarde om wettelijk van geslacht te wijzigen.

In Denemarken is dit ook het geval sinds 2014. De wet voorziet daar wel dat er na de eerste aanvraag tot aanpassing van de registratie van het geslacht (zonder verplichte sterilisatie) een bedenktijd van 6 maanden moet worden doorlopen vooraleer de aanvraag kan worden vernieuwd en de aanpassing van geslacht kan worden erkend. Op die manier wordt ervoor gezorgd dat betrokkenen stilstaan bij hun beslissing tot aanpassing van de registratie van het geslacht en tijd hebben om na te denken over de verregaande gevolgen hiervan.

Een aantal landen stellen als voorwaarde dat een persoon gedurende een bepaalde termijn moet geleefd hebben in de rol van het andere geslacht, bv. in IJsland (1 jaar), Zweden (een zekere tijd), Duitsland (3 jaar), Verenigd Koninkrijk (2 jaar).

Er wordt ook in sommige landen vereist dat de betrokkenen de intentie heeft om in die geslachtsrol te blijven

opérer. Aujourd’hui, la Cour considère que priver YY de l'accès à la chirurgie de changement de sexe est une violation de la vie privée du demandeur. L'arrêt a été adopté à l'unanimité.

(Pour plus de détails sur les évolutions internationales, voy. P. BORGHS, Les critères médicaux dans la loi relative à la transsexualité, étude de droit comparé menée pour le compte de l’Institut pour l’Egalité des Femmes et des Hommes, http://www.ilga-europe.org/sites/default/files/transsexualiteit_medische_criteria_fr_tcm336-2371881.pdf)

2. Évolutions dans d'autres pays

Un certain nombre de pays ont déjà supprimé la condition de stérilité et la réassignation sexuelle médicale obligatoire, parmi lesquels Malte, l'Argentine, l'Irlande, le Danemark, la Suède, l'Espagne, les Pays-Bas et la Norvège. Dans une série de pays, cette condition a été abrogée par des hautes juridictions, comme en Allemagne et en Italie.

À Malte, par exemple, le “*Gender Identity, Gender Expression and Sex Characteristics Act*”, qui ne prévoit plus de condition de stérilisation pour la reconnaissance juridique du changement de sexe, a été voté en 2015. Dorénavant, le changement de l'enregistrement du sexe est totalement fondé sur l'autodétermination.

L'Irlande a également voté le “*Gender Recognition Act*” en 2015, qui n'impose plus la stérilité comme condition au changement légal de sexe.

Il en va de même au Danemark depuis 2014. Dans ce pays, la loi prévoit cependant un délai de réflexion de 6 mois après la première demande de changement de l'enregistrement du sexe (sans stérilisation obligatoire), avant que la demande puisse être réitérée et que le changement de sexe puisse être reconnu. Cela permet aux personnes concernées de réfléchir à leur décision de changer de l'enregistrement du sexe et de disposer de temps pour examiner les conséquences radicales que cela implique.

Une série de pays posent comme condition qu'une personne doit avoir vécu dans le rôle de l'autre sexe pendant un délai déterminé, par exemple en Islande (1 an), en Suède (un certain temps), en Allemagne (3 ans), au Royaume-Uni (2 ans).

Dans certains pays, il est également exigé que la personne intéressée projette de continuer à vivre dans ce

leven (bv. Verenigd Koninkrijk, Zweden, Duitsland, Nederland).

Verschillende landen vragen ook attesten van deskundigen, waarbij zowel wat ze vaststellen als door wie de vaststelling dient te gebeuren verschilt.

Zo kan het gaan om een attest van een psycholoog of psychiater en/of een andere arts-deskundige dan wel van de behandelende arts (bv. Hongarije: arts of psycholoog werkzaam in het domein van genderdysforie; Verenigd Koninkrijk: de behandelende arts). De attesten worden meestal afgeleverd in teamverband (bv. een psychiater, endocrinoloog en een psycholoog in IJsland; minimum een arts en een psycholoog in Portugal; arts en klinisch psycholoog in Spanje).

In Nederland moet de verklaring komen van een "deskundige", meer bepaald een arts en een psycholoog verbonden aan één van de drie expertisecentra patiëntenzorg inzake genderdysforie die er momenteel zijn in Nederland.

In sommige landen wordt er nog steeds een diagnose van genderdysforie vereist van medische deskundigen, bv. in Spanje, Portugal, IJsland, Verenigd Koninkrijk.

In andere landen opteert men voor de zelfbeschikking-benadering. In de attesten in Nederland bv. ligt de nadruk voornamelijk op de informatie en voorlichting van de transgender (art. 28a Nederlands Burgerlijk Wetboek). De bedoeling hiervan is niet dat een persoon over een andere beslist of deze zich voelt als behorende tot het andere geslacht, wel om te weten of hij weet wat hij gaat doen en wat de gevolgen ervan zijn. De deskundige mag de verklaring enkel niet afgeven indien hij een gegrondte reden heeft om aan de echtheid van de bedoelde duurzame overtuiging te twijfelen.

3. Procedure

Gelet op de afschaffing van de medische voorwaarden om over te gaan tot een aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte is het noodzakelijk om een aantal waarborgen tegen fraude in te bouwen. Zowel de tendens in de mensenrechten als de ontwikkelingen op dit vlak in het buitenland, zorgen ervoor dat dit ontwerp opteert voor de benadering van de zelfbeschikking. Niemand hoeft een medische diagnose te stellen omtrent de genderidentiteit van de betrokkenen. Deze beslist zelf hoe hij zich voelt. Om ervoor te zorgen dat deze evenwel voldoende ingelicht is omtrent alle juridische, sociale en psychologische gevolgen van een aanpassing van de registratie van het geslacht opteert

rôle sexuel (par exemple, au Royaume-Uni, en Suède, en Allemagne, aux Pays-Bas).

Différents pays demandent également des attestations d'experts, mais les constatations et les personnes qui doivent les effectuer varient.

Ainsi, il peut s'agir de l'attestation d'un psychologue ou d'un psychiatre et/ou d'un autre médecin expert ou encore du médecin traitant (par exemple, en Hongrie: médecin ou psychologue actif dans le domaine de la dysphorie de genre; au Royaume-Uni: le médecin traitant). Généralement, les attestations sont délivrées par une équipe (par exemple, un psychiatre, un endocrinologue et un psychologue en Islande; au minimum un médecin et un psychologue au Portugal; un médecin et un psychologue clinicien en Espagne).

Aux Pays-Bas, la déclaration doit émaner d'un "expert", plus particulièrement un médecin et un psychologue attachés à l'un des trois centres d'expertise qui existent actuellement dans ce pays pour les soins aux patients souffrant de dysphorie de genre.

Dans certains pays, par exemple, en Espagne, au Portugal, en Islande et au Royaume-Uni, un diagnostic de dysphorie de genre doit encore être posé par des experts médicaux.

D'autres pays ont choisi l'approche de l'autodétermination. Dans les attestations établies aux Pays-Bas, par exemple, l'accent est mis principalement sur l'information de la personne transgenre (article 28a du Code civil néerlandais). L'objectif n'est pas de déterminer par une personne qu'une autre a le sentiment d'appartenir à l'autre sexe, mais bien de savoir si elle sait ce qu'elle va faire et quelles en seront les conséquences. L'expert peut ne pas remettre la déclaration dans le seul cas où il a de bonnes raisons de douter de l'authenticité de la conviction durable en question.

3. Procédure

Vu la suppression des conditions médicales pour procéder à un changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance, il est nécessaire d'intégrer une série de garanties contre la fraude. Tant la tendance observée sur le plan des droits de l'homme que les évolutions qu'on peut constater à l'étranger dans ce domaine nous amènent à opter dans ce projet pour l'approche de l'autodétermination. Personne ne doit poser un diagnostic médical concernant l'identité de genre de la personne intéressée. Celle-ci décide elle-même comment elle se sent. Toutefois, afin de veiller qu'elle soit suffisamment informée sur toutes les conséquences juridiques, sociales et psychologiques d'un

dit ontwerp voor een bedenkijd (naar Deens model) vooraleer er van geslacht kan worden gewijzigd. In de voorziene bedenkijd van minimum drie maanden heeft de betrokkenen de tijd om zich te laten informeren door een erkende transgenderorganisatie over al de gevolgen van de aanpassing van de registratie van het geslacht in zijn akte van geboorte. Het gaat enkel om een verplichte vorm van informatie, niet om een diagnose of waardeoordeel. De betrokkenen dient hiervan na de bedenktermijn een attest van voorlichting voor te leggen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand. De procedure is gebaseerd op zelfbeschikking, maar de voorlichting (tijdens de bedenktermijn) is verplicht.

Naast de bedenktermijn worden er nog andere waarborgen in de tekst ingebouwd om ervoor te zorgen dat de betrokkenen overtuigd is van zijn keuze tot aanpassing van de registratie van het geslacht enerzijds, en tegen fraude anderzijds.

De procureur des Konings kan voorafgaand advies geven over de strijdigheid met de openbare orde van de aanpassing van de registratie van het geslacht. De ambtenaar van de burgerlijke stand dient te weigeren bij negatief advies. Ook na opmaak van de akte dient de procureur des Konings de nietigheid te vorderen om die redenen.

De terugkeerprocedure naar het oorspronkelijke geslacht via de familierechtbank is ook een bijkomende waarborg. In principe is de aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte immers onherroepelijk. Indien toch een tweede aanpassing van de registratie van het geslacht gewenst is, zal dit via een zwaardere procedure via de rechtbank gebeuren.

De bevoegde rechtbank is de familierechtbank (art. 572bis Ger. Wb., blijft ongewijzigd), gezien de aanpassing van geslacht raakt aan de staat van de persoon.

De plaats van de aangifte bepaalt de territoriaal bevoegde rechtbank (art. 628 Ger. Wb.).

Gezien de beroepsprocedure tegen een akte van aanpassing van de registratie van het geslacht een vordering van staat is, is een verplichte mededeling hiervan aan het openbaar ministerie noodzakelijk.

Het vonnis of arrest omtrent de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht wordt overgemaakt aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de

changement de l'enregistrement du sexe, le présent projet opte pour un temps de réflexion (selon le modèle danois) avant de pouvoir changer de sexe. Pendant ce délai de réflexion de trois mois au minimum, la personne intéressée aura le temps de s'informer auprès d'une organisation de transgenres agréée sur toutes les conséquences du changement de l'enregistrement du sexe dans son acte de naissance. Il s'agit uniquement d'une formalité d'information obligatoire, pas d'un diagnostic ni d'un jugement de valeur. Après le délai de réflexion, la personne intéressée doit présenter une attestation d'information à l'officier de l'état civil. La procédure est basée sur l'autodétermination, mais l'information (pendant le délai de réflexion) est obligatoire.

Outre le délai de réflexion, d'autres garanties sont encore insérées dans le texte afin de veiller à ce que la personne intéressée soit convaincue de son choix de changement de l'enregistrement du sexe, d'une part, et de prévenir la fraude, d'autre part.

Le procureur du Roi peut rendre un avis préalable sur la contrariété du changement de l'enregistrement du sexe à l'ordre public. L'officier de l'état civil doit refuser si l'avis est négatif. Après l'établissement de l'acte également, le procureur du Roi doit poursuivre la nullité pour ces raisons.

Autre garantie supplémentaire: la procédure inverse vers le sexe initial par le biais du tribunal de la famille. En effet, le changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance est en principe irrévocable. Toutefois, si dans des circonstances exceptionnelles un deuxième changement de l'enregistrement du sexe est souhaité, il faudra suivre une procédure plus lourde en ayant recours au tribunal.

Le tribunal compétent est le tribunal de la famille (l'article 572bis du Code judiciaire reste inchangé) étant donné que le changement de sexe touche à l'état de la personne.

L'endroit où la déclaration a été faite détermine le tribunal territorialement compétent (article 628 du Code judiciaire).

Comme la procédure de recours contre un acte de changement de l'enregistrement du sexe est une action d'état, une communication obligatoire de celui-ci au ministère public est nécessaire.

Le jugement ou larrêt concernant l'acte de changement de l'enregistrement du sexe est transmis à l'officier de l'état civil du domicile de la personne qui a changé de

woonplaats van de persoon die van geslacht wijzigde. Deze zal hiervan ook kennisgeven aan de andere bevoegde ambtenaren van de burgerlijke stand.

De nieuwe procedure wordt ook opengesteld voor niet-ontvoogde minderjarigen vanaf 16 jaar met onderscheidingsvermogen. Kinderen beseffen immers reeds op jonge leeftijd dat het geslacht vermeld in de akte van geboorte niet overeenstemt met hun innerlijk beleefde genderidentiteit. Rond het begin van de puberteit wordt er reeds gestart met puberteitsblokkers en later met cross-sex hormonen, dus het lijkt logisch dat de “volgende” stap gezet kan worden vanaf 16-jarige leeftijd.

Gelet op de verregaande gevolgen van de aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte, worden er voor minderjarigen wel twee extra voorwaarde ingesteld, nl. een verklaring van een kinder- en jeugdpsychiater en bijstand van de ouders of zijn vertegenwoordiger.

4. Afstamming

In de huidige wet van 10 mei 2007 wordt, naast het bestaan van de medische voorwaarden, de regeling van de afstamming van transgenders beschouwd als het grootste knelpunt.

Momenteel is er in de wet voorzien dat men slechts van geslacht kan veranderen in geval de betrokkenen o.a. niet meer in staat is om kinderen te verwekken overeenkomstig het vorig geslacht. Deze voorwaarde werd voornamelijk ingevoerd om problemen op het vlak van de afstamming te vermijden, met name om te voorkomen dat een transman (vrouw volgens het geslacht vermeld in de akte van geboorte die ondertussen man is geworden) nog kinderen zou kunnen baren of een transvrouw (man volgens het geslacht vermeld in de akte van geboorte die ondertussen vrouw is geworden) nog kinderen zou kunnen verwekken.

Indien men zou uitgaan van het geslacht na de aanpassing van de registratie van het geslacht, zou een kind geboren uit een transman (een vrouw volgens het geslacht vermeld in de akte van geboorte die ondertussen man is geworden) immers twee juridische vaders en geen juridische moeder hebben hetgeen, gelet op het “*mater semper certa est*”-principe (de moeder is de persoon die van het kind bevalt) ingaat tegen ons huidig afstammingsrecht. Een kind geboren uit een transvrouw (een man volgens het geslacht vermeld in de akte van geboorte die ondertussen vrouw is geworden) zou dan genetisch verwant zijn met een kind, waar ze op basis

sex. Celui-ci le notifiera également aux autres officiers de l'état civil compétents.

La nouvelle procédure est également accessible aux mineurs non-émancipés de plus de 16 ans qui ont la capacité de discernement. Les enfants ont déjà conscience dès leur jeune âge que le sexe indiqué dans l'acte de naissance ne correspond pas à l'identité de genre vécue intimement et qu'ils voudraient appartenir à l'autre sexe. Vers le début de la puberté, ceux-ci ont déjà commencé à prendre des inhibiteurs de puberté et plus tard éventuellement des hormones sexuelles du sexe opposé. Par conséquent, il paraît logique qu'ils puissent franchir l'étape suivante à partir de l'âge de 16 ans.

Étant donné les répercussions considérables que le changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance peut avoir pour le mineur, le législateur a introduit deux conditions supplémentaires, à savoir la déclaration d'un pédopsychiatre et l'assistance de ses parents ou de son représentant.

4. Filiation

Dans l'actuelle loi du 10 mai 2007, outre la problématique sur l'existence des conditions médicales, la plus grande difficulté semble la question du règlement de la filiation des personnes transgenres.

Pour l'instant, il est prévu dans la loi qu'une personne ne peut changer de sexe que si, entre autres, elle n'est plus en état de concevoir des enfants selon son sexe précédent. Cette condition a été insérée principalement pour éviter que des problèmes ne se posent sur le plan de la filiation, c'est-à-dire pour empêcher qu'un homme transsexuel (une femme, selon le sexe mentionné dans l'acte de naissance, devenue entre-temps un homme) puisse encore mettre au monde des enfants ou qu'une femme transsexuelle (un homme, selon le sexe mentionné dans l'acte de naissance, devenu entre-temps une femme) puisse encore concevoir des enfants.

Si le point de départ est le sexe après le changement de l'enregistrement du sexe, un enfant né d'un homme transsexuel (une femme, selon le sexe mentionné dans l'acte de naissance devenue entre-temps un homme) aurait en effet deux pères juridiques et pas de mère juridique, ce qui, vu le principe “*mater semper certa est*” (la mère est la personne qui accouche de l'enfant) est contraire à notre droit de la filiation actuel. Un enfant né d'une femme transsexuelle (un homme, selon le sexe mentionné dans l'acte de naissance, devenu entre-temps une femme) serait donc génétiquement apparenté à un enfant dont elle ne peut pas être la mère

van hetzelfde principe geen juridische moeder van kan zijn, daar ze niet van het kind bevallen is.

Ervan uitgaand dat het verwekken van een kind niet langer mogelijk is na een aanpassing van de registratie van het geslacht, bepaalde de wet in artikel 62bis, § 8, 2de lid BW dat de bepalingen betreffende de vaderlijke afstamming niet van toepassing zijn op de persoon van het mannelijk geslacht die aangifte deed volgens artikel 62bis en waarvoor een akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht werd opgesteld.

De omzendbrief van 1 februari 2008 (*B.S. 20 februari 2008*) van de toenmalige minister van Justitie stelt het als volgt: "Krachtens het nieuwe artikel 62bis, § 8, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek zijn de bepalingen betreffende de afstamming van vaderschap vervat in boek I, titel VII, hoofdstuk II van het Burgerlijk Wetboek niet van toepassing vanaf het moment van de opmaak van een akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht na aangifte door een mannelijke aangever, ook al schrijft de ambtenaar van de burgerlijke stand de akte niet in. Vanaf de opmaak van deze akte kan het vaderschap niet meer worden vastgesteld ten aanzien van de mannelijke aangever, die heeft verklaard tot het vrouwelijke geslacht te behoren. De mannelijke aangever kan dus geen vader van een kind meer worden, noch door vermoeden van vaderschap, noch door erkenning, noch door een onderzoek naar vaderschap. (...)

Na de inschrijving of overschrijving van het nieuwe geslacht in het geboorteregister worden nieuwe afstamingsbanden in principe vastgesteld overeenkomstig het nieuwe geslacht. T.a.v. de transseksueel die het vrouwelijke geslacht aanneemt, gelden de regels van de afstamming van moederszijde. T.a.v. een transseksueel die het mannelijke geslacht aanneemt, gelden de regels van de afstamming van vaderszijde."

Vooreerst is het momenteel onduidelijk vanaf wanneer de gevolgen betreffende de afstamming gelden (opmaken voorlopige akte of inschrijven van de akte in de registers van de burgerlijke stand). Daarnaast hield de wet geen rekening met de mogelijkheid dat er al kinderen werden verwekt vóór, maar geboren werden na de aanpassing van de registratie van het geslacht. Evenmin werd rekening gehouden met de mogelijkheid tot het invriezen van sperma, meer bepaald met het feit dat transvrouwen (mannen volgens het geslacht vermeld in hun akte van geboorte die ondertussen vrouwen zijn geworden) met hun eigen ingevroren sperma nog kinderen kunnen verwekken na de aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte.

juridique sur la base du même principe, puisqu'elle n'a pas accouché de l'enfant.

Partant du principe que la conception d'un enfant n'est plus possible après un changement de l'enregistrement du sexe, la loi déterminait à l'article 62bis, § 8, alinéa 2, du Code civil que les dispositions relatives à la filiation paternelle ne s'appliquaient pas à la personne de sexe masculin qui a fait une déclaration conformément à l'article 62bis et pour laquelle un acte portant mention du nouveau sexe a été établi.

La circulaire du 1er février 2008 (*M.B. 20 février 2008*) du ministre de la Justice de l'époque formule les choses comme ceci: "Conformément au nouvel article 62bis, § 8, alinéa 2, du Code civil, les dispositions relatives à la filiation paternelle du livre Ier, titre VII, chapitre II, du Code civil ne s'appliquent pas à la personne de sexe masculin qui a fait une déclaration dès le moment où un acte portant mention du nouveau sexe a été établi même si l'officier de l'état civil n'inscrit pas l'acte. Une fois l'acte rédigé, la paternité ne peut plus être établie à l'égard du déclarant masculin, qui a déclaré appartenir au sexe féminin. Le déclarant de sexe masculin ne peut donc plus devenir père d'un enfant ni par présomption de paternité, ni par reconnaissance, ni par recherche de paternité. (...)

Après l'inscription ou la transcription du nouveau sexe dans le registre des actes de naissance, les nouveaux liens de filiation sont en principe établis conformément au nouveau sexe. Les règles de filiation maternelle sont applicables à l'égard du transsexuel qui adopte le sexe féminin. Les règles de filiation paternelle s'appliquent à l'égard du transsexuel qui adopte le sexe masculin."

Tout d'abord, la question de savoir à partir de quand les conséquences relatives à la filiation s'appliquent (établissement de l'acte provisoire ou inscription de l'acte dans les registres de l'état civil) n'est pas claire pour le moment. De plus, la loi n'a pas envisagé la possibilité que des enfants soient conçus avant, mais soient nés après le changement de l'enregistrement du sexe. Il n'a pas non plus été tenu compte de la possibilité de congeler le sperme, plus particulièrement du fait que des femmes transsexuelles (des hommes, selon le sexe mentionné dans leurs actes de naissance, devenus entre-temps des femmes) puissent encore concevoir des enfants avec leur propre sperme congelé après le changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance.

Bijgevolg heeft de wet ongelijkheden doen ontstaan en is de toepassing van het afstammingsrecht voor transgenders onduidelijk.

De bepaling van artikel 62bis, § 8, 2de lid BW zorgt er in dit opzicht immers voor dat het op absolute wijze onmogelijk is dat een transvrouw (een man volgens het geslacht vermeld in de akte van geboorte die ondertussen vrouw is geworden) nog een afstammingsband vestigt volgens het vorige geslacht, hoewel een kind verwekt kan zijn via genetisch materiaal voortkomend uit het vorig geslacht (man) (ingevroren sperma dan wel een kind verwekt toen hij nog man was, en nadien pas geboren). Volgens het nieuwe geslacht een afstammingsband vaststellen is evenmin mogelijk, aangezien een transvrouw nooit zal kunnen bevallen. Indien haar partner bevalt zal ze het kind moeten adopteren om een juridische afstammingsband met het kind vast te leggen, ook indien het genetisch met haar verwant is.

Voor wat transmannen (vrouwen volgens het geslacht vermeld in hun akte van geboorte die man zijn geworden) betreft, werd dergelijke bepaling omtrent de vaststelling van de afstamming niet voorzien, daar een vrouwelijke aangever niet langer in staat zal zijn om een kind te baren na aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte (onvruchtbaarheidsvoorwaarde), zodat art. 312, § 1 B.W. in geen geval zal kunnen spelen. Uit de huidige wet blijkt evenwel niet duidelijk of de transman (een vrouw volgens het geslacht vermeld in de akte van geboorte die man is geworden) een vaderlijke erkenning zou kunnen doen als diens vrouwelijke partner bevalt, net zoals een ander heteroseksueel koppel waarbij inseminatie met donor-sperma wordt toegepast (wat ervoor zorgt dat sommige ambtenaren van de burgerlijke stand dit wel en andere dit niet aanvaarden).

Gelet op de redenering van de wetgever dat de verwekking van kinderen niet meer mogelijk is na aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte, lijkt de vaderlijke erkenning in principe niet te kunnen worden toegepast. Voor de vaderlijke erkenning moet er echter geen biologische band worden aangevoerd, en aangezien er voor de afstamming verwezen wordt naar het nieuwe geslacht, wordt er vaak vanuit gegaan dat dit toch mogelijk is. Dit laatste creëert dan een ongelijkheid tegenover transvrouwen (mannen volgens het geslacht vermeld in hun akte van geboorte die ondertussen vrouwen zijn geworden) die enkel via adoptie een afstammingsband kunnen vaststellen.

Alle mogelijke pistes voor de regeling van de afstamming na een aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte werden onderzocht.

Par conséquent, la loi a fait naître des inégalités et l'application du droit de la filiation pour les transgenres est floue.

À cet égard, en effet, la disposition de l'article 62bis, § 8, alinéa 2, du Code civil rend le maintien des liens de filiations à l'égard d'une femme transsexuelle (un homme, selon le sexe mentionné dans l'acte de naissance, devenu entre-temps une femme) selon son sexe précédent absolument impossible, bien qu'un enfant puisse être conçu au moyen de matériel génétique issu du sexe précédent (masculin) (spermme congéle ou lorsqu'elle était encore un homme et naître après). Établir des liens de filiation selon le nouveau sexe n'est pas non plus possible étant donné qu'une femme transsexuelle ne pourra jamais accoucher. Si sa partenaire accouche, elle devra adopter l'enfant pour établir un lien de filiation juridique avec l'enfant, même si celui-ci lui est génétiquement apparenté.

En ce qui concerne les hommes transsexuels (les femmes, selon le sexe mentionné dans leur acte de naissance, devenues des hommes), une telle disposition relative à l'établissement de la filiation n'est pas prévue étant donné qu'un déclarant de sexe féminin ne pourra plus accoucher d'un enfant après le changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance (condition de stérilité), ce qui empêche également l'application de l'article 312, § 1er, du Code civil. Toutefois, la loi actuelle ne fait pas apparaître clairement si l'homme transsexuel (une femme, selon le sexe mentionné dans l'acte de naissance, devenue un homme) peut faire une reconnaissance paternelle si sa partenaire féminine accouche d'un enfant, tout comme un autre couple hétérosexuel chez qui une insémination de sperme d'un donneur est effectuée (ce qui entraîne que certains officiers de l'état civil l'acceptent et d'autres pas).

Vu le raisonnement du législateur selon lequel la conception d'enfants n'est plus possible après un changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance, la reconnaissance paternelle semble en principe ne pas pouvoir s'appliquer. Toutefois, la reconnaissance paternelle ne nécessite pas de preuve du lien biologique et comme le nouveau sexe sert de référence pour la filiation, on part souvent du principe que c'est tout de même possible. Ce dernier point crée donc une inégalité vis-à-vis des femmes transsexuelles (des hommes, selon le sexe mentionné dans leur acte de naissance, devenus entre-temps des femmes) qui ne peuvent établir la filiation que par le biais de l'adoption.

Toutes les pistes potentielles de règlement de la filiation après un changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance ont été étudiées. Il s'agit

Het gaat om een complexe situatie die binnen ons huidig afstammingsrecht moeilijk valt op te vangen.

Nederland is één van de weinige landen waar het afstammingsrecht wordt geregeld voor de kinderen geboren na een aanpassing van de registratie van het geslacht. Zo wordt er in artikel 28c van het Nederlands Burgerlijk Wetboek enerzijds voorzien dat de aanpassing van de registratie van het geslacht zijn gevolgen heeft vanaf het ogenblik van de kantmelding van de aanpassing van de registratie van het geslacht aan de akte van geboorte, en anderzijds dat er, indien de betrokkenen na de wijziging van de registratie van het geslacht een kind baart, voor de toepassing van het afstammingsrecht wordt uitgegaan van het geslacht dat deze voor de aanpassing had.

M.a.w., enkel voor de transman (een vrouw volgens het geslacht vermeld in de akte van geboorte die man is geworden) die van een kind bevalt geldt nog het oorspronkelijk geslacht (en wordt deze dus juridische moeder van het kind), terwijl voor alle overige gevallen het nieuwe geslacht van toepassing is. De regeling van de afstamming in dit ontwerp is dan ook geïnspireerd op het Nederlands systeem.

5. Voornaamsverandering

Naast de aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte, is ook de voornaamsverandering een belangrijk gegeven voor transgenderen. Uit de versoepeling van de procedure voor de aanpassing van de registratie van het geslacht in de akten van de burgerlijke stand vloeit logischerwijze voort dat ook de voornaamsverandering voor transgenderen wordt ontstaan van de medische voorwaarden.

Tot nu toe is voor de voornaamsverandering op basis van de procedure voor transgenderen (aan het verminderd tarief) vereist dat een hormonale substitutietherapie wordt of werd ondergaan, teneinde de lichamelijke geslachtskenmerken van het geslacht waartoe hij of zij overtuigd is te behoren te induceren, alsook dat de voornaamsverandering een essentieel gegeven is bij de rolokmaking (naast de overtuiging te hebben tot het andere geslacht te behoren dan datgene vermeld in de akte van geboorte). Daar de aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte wordt gebaseerd op het principe van de zelfbeschikking, wordt ook de voornaamsverandering versoepeld en aangepast.

In dit ontwerp wordt nog slechts een verklaring op eer geëist van de overtuiging dat het geslacht op de akte van geboorte niet langer overeenkomt met de innerlijk beleefde genderidentiteit.

d'une situation complexe à laquelle il est difficile de faire face dans le cadre de notre droit de la filiation actuel.

Les Pays-Bas sont l'un des rares pays où le droit de la filiation est réglé pour les enfants nés après un changement de l'enregistrement du sexe. Ainsi, il est prévu à l'article 28c du Code civil néerlandais, d'une part, que le changement de l'enregistrement du sexe produit ses effets dès le moment de la mention du changement de l'enregistrement du sexe en marge de l'acte de naissance et, d'autre part, que si l'intéressé accouche d'un enfant après le changement de l'indication du sexe, c'est le sexe qu'il avait avant le changement qui sert de base pour l'application du droit de la filiation.

En d'autres termes, c'est uniquement pour l'homme transsexuel (une femme, selon le sexe mentionné dans l'acte de naissance, devenue un homme) qui accouche d'un enfant que le sexe initial s'applique (et donc l'homme transsexuel est la mère juridique de l'enfant), tandis que c'est le nouveau sexe qui compte pour tous les autres cas. Le règlement de la filiation dans le présent projet est dès lors inspiré du système néerlandais.

5. Changement de prénom

Outre le changement de l'enregistrement du sexe à mentionner dans l'acte de naissance, le changement de prénom constitue également un point important pour les personnes transgenres. Vu l'assouplissement de la procédure pour le changement de l'enregistrement du sexe dans les actes de l'état civil, il est logique que le changement de prénom pour les personnes transgenres soit expurgé des conditions médicales.

Jusqu'à présent, le changement de prénom sur base de la procédure applicable aux personnes transgenres (au tarif réduit), nécessite qu'une thérapie hormonale de substitution soit ou ait été subie afin d'induire les caractéristiques sexuelles physiques du sexe auquel il ou elle a la conviction d'appartenir et que le changement de prénom soit une donnée essentielle dans l'inversion de rôle (outre le fait d'avoir la conviction d'appartenir à l'autre sexe que celui mentionné dans l'acte de naissance). Comme le changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance est basé sur le principe de l'autodétermination, le changement de prénom est également assoupli et adapté.

Le présent projet n'exige plus qu'une déclaration sur l'honneur de la conviction que le sexe indiqué dans l'acte de naissance ne correspond plus à l'identité de genre vécue intimement.

Om evenwel te voorkomen dat er verschillende kerken om deze reden van voornaam wordt gewijzigd, worden er twee beperkingen ingevoerd. Enerzijds dat de nieuwe voornaam in overeenstemming moet zijn met het nieuw gekozen geslacht, anderzijds dat men slechts één maal om deze reden van voornaam kan veranderen. Nadien is enkel nog de normale procedure tot voornaamsverandering mogelijk (aan het gewone tarief), zoals die voor iedereen openstaat.

Ook voor de niet-ontvoogde minderjarigen wordt het makkelijker om van voornaam te veranderen, gezien dit voor hun een belangrijke stap is in hun zoektocht naar hun genderidentiteit. Vanaf 16 jaar kunnen ze, met bijstand van zijn ouders of de wettelijke vertegenwoordiger, een verzoek tot voornaamsverandering vragen. Indien zijn ouders of zijn wettelijke vertegenwoordiger dit weigeren, kan de minderjarige ook zelf naar de familierechtbank stappen om een machtiging te verkrijgen om zijn voornaam te veranderen met bijstand van een voogd ad hoc.

De niet-ontvoogde minderjarigen die van voornaam wijzigden om deze reden (aan verminderd tarief), kunnen wel een tweede maal van voornaam veranderen om dezelfde reden, voor hun meerderjarigheid, indien ze niet overgaan tot een aanpassing van de registratie van het geslacht.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 1

Dit artikel bepaalt de constitutionele bevoegdheidsgrondslag.

HOOFDSTUK 1

Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek

Art. 2

Op basis van het huidig artikel 45 kan eenieder zich door de bewaarders van de registers van de burgerlijke stand uittreksels doen afgeven uit de akten die in deze registers zijn ingeschreven. In die uittreksels wordt geen melding gemaakt van de afstamming van de personen op wie de akten betrekking hebben, maar soms wel van de historiek.

Alleen de openbare overheden, de persoon op wie de akte betrekking heeft, zijn echtgenoot of overlevende echtgenoot, zijn wettelijke vertegenwoordiger, zijn bloedverwanten in de opgaande lijn of nederdalende lijn, zijn erfgenamen, hun notaris en hun advocaat kunnen een

Toutefois, afin d'éviter de multiples changements de prénom sur base de ce motif lié au sexe, le législateur introduit deux autres formes de restriction. D'une part, le nouveau prénom doit être conforme au nouveau sexe choisi et, d'autre part, on ne peut changer de prénom sur base de ce motif qu'une seule fois. Ensuite, seule la procédure de changement de prénom ordinaire (au tarif normal) est encore possible, telle qu'elle est ouverte à toute personne.

Il devient également plus facile aux mineurs non émancipés de changer de prénom, car c'est pour eux une démarche importante dans leur recherche de leur identité de genre. Dès l'âge de 16 ans, ils pourront introduire une demande de changement de prénom, avec l'assistance de leurs parents ou de leur représentant légal. Si ses parents ou son représentant légal le refusent, le mineur pourra également s'adresser lui-même au tribunal de la famille, pour qu'il aura une autorisation de changer de prénom avec l'assistance d'un tuteur ad hoc.

Les mineurs non émancipés qui ont changé de prénom pour ce motif (à un tarif réduit) peuvent toutefois changer une deuxième fois de prénom pour le même motif, avant leur majorité, s'ils ne procèdent pas à un changement de l'enregistrement du sexe.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 1er

Cet article définit la base constitutionnelle de compétence.

CHAPITRE 1ER

Modifications du Code civil

Art. 2

Sur la base de l'actuel article 45, toute personne peut se faire délivrer par les dépositaires des registres de l'état civil des extraits des actes inscrits dans ces registres. Dans ces extraits, il n'est fait mention de la filiation des personnes que les actes concernent mais parfois on y reprend l'historique.

Seules les autorités publiques, la personne que l'acte concerne, son conjoint ou son conjoint survivant, son représentant légal, ses ascendants, ses descendants, ses héritiers, leur notaire et leur avocat peuvent obtenir une copie conforme d'un acte de l'état civil datant de

eensluidend afschrift verkrijgen van een akte van de burgerlijke stand die minder dan honderd jaar oud is, dan wel een uittreksel uit de akte met de afstamming van de personen op wie de akte betrekking heeft.

Gelet op de privacy van transgenders wordt uitdrukkelijk in paragraaf 3 bepaald dat uittreksels (met historiek) uit akten van personen die de registratie van hun geslacht hebben gewijzigd enkel zonder vermelding van deze aanpassing mogen worden aangeleverd.

Wat de letterlijke afschriften betreft (waarop zowel de afstamming als de historiek vermeld staat), wordt de kring van personen beperkt tot de betrokken zelf, zijn wettelijke vertegenwoordiger, zijn erfgenamen, hun notaris en hun advocaat. De openbare overheden kunnen enkel een eensluidend afschrift verkrijgen voor zover wordt aangetoond dat dit noodzakelijk is om redenen die verband houden met de staat van de persoon.

Voorheen werd het soms als een probleem ervaren dat meerdere personen de historiek van de aanpassing van de registratie van het geslacht konden zien. Om die reden wordt er een derde paragraaf toegevoegd aan artikel 45.

De toevoeging ‘in afwijking van § 1 in de derde paragraaf zorgt ervoor dat ook de rechtbank, geen goedkeuring kan geven om genealogische opzoeken te laten verrichten of uittreksels met vermelding van de aanpassing van de registratie van het geslacht of afschriften te laten afgeven om redenen van wetenschappelijk, historisch of een ander belang van personen die van geslacht zijn gewijzigd. Indien de machtiging door de rechtbank werd gegeven voor bv. een bepaald jaar, kunnen de opzoeken plaatsvinden overeenkomstig de nieuwe paragraaf 3 van artikel 45 B.W.

Wat de afgifte van uittreksels en afschriften betreft, moet eraan worden herinnerd dat uittreksels er in het bijzonder op gericht zijn de staat van de personen die in de akten figuren aan te tonen. Uittreksels zijn een samenvatting van de akte van de burgerlijke stand waarin de essentiële gegevens ervan worden overgenomen. In beginsel zal een uittreksel de nieuwe (actuele) gegevens opnemen zonder enige verwijzing naar de oorspronkelijke toestand.

Wat de belangen betreft van de andere personen op wie de akte eventueel betrekking heeft, werd in de omzendbrief betreffende de transseksualiteit voorzien dat er ook rekening moet worden gehouden met hun gerechtvaardigde belangen.

moins de cent ans ou un extrait de l'acte mentionnant la filiation des personnes que l'acte concerne.

Vu la protection de la vie privée des personnes transgenres, il est expressément prévu au paragraphe 3 que les extraits d'actes de personnes (dans lesquels est mentionné l'historique) qui ont changé l'enregistrement de leur sexe peuvent être délivrés uniquement sans mention de ce changement.

Pour ce qui est des copies littérales (dans lesquels est mentionné la filiation et l'historique), le cercle de personnes est réduit à l'intéressé même, son représentant légal, ses héritiers, leur notaire et leur avocat. Les autorités publiques ne peuvent qu'en obtenir une copie conforme dans la mesure où il est établi que cela s'avère nécessaire en raison de motifs liés à l'état de la personne.

Auparavant, le fait que plusieurs personnes pouvaient voir l'historique du changement de l'enregistrement du sexe était parfois ressenti comme un problème. C'est pour cette raison qu'un troisième paragraphe est ajouté dans l'article 45.

L'ajout des mots “Par dérogation au paragraphe 1er” dans le paragraphe 3 veille à ce que même le tribunal, ne puisse pas autoriser l'exécution de recherches généalogiques ou la délivrance d'extraits ou de copies avec mention du changement de l'enregistrement du sexe dans le cadre de recherches scientifiques, historiques ou d'un intérêt d'une autre nature concernant des personnes qui ont changé de sexe. Si l'autorisation a été donnée par le tribunal pour une année déterminée, par exemple, les recherches peuvent être effectuées conformément au nouveau paragraphe 3 de l'article 45 du C.civ.

En ce qui concerne la délivrance d'extraits et de copies, il convient de rappeler que les extraits visent en particulier à établir l'état des personnes qui figurent dans les actes. L'extrait est un résumé de l'acte de l'état civil qui en reprend les données essentielles. En principe, il intégrera les nouvelles données (actuelles) sans renvoyer de quelque manière que ce soit à la situation initiale.

Pour ce qui est des intérêts des autres personnes que l'acte concerne éventuellement, il a été prévu dans la circulaire relative à la transsexualité qu'il convient également de prendre en considération leurs intérêts légitimes.

Gelet op het doel van de uittreksels, namelijk het bewijs van de actuele staat van de persoon, kan het vermelden van de oude toestand in geen geval worden aanvaard.

Art. 3

Dit artikel bepaalt de procedure tot opmaak van de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht.

De huidige procedure, ingevoerd bij de wet van 10 mei 2007 betreffende de transseksualiteit, is niet langer in overeenstemming met de mensenrechten. Om die reden wenst de regering een soepelere procedure tot aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte in te stellen die toelaat de akte van geboorte en de andere akten van de burgerlijke stand van de betrokkenen te wijzigen.

De eerste paragraaf bepaalt het toepassingsgebied van de procedure tot aanpassing van de registratie van het geslacht. Zo kan elke Belg of elke in de bevolkingsregisters ingeschreven vreemdeling op een soepele wijze aangifte doen van aanpassing van de registratie van het geslacht bij de ambtenaar van de burgerlijke stand, zonder nog aan de tot nu toe bestaande strenge voorwaarden van medische geslachtsaanpassing of de sterilisatie te moeten voldoen.

Het gaat enkel om de overtuiging van de betrokkenen dat het geslacht opgenomen in de akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit, zonder dat hier enige medische diagnose aan te pas komt.

De procedure wordt ook opengesteld voor niet-ontvoogde minderjarigen met onderscheidingsvermogen vanaf 16 jaar. Voorheen werd er geen leeftijdsbeperking ingesteld voor de aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte, maar *de facto* was het onmogelijk de procedure te voltooien als minderjarige, daar geslachtsoperaties normaliter niet werden uitgevoerd voor de leeftijd van 18 jaar.

Gelet op het lange proces dat transgenderkinderen doormaken, en dat start met het nemen van puberteitsblokkers en later cross-sex hormonen, lijkt het logisch dat ze ook de "volgende" stap kunnen nemen in hun transitieproces, zonder daarvoor hun meerderjarigheid te moeten afwachten.

Gezien de verregaande gevolgen van de aanpassing van de registratie van het geslacht worden er evenwel twee extra voorwaarden geëist voor minderjarigen. Zo

Vu la finalité des extraits, à savoir la preuve de l'état actuel de la personne, la mention de l'ancienne situation ne peut en aucun cas être acceptée.

Art. 3

Cet article détermine la procédure d'élaboration de l'acte de changement de l'enregistrement du sexe.

La procédure actuelle, instaurée par la loi du 10 mai 2007 relative à la transsexualité, n'est plus conforme aux droits de l'homme. C'est dans cette optique que le gouvernement souhaite instaurer une procédure de changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance plus souple qui permet de modifier l'acte de naissance et les autres actes de l'état civil de l'intéressé.

Le premier paragraphe définit le champ d'application de la procédure de changement de l'enregistrement du sexe. Ainsi, tout Belge ou tout étranger inscrit aux registres de la population peut aisément faire une déclaration de changement de l'enregistrement du sexe devant l'officier de l'état civil, sans devoir satisfaire encore aux strictes conditions de réassignation sexuelle médicale ou de stérilisation en vigueur jusqu'à présent.

Il s'agit seulement de la conviction de l'intéressé que le sexe indiqué dans l'acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement, sans qu'il faille encore établir le moindre diagnostic médical.

La procédure est accessible aux mineurs non émancipés de plus de 16 ans doués de discernement. Auparavant, il n'existe pas de limite d'âge pour le changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance, mais *de facto*, il était impossible d'achever le processus en tant que mineur puisque, en principe, les opérations de changement de sexe ne pouvaient avoir lieu avant que la personne n'ait atteint l'âge de 18 ans.

Puisque le processus que les enfants transgenres doivent endurer est long et qu'ils ont commencé à prendre des inhibiteurs de puberté dès le début de celle-ci et par la suite des hormones sexuelles du sexe opposé, il paraît logique qu'ils puissent franchir l'étape suivante de leur processus de transition, sans devoir attendre l'âge de la majorité.

Etant donné les répercussions considérables que le changement de l'enregistrement du sexe peut avoir pour le mineur, on exige la satisfaction de deux conditions

wordt er enerzijds een verklaring van een kinder- en Jeugdpsychiater verlangd die bevestigt dat de betrokkenen de voortdurende overtuiging heeft dat het geslacht in zijn akte van geboorte niet overeenstemt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit. De tussenkomst van de psychiater heeft niet tot doel om een diagnose te vellen, maar enkel de weloverwogen en zonder druk geuite wil van de minderjarige met onderscheidingsvermogen te bevestigen. Het gaat om een attest van zijn behandelende arts-psichiater, die hem gedurende een hele tijd heeft opgevolgd.

Daarnaast is ook de bijstand van de ouders of de wettelijke vertegenwoordiger gevist. Indien deze weigeren de minderjarige bij te staan, kan deze zich door de familierechtbank laten machtigen om de handeling te stellen met een voogd ad hoc, voor zover de familierechtbank de weigering ongegrond acht.

De ambtenaar van de burgerlijke stand gaat na of de voorwaarden vervuld zijn (attest psychiater, bijstand ouders alsook de overige voorwaarden die voor iedereen gelden) en oordeelt over het onderscheidingsvermogen van de minderjarige.

De uitzonderlijke handelingsbekwaamheid van de niet-ontvoogde minderjarige om vanaf 16 jaar een aanpassing van de registratie van het geslacht te bekomen impliceert dat de niet-ontvoogde minderjarige die een nieuwe aanpassing van de registratie van het geslacht wenst (zoals voorzien in § 10), een voogd ad hoc kan laten aanstellen (of bij gebrek aan bijstand ook zelf de mogelijkheid heeft om de vordering tot tweede aanpassing in te stellen).

De tweede paragraaf gaat in op de territoriale bevoegdheid van de ambtenaar van de burgerlijke stand, met name deze van de gemeente waar de betrokkenen is ingeschreven in de bevolkingsregisters.

De Belg die niet in het bevolkingsregister is ingeschreven, moet aangeven op welk adres hij van een weigering van de ambtenaar van de burgerlijke stand in kennis kan worden gesteld.

De inhoud van de verklaring die de betrokkenen dient af te leggen wordt bepaald in de derde paragraaf van dit artikel.

Er wordt uitgegaan van de informed-consent benadering, waarbij de informatie aan de betrokkenen aldus centraal staat.

Om te voorkomen dat de betrokkenen lichtzinnig en zonder correct geïnformeerd te zijn over de gevolgen van

supplémentaires. D'un côté, on exige une déclaration d'un pédopsychiatre qui confirme que la personne a la conviction constante que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement. L'intervention du psychiatre n'a pas pour but d'établir un diagnostic mais uniquement de confirmer la volonté réfléchie et exprimée sans contrainte du mineur doté de capacité de discernement. Cette attestation doit émaner du psychiatre traitant, qui suit l'enfant depuis le début du processus.

Par ailleurs, l'assistance des parents ou du représentant légal est également exigée. Si ceux-ci refusent d'assister le mineur, il peut se faire autoriser par le tribunal à poser cet acte avec l'assistance d'un tuteur ad hoc, pour autant que le tribunal de la famille estime ce refus infondé.

L'officier de l'état civil vérifie que les conditions ont été remplies (attestation du psychiatre, assistance des parents ainsi que les autres conditions à remplir pour tout demandeur) et apprécie la capacité de discernement du mineur.

La capacité exceptionnelle du mineur non émancipé à obtenir dès 16 ans un changement de l'enregistrement du sexe implique que le mineur non émancipé qui souhaite un nouveau changement d'enregistrement du sexe (prévu au § 10) peut faire désigner un tuteur ad hoc ou, à défaut d'assistance, a également lui-même la possibilité d'introduire une demande de deuxième changement.

Le deuxième paragraphe traite de la compétence territoriale de l'officier de l'état civil, à savoir celui de la commune où l'intéressé est inscrit dans les registres de la population.

Le Belge qui n'est pas inscrit dans le registre de la population doit indiquer à quelle adresse il peut être informé d'un refus de l'officier de l'état civil.

Le contenu de la déclaration que l'intéressé doit faire est déterminé au troisième paragraphe de cet article.

L'approche retenue est celle du consentement éclairé, cadre dans lequel l'information à l'intéressé occupe donc une place centrale.

Pour éviter que l'intéressé fasse cette déclaration de manière irréfléchie et sans être correctement informé sur

de aanpassing van de registratie van het geslacht deze verklaring zou afleggen, worden er enkele waarborgen in de tekst ingebouwd.

De betrokkene dient te verklaren dat hij er al een hele tijd van overtuigd is dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteiten dat hij ook de administratieve en juridische gevolgen wenst die deze wijziging van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte met zich meebrengt.

Het gaat immers om een in principe onherroepelijke procedure, met belangrijke gevolgen.

Na het afleggen van deze verklaring benadrukt de ambtenaar van de burgerlijke stand de in beginsel onherroepelijkheid van de procedure.

Hij licht de betrokkene ook in over het verdere verloop van de procedure, de administratieve gevolgen ervan (paspoort, identiteitskaart,...) en overhandigt hem een informatiebrochure. De Koning stelt deze informatiebrochure op.

In een omzendbrief zullen de administratieve gevolgen van deze procedure aan de ambtenaren van de burgerlijke stand worden uitgelegd.

De ambtenaar neemt akte van de verklaring en levert hiervan een ontvangstbewijs af aan de betrokkene.

De ambtenaar van de burgerlijke stand doet ook melding van het afleggen van de verklaring aan de procureur des Konings.

Deze mededeling aan de procureur des Konings is een middel ter bescherming tegen (identiteits)fraude of problematische verklaringen (bv. van personen die worden gezocht door het gerecht)..

De procureur des Konings heeft drie maanden de tijd om een advies af te leveren, wegens strijdigheid met de openbare orde. Indien niet tijdig een advies wordt uitgebracht wordt dit geacht positief te zijn.

Na een bedenktijd van ten vroegste drie maanden en ten laatste zes maanden na afgifte van het ontvangstbewijs dient de betrokkene zijn verklaring te herhalen, evenals een attest van voorlichting te overhandigen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand.

De bedenktijd heeft tot doel de betrokkenen voldoende in te lichten over de gevolgen van de aanpassing van de geslachtsregistratie, alsook een zekere reflectie te kunnen hebben over de verkregen informatie.

les conséquences du changement de l'enregistrement du sexe, le texte a intégré quelques garanties.

L'intéressé doit déclarer qu'il est convaincu depuis longtemps que le sexe indiqué dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement, qu'il effectue cette déclaration en âme et conscience et qu'il souhaite les conséquences juridiques et administratives qu'entraîne ce changement de l'enregistrement du sexe dans son acte de naissance.

En effet, il s'agit en principe d'une procédure irréversible, aux conséquences importantes.

Une fois cette déclaration faite, l'officier de l'état civil insiste sur le caractère en principe irrévocable de la procédure.

Il informe également l'intéressé de la suite de la procédure, des conséquences administratives (passeport, carte d'identité,...) et lui remet une brochure d'information. Le Roi rédige cette brochure d'information.

Une circulaire exposera les conséquences administratives de cette procédure aux officiers de l'état civil.

L'officier de l'état civil prend acte de la déclaration et délivre un accusé de réception à l'intéressé.

L'officier de l'état civil porte également la déclaration à la connaissance du procureur du Roi.

Cette communication au procureur du Roi est un moyen de protection contre la fraude (à l'identité) ou des déclarations problématiques (faites par exemple par des personnes recherchées par la justice).

Le procureur du Roi a trois mois pour rendre un avis, pour cause de contrariété à l'ordre public. Si l'avis n'est pas émis en temps utile, il est réputé favorable.

Après un délai de réflexion d'au minimum trois mois et d'au maximum six mois après la délivrance de l'accusé de réception, l'intéressé doit réitérer sa déclaration et remettre une attestation d'information à l'officier de l'état civil.

Le délai de réflexion a pour but d'informer suffisamment les intéressés quant aux conséquences du changement de l'enregistrement du sexe et de permettre une certaine réflexion au sujet des informations obtenues.

Het attest van voorlichting, van minimum 14 dagen en maximum 1 jaar oud, waarvan de Koning een model zal bepalen, moet worden afgeleverd door een erkende transgenderorganisatie.

De bedoeling van de minimumtermijn van 14 dagen is om te voorzien in een zekere termijn van reflectie na het verkrijgen van de voorlichting door de transgenderorganisatie.

De wetgever heeft ervoor gekozen om het attest van voorlichting te laten opmaken door een erkende transgenderorganisatie, en niet door medische deskundigen. Indien in het geval waar dit nodig blijkt een arts of een psycholoog zou gekozen worden als voorlichtingsmedium kan dit ook. Bij organisaties die zich richten op de ondersteuning van transgenders kunnen transgenderpersonen ook vandaag al terecht voor informatie zonder dat ze een stigmatiserend effect hebben.

De Koning kan de voorwaarden en de procedure bepalen om te kunnen worden erkend als transgenderorganisaties in de zin van deze wet. De wet bepaalt dat het dient te gaan om organisaties die zich richten op de ondersteuning van transgenders. .

Het attest van voorlichting heeft niet tot doel om enige diagnose te stellen of een waardeoordeel te bevatten. Er wordt immers uitgegaan van de zelfbeschikking van de betrokkene. De nadruk ligt op de informatie en voorlichting van de transgender (informed consent-benadering). De bedoeling is dat de betrokkene weet wat hij gaat doen en wat de gevolgen ervan zijn. Hij moet het belang van de beslissing beseffen, net als het in beginsel onherroepelijke karakter, de rechtgevolgen en de maatschappelijke draagwijdte van de geslachtaanpassing.

De tussenkomst van een erkende transgenderorganisatie is hier dus niet ingegeven door het feit dat genderdysforie een medische afwijking of een stoornis zou zijn. Ze moet niet bepalen wat de genderidentiteit van de betrokkene is; dat doe de betrokkene zelf (zelfbeschikking). De tussenkomst beperkt zich tot een voorlichtingsplicht over de juridische, sociale en psychologische gevolgen in van het dagelijks leven in het andere geslacht.

Het is niet de bedoeling dat de transgenderorganisaties alle juridische en administratieve gevolgen van een aanpassing van de registratie van het geslacht in de geboorteakte toelichten, maar wel dat zij samen met de betrokkene de door de bevoegde ministers opgestelde informatiebrochure overlopen vanuit een praktisch oogpunt.

L'attestation d'information, datant d'au moins 14 jours et n'excédant pas un an dont le Roi arrêtera un modèle, doit être délivrée par une organisation de transgenres agréée.

En ayant recours à un délai de 14 jours, le législateur cherche à s'assurer qu'il y a eu un certain délai de réflexion après avoir reçu l'information de la part de l'organisation de transgenres.

Le législateur a privilégié l'option de faire établir une attestation d'information par une organisation de transgenres et non par des experts médicaux. Si, dans le cas où cela s'avère nécessaire, un médecin ou un psychologue était choisi comme canal d'information est aussi une possibilité. Les personnes transgenres peuvent également se renseigner déjà aujourd'hui auprès d'organisations qui ont pour objectif de soutenir les personnes transgenres, , sans avoir un effet stigmatisant.

Le Roi fixe les conditions et la procédure permettant d'être reconnu comme organisation de transgenres au sens de la présente loi. La loi précise qu'il doit s'agir d'organisations qui ont pour objectif de soutenir les transgenres.

L'attestation d'information n'a pas pour objectif de poser un quelconque diagnostic ou de porter un jugement de valeur. Le point de départ est en effet l'autodétermination de l'intéressé. L'accent est placé sur l'information de la personne transgenre (approche du consentement éclairé). L'objectif est que l'intéressé sache ce qu'il va faire et quelles en seront les conséquences. Il doit avoir conscience de l'importance de la décision ainsi que de son caractère en principe irréversible, des effets juridiques et de la portée sociale du changement de sexe.

L'intervention d'une organisation de transgenres agréée n'est donc pas dictée ici par le fait que la dysphorie de genre serait une anomalie médicale ou un trouble. Elle ne doit pas déterminer quelle est l'identité de genre de l'intéressé, c'est lui qui la détermine (autodétermination). Son intervention se limite à un devoir d'information sur les conséquences juridiques, sociales et psychologiques au quotidien de la vie dans l'autre sexe.

L'intention n'est pas que les organisations de transgenres agréées expliquent toutes les conséquences juridiques et administratives d'un changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance mais bien qu'elles parcourent d'un point de vue pratique avec l'intéressé la brochure d'information rédigée par les ministres compétents.

Deze tussenkomst is niet van die aard een bijkomende werklast te veroorzaken omdat ze in overeenstemming is met de statuten van de vereniging die moet waken over de bescherming van de belangen van de transgenders.

Het feit dat deze voorlichting is gegeven moet voortvloeien uit het attest, zodat dit duidelijk is voor de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Voor zover er geen negatief advies werd afgeleverd door de procureur des Konings stelt de ambtenaar van de burgerlijke stand een akte van aanpassing van de registratie van het geslacht op voor zover alle voorwaarden zijn nageleefd en de persoon vrij toestemt. De betrokkenen overhandigt hierbij een verklaring met vermelding dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit, dat hij zich bewust is van de administratieve en juridische gevolgen die deze aanpassing van de registratie van het geslacht met zich meebrengt alsook dat hij zich bewust is van het in beginsel onherroepelijke karakter van de aanpassing van de registratie van het geslacht. De ambtenaar van de burgerlijke stand ontvangt deze verklaring en controleert de geldigheid van het attest van voorlichting vooraleer de akte op te maken. In geval van negatief advies of andere onvervulde voorwaarden weigert hij een akte op te maken.

De ambtenaar van de burgerlijke stand kan niet weigeren omwille van een persoonlijke reden of overtuiging.

Na het opmaken van de akte, vermeldt hij de aanpassing van de registratie van het geslacht in de kant van de akten van de burgerlijke stand van de betrokkenen of geeft hij hiervan kennis aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand.

Een aanpassing van het geslacht heeft immers niet alleen gevolgen voor de akte van geboorte, maar ook voor andere opgemaakte akten van de burgerlijke stand (o.a. de huwelijksakte) die moeten worden gekantmeld.

Deze akten bevinden zich niet noodzakelijk bij de ambtenaar van de burgerlijke stand die de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht heeft opgemaakt.

Tot op heden was de kantmelding van andere akten dan de akte van geboorte niet duidelijk geregeld. In de wet werd enkel de kantmelding van de akte van geboorte vermeld. De circulaire betreffende de transseksualiteitswetgeving van 1 februari 2008 (B.S. 20.02.2008) voorzag wel dat in ieder geval op verzoek van de betrokkenen diens andere akten kunnen worden gekantmeld

Cette intervention n'est pas de nature à occasionner une surcharge de travail puisqu'elle est conforme aux statuts de l'association qui doit veiller à la protection des intérêts des personnes transgenres.

Le fait que cette information a été donnée doit reposer sur l'attestation afin que ce soit évident pour l'officier de l'état civil.

Dans la mesure où le procureur du Roi n'a pas émis d'avis négatif, l'officier de l'état civil établit un acte de changement de l'enregistrement du sexe pour autant que toutes les conditions soient respectées et que la personne donne son assentiment. L'intéressé remet à cette occasion une déclaration qui indique que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement, qu'il est conscient des conséquences juridiques et administratives que ce changement de sexe entraînera, et qu'il est conscient du caractère en principe irrévocable du changement de l'enregistrement du sexe. L'officier de l'état civil reçoit cette déclaration et contrôle la validité de l'attestation d'information avant d'établir l'acte. En cas d'avis négatif ou d'autres conditions non remplies, il refuse d'établir un acte.

L'officier de l'état civil ne peut pas refuser pour un motif personnel ou de conviction.

Après avoir rédigé l'acte, il mentionne le changement de l'enregistrement du sexe en marge des actes de l'état civil de l'intéressé ou il en informe l'officier de l'état civil compétent.

En effet, une réassignation sexuelle a des conséquences non seulement pour l'acte de naissance, mais également pour les autres actes de l'état civil établis (notamment l'acte de mariage), qui doivent être émargés.

Ces actes ne se conservent pas forcément auprès de l'officier de l'état civil qui a établi l'acte de changement de l'enregistrement du sexe.

Jusqu'à présent, l'émargement d'actes autres que l'acte de naissance n'était pas réglé de manière claire. Seul l'émargement de l'acte de naissance a été prévu dans la loi. La circulaire du 1er février 2008 concernant la loi relative à la transsexualité (M.B. 20/02/2008) prévoyait toutefois qu'à la demande de l'intéressé en tout cas, le changement de l'enregistrement du sexe peut

met de aanpassing van de registratie van het geslacht. De ambtenaar zou dit doen wanneer het noodzakelijk is dat de akte de nieuwe realiteit weerspiegelt.

Gezien het doel van een akte van de burgerlijke stand (en van uittreksels en afschriften daarvan aangeleverd) erin bestaat om de actuele staat van de persoon aan te tonen, is het logisch om bij een aanpassing van de burgerlijke staat ook alle akten van de burgerlijke stand van de betrokkenen te kantmelden. Alle akten van de betrokkenen dienen te worden aangepast aan diens nieuwe toestand.

In voorkomend geval dienen ook de akten van de afstammelingen in de eerste graad van de persoon die een aanpassing van de registratie van het geslacht heeft gedaan te worden gewijzigd. Dit lijkt in het belang van het kind te zijn, omdat op die manier hun akten overeenkomen met de juridische realiteit.

Voor zover nodig worden andere bevoegde ambtenaren van de burgerlijke stand in kennis gesteld van de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht door deze die de akte heeft opgemaakt, om de andere akten van de betrokkenen of de afstammelingen in de eerste graad te kunnen kantmelden.

In geval de ambtenaar van de burgerlijke stand weigert de akte op te maken, wegens negatief advies van de procureur des Konings of omwille van een andere reden (bv. indien de persoon duidelijk niet in staat is om zijn wil uit te drukken als gevolg van zijn toestand, bv. dronkenschap) deelt hij zijn gemotiveerde beslissing en, in voorkomend geval, het negatief advies van de procureur des Konings, mee aan de betrokkenen. De ambtenaar van de burgerlijke stand kan niet weigeren omwille van een persoonlijke reden of overtuiging. Tegen een weigering kan de betrokkenen in beroep gaan bij de familierechtbank.

Indien de procureur des Konings kennis heeft van een akte van aanpassing van het geslacht opgemaakt in strijd met de openbare orde, is deze verplicht de nietigheid van de akte te vorderen. Zo kan bv. identiteitsfraude een reden zijn tot vordering van de nietigheid.

Hoewel de nietigheid de aanpassing tot registratie van het geslacht retroactief teniet doet, lijken de gevolgen niet van die aard dat de vordering van het openbaar ministerie beperkt moet worden in de tijd. Het huwelijk staat immers zowel open voor personen van gelijk als verschillend geslacht, dus de nietigheid zal in principe geen invloed hebben op het huwelijk. Ook wat de afstamming betreft, lijken de gevolgen van een nietigverklaring niet verregaand. De betrokkenen die bv. het kind heeft verwekt zal dan beschouwd worden

être mentionné en marge de ses autres actes. L'officier de l'état civil le fera s'il est nécessaire que l'acte reflète la nouvelle réalité.

Comme le but d'un acte de l'état civil (et des extraits et copies de cet acte qui sont délivrés) consiste à établir l'état actuel de la personne, il est logique qu'en cas de changement de l'état civil, tous les actes de l'état civil de l'intéressé soient également émargés. Tous les actes de l'intéressé doivent être adaptés à sa nouvelle situation.

Le cas échéant, les actes des descendants du premier degré de la personne qui a eu un changement de l'enregistrement du sexe doivent également être modifiés. Cela paraît être dans l'intérêt de l'enfant parce que de cette manière, ses actes correspondent à la réalité juridique.

Le cas échéant, les autres officiers de l'état civil compétents sont informés de l'acte de changement de l'enregistrement du sexe par celui qui a rédigé l'acte pour permettre l'émargement des autres actes de la personne concernée ou des descendants du premier degré.

Si l'officier de l'état civil refuse d'établir l'acte en raison d'un avis négatif du procureur du Roi ou pour un autre motif (par exemple, si la personne n'est manifestement pas à même d'exprimer sa volonté à cause de son état, par ex. un état d'ivresse), il communique sa décision à l'intéressé, en la motivant, ainsi que, le cas échéant, l'avis négatif du procureur du Roi. L'officier de l'état civil ne peut pas refuser pour motif personnel ou de conviction. L'intéressé peut introduire un recours contre un refus devant le tribunal de la famille.

Si le procureur du Roi a connaissance de l'existence d'un acte de changement de sexe contraire à l'ordre public, il est tenu d'en poursuivre la nullité. Ainsi, à titre d'exemple, une fraude à l'identité, peut être un motif pour poursuivre la nullité.

Bien que la nullité annule rétroactivement le changement de l'enregistrement du sexe, les conséquences ne semblent pas être de nature à nécessiter une limitation de l'action du ministère public dans le temps. En effet, le mariage est ouvert aux personnes de même sexe et aux personnes de sexe différent; la nullité n'aura en principe pas d'influence sur le mariage. De même, en ce qui concerne la filiation, les conséquences d'une annulation ne semblent pas extrêmes. L'intéressé qui, par exemple, a conçu l'enfant sera considéré comme

als dit te hebben verwekt op basis van zijn oorspronkelijk geslacht (man), en de afstammingsregels voor de transvrouw wijken zijn een analoge toepassing van de vaderlijke afstammingsregels. Op de transman die een kind zou baren zijn in elk geval de regels van de moederlijke afstamming van toepassing.

Daarnaast gaat het om een algemeen vorderingsrecht van het OM, in ernstige gevallen, nl. strijdigheid met de openbare orde.

De aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte is in principe onherroepelijk. Om te voorkomen dat personen regelmatig van registratie van het geslacht aanpassen door het soepele systeem, is een eventuele herziening slechts mogelijk via een zwaardere gerechtelijke procedure via de familierechtbank.

Ook op rechtsvergelijkend vlak wordt er, wanneer er voorzien is in een soepele procedure van aanpassing van de registratie van het geslacht, voorzien in een zware terugkeerprocedure, om fraude te voorkomen en te vermijden dat iemand telkens opnieuw de registratie van zijn geslacht kan aanpassen. Het gaat immers nog steeds om de staat van de persoon, die in principe onbeschikbaar is.

Indien de terugkeerprocedure gemakkelijk is, zou niemand de voorlichting die voorzien wordt in deze wet ernstig nemen, aangezien je zonder meer opnieuw je geslachtsregistratie zou kunnen aanpassen. Dit is niet de bedoeling. Personen die hun geslacht wensen aan te passen dienen hierover goed te worden geïnformeerd, alsook ernstig over te hebben nagedacht.

De rechter kan de nieuwe aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte slechts toestaan voor zover de betrokken bewijs levert van uitzonderlijke omstandigheden.

Elke nieuwe aanpassing van de registratie van het geslacht, m.a.w. elke aanpassing van geslacht nadat er ooit één keer via de gewone procedure van geslacht is gewijzigd, verloopt via de procedure voor de familierechtbank.

Wat de uitzonderlijke omstandigheden betreft kan de betrokkenen bv. bewijzen dat hij het slachtoffer is van transfobie, met name dat hij niet overweg kan met de maatschappelijke reactie na de aanpassing van de registratie van het geslacht en om die reden wil terugkeren. Hij kan bv. ook de "dwaling" inroepen als uitzonderlijke omstandigheid. Het is immers mogelijk dat hij zich sinds

l'ayant conçu sur la base du sexe d'origine (homme) et les règles en matière de filiation pour la femme transsexuelle s'appliquent par analogie avec les règles de la filiation paternelle. En ce qui concerne l'homme transsexuel qui porterait un enfant, les règles de la filiation maternelle sont en tout cas d'application.

Il s'agit en outre d'un droit d'action général du ministère public, exercé dans des cas graves, à savoir la contrariété à l'ordre public.

En principe, le changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance est irrévocable. Afin d'éviter que des personnes changent régulièrement l'enregistrement du sexe à cause de la souplesse de la procédure, une révision éventuelle du changement de sexe n'est possible que dans des circonstances exceptionnelles par le biais d'une procédure judiciaire plus lourde qui se déroulera devant le tribunal de la famille.

Sur base d'une analyse du droit comparé, il ressort que lorsqu'une procédure souple de changement de l'enregistrement du sexe est organisée, un régime lourd de retour au sexe initial est prévu, pour prévenir et éviter les cas de fraude où une personne pourrait changer l'enregistrement du sexe constamment. Il s'agit en effet d'une question d'état des personnes qui est, en principe, indisponible.

Si la procédure de retour au sexe initial était aisée, personne n'irait collecter sérieusement les informations requises par la loi étant donné qu'ils pourraient ne pas hésiter à changer l'enregistrement du sexe à nouveau. Ce n'est pas l'intention du législateur. Les personnes qui souhaitent changer de sexe doivent s'être correctement informées à ce sujet et y avoir sérieusement réfléchi.

Le juge ne peut autoriser un nouveau changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance que dans la mesure où l'intéressé apporte la preuve de l'existence de circonstances exceptionnelles.

Chaque nouveau changement de l'enregistrement du sexe, en d'autres termes, tout changement de sexe après qu'il y ait eu une fois changement de sexe via la procédure normale, se déroule via la procédure devant le tribunal de la famille.

En ce qui concerne l'existence de circonstances exceptionnelles, l'intéressé peut démontrer, par exemple, qu'il est victime de transfobie, notamment parce qu'il ne supporte plus la réaction de la société depuis son changement de l'enregistrement du sexe. Il peut aussi invoquer l'erreur comme circonstance exceptionnelle. Il est en effet concevable que celui-ci se sente moins

de transitie minder gelukkig voelt dan voor de transitie en zijn welzijn er dus op achteruit gegaan is.

Voor zover het bewijs wordt geleverd, verklaart de familierechtbank dat de aanpassing van de registratie van het geslacht geen gevolgen meer heeft vanaf de overschrijving van het beschikkend gedeelte van de beslissing tot nieuwe aanpassing van de registratie van het geslacht in de registers van de burgerlijke stand. Vanaf dit ogenblik wordt de betrokkenne dus opnieuw beschouwd als zijnde van het oorspronkelijk in zijn geboorteakte geregistreerde geslacht. Ook de afstamningsregels van toepassing op het oorspronkelijk geregistreerde geslacht zijn dan opnieuw van toepassing op kinderen geboren na deze nieuwe aanpassing van geslacht.

Art. 4

Een nieuw ingevoegd artikel 62bis/1 regelt de afstamming van de reeds bestaande en de toekomstige kinderen van personen die de registratie van hun geslacht aanpassen.

De afstamming van kinderen die reeds zijn geboren vóór de aanpassing van registratie van het geslacht in de akte van geboorte en alle daaruit voortvloeiende rechten en plichten blijven ongewijzigd. Dit is vandaag (alsook in alle onderzochte landen waar de sterilisatievoorwaarde reeds werd afgeschaft) ook het geval.

Dit belet niet dat de akte van geboorten van de reeds bestaande kinderen worden gekantmeld met de vermelding van het nieuwe geslacht.

De regeling van de nieuwe afstamingsbanden, m.a.w. de afstamming ten aanzien van kinderen geboren na de opmaak van de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht of waarvan de verwekking van het kind voortkomt uit de toestemming tot medisch begeleide voortplanting na de opmaak van de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht, werd geïnspireerd op het Nederlands systeem.

Zo wordt er voorzien dat op personen die de registratie van het vrouwelijke naar het mannelijke geslacht aanpassen en een kind baren, de moederlijke afstamningsregels *naar analogie* van toepassing zijn. Deze personen zullen immers na hun aanpassing van de registratie van het geslacht, door de afschaffing van de sterilisatievoorwaarde, nog steeds kunnen bevallen van een kind. Gezien ons afstamningsrecht als basisprincipe heeft dat de moeder steeds zeker is, namelijk de vrouw die van het kind bevalt ('mater semper certa

heureux depuis son opération qu'avant la transition et par conséquent que son bien-être se soit détérioré.

Si la preuve est établie, le tribunal de la famille déclare que le changement de l'enregistrement du sexe cessera de produire ses effets à partir de la transcription du dispositif de la décision de nouveau changement de l'enregistrement du sexe dans les registres de l'état civil. Dès ce moment, l'intéressé est donc à nouveau considéré comme étant du sexe d'origine enregistré sur son acte de naissance. De même, les règles en matière de filiation applicables au sexe initialement enregistré sont à nouveau d'application aux enfants nés après ce nouveau changement de sexe.

Art. 4

Il est inséré un nouvel article 62bis/1 qui règle la filiation des enfants nés et à naître des personnes qui changent l'enregistrement du sexe.

La filiation d'enfants nés avant le changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance et les droits et devoirs qui en découlent restent inchangés. Actuellement, c'est également le cas (ainsi que dans tous les pays étudiés où la condition de stérilisation a déjà été supprimée).

Cela n'empêche pas que le nouveau sexe puisse être mentionné en marge des actes de naissance des enfants déjà nés.

La réglementation applicable aux nouveaux liens de filiation, c'est-à-dire des liens de filiation avec un enfant né après l'établissement de l'acte de changement de l'enregistrement du sexe ou dont la conception résulte d'un consentement à la procréation médicalement assistée après l'établissement de l'acte de changement de l'enregistrement du sexe est inspiré du système néerlandais.

Ainsi, il est prévu que les dispositions de la filiation maternelle s'applique par analogie aux personnes qui modifient l'enregistrement de leur sexe du sexe féminin au sexe masculin et qui accouchent d'un enfant. En effet, du fait de la suppression de la condition de stérilisation, ces personnes pourront toujours accoucher d'un enfant après leur changement de l'enregistrement du sexe. Comme notre droit de la filiation est régi par le principe de base selon lequel la mère est toujours certaine, à savoir la femme qui accouche de l'enfant

est'-principe), is het quasi onmogelijk hiervan af te wijken zonder het hele afstammingsrecht te wijzigen.

Wat de personen betreft die de registratie van hun geslacht van het mannelijke naar het vrouwelijke geslacht aanpassen:

— indien dezen een kind verwekken, zij het biologisch dan wel via medisch begeleide voortplanting, en het kind wordt geboren na deze aanpassing, zijn dezelfde regels als voor de vaststelling van het vaderschap *naar analogie* van toepassing. Het kind wordt immers verwekt op dezelfde wijze als een vader een kind zou verwekken (nl. met de mannelijke gameten dan wel via medisch begeleide voortplanting).

Zowel qua vaststelling van de afstamming als qua betwisting is dus de meest logische keuze.

Het is, gelet op het "mater semper"-principe, niet mogelijk deze transvrouwen als "moeder" te beschouwen, daar ze niet van het kind is bevallen. Het kind heeft uiteraard ook reeds een moeder, nl. de vrouw die van het kind bevallen is.

Het is evenmin mogelijk om de meemoederlijke afstammingsregels op deze personen naar analogie van toepassing te maken, daar de meemoederlijke afstamming er tot op heden steeds van uitgaat dat het kind wordt verwekt via medisch begeleide voortplanting in het kader van de wet van 6 juli 2007 betreffende de medisch begeleide voortplanting en de bestemming van de overtallige embryo's en de gameten waarvan de verwekking van het kind het gevolg is. Een transvrouw kan echter ook een kind verwekken op biologische wijze via de eigen (mannelijke) gameten. De betwistingsmogelijkheden in de meemoederlijke afstammingsregels worden immers steeds gekoppeld aan de al dan niet toestemming in de medisch begeleide voortplanting of de ontdekking van het feit dat de verwekking van het kind niet het gevolg kan zijn van de medisch begeleide voortplanting.

Hoewel er ook een vaststelling van de afstamming via medisch begeleide voortplanting mogelijk is bij transvrouwen (vergelijkbaar met de meemoederlijke afstamming), is het praktisch niet mogelijk om een onderscheid te maken tussen transvrouwen die op biologische wijze verwekken dan wel via medisch begeleide voortplanting, daar de ambtenaar van de burgerlijke stand hiervan nooit op de hoogte kan zijn, zonder een eventuele overeenkomst van medisch begeleide voortplanting op te vragen (wat zeker niet wenselijk is).

(le principe "mater semper certa est"), il est quasiment impossible d'y déroger sans modifier tout le droit de la filiation.

En ce qui concerne les personnes qui changent l'enregistrement de leur sexe masculin en sexe féminin:

— si elles conçoivent un enfant, que ce soit biologiquement ou par procréation médicalement assistée, et que l'enfant naît après ce changement, les mêmes règles que celles applicables à l'établissement de la paternité sont d'application *par analogie*. L'enfant est en effet conçu de la même manière qu'il le serait par un père (à savoir avec les gamètes masculins ou par procréation médicalement assistée).

Il s'agit donc du choix le plus logique, que ce soit en matière d'établissement de la filiation ou de contestation.

Vu le principe du "mater semper", il n'est pas possible de considérer les femmes transsexuelles comme des mères puisqu'elles n'accouchent pas de l'enfant. Naturellement, l'enfant a déjà une mère, à savoir la femme qui a accouché de lui.

Il n'est pas non plus possible d'appliquer par analogie les règles de filiation comaternelle à ces personnes vu que la filiation comaternelle repose jusqu'à présent toujours sur le principe que l'enfant est conçu par procréation médicalement assistée dans le cadre de la loi du 6 juillet 2007 relative à la procréation médicalement assistée et à la destination des embryons surnuméraires et des gamètes et dont la conception de l'enfant est la conséquence. Une femme transsexuelle peut toutefois concevoir biologiquement un enfant via ses propres gamètes (masculins). En effet, les possibilités de contestation dans les règles de filiation comaternelles sont toujours liées à l'autorisation ou non de la procréation médicalement assistée ou à la découverte du fait que la conception de l'enfant ne peut être la conséquence de la procréation médicalement assistée.

Bien que la filiation par procréation médicalement assistée puisse également être établie chez les femmes transsexuelles (comparable à la filiation comaternelle), il n'est pratiquement pas possible d'établir une distinction entre les femmes transsexuelles qui conçoivent biologiquement ou par procréation médicalement assistée, l'officier de l'état civil ne pouvant jamais le savoir sans demander une éventuelle convention de procréation médicalement assistée (ce qui n'est assurément pas souhaitable).

Praktisch gezien is het dus niet mogelijk hiervoor andere regels uit te werken. Daarnaast zou het ook zeer ingewikkeld worden als er verschillende soorten regels van toepassing zijn op transvrouwen die een kind verwekken.

Gezien het echter niet logisch noch wenselijk is om deze personen als vader in de geboorteakte op te nemen – ze zijn immers vrouw – wordt er bepaald dat wanneer een afstammingsband wordt vastgesteld zoals hierboven uiteengezet, deze personen steeds als meemoeder in de geboorteakte zullen vermeld worden.

Dit voorkomt een praktisch probleem voor de ambtenaren van de burgerlijke stand. Ze zullen immers twee vrouwen voor zich staan bij bv. de erkenning van een kind. De ambtenaar kan door deze bepaling steeds meemoeder in de geboorteakte vermelden.

Het feit dat de vaderlijke afstammingsregels naar analogie van toepassing zijn op transvrouwen die een kind verwekken mag in geen geval tot gevolg hebben dat de ambtenaar van de burgerlijke stand nagaat of de personen die voor hen staan al dan niet de registratie van hun geslacht hebben gewijzigd.

Dit is immers niet nodig, daar de regels van de afstamming langs vaderszijde slechts wijken van deze van de meemoeders in geval van een weigering van toestemming tot erkenning door de moeder t.o.v. de meemoeder, dan wel van een betwisting van een vastgestelde afstammingsband; dit zijn problemen die zich pas voor de rechter stellen.

Het feit dat de man-naar-vrouw transgender als “meemoeder” wordt vermeld en de vrouw-naar-man transgender niet als “meevader”, zou mogelijks kunnen beschouwd worden als een discriminatie. Deze mogelijke discriminatie vloeit echter voort uit het feit dat er vandaag in België geen regeling tot vaststelling van de afstamming voor “meevaders” bestaat.

Voor de overige gevallen geldt het nieuwe geslacht van de transgender. Het gaat bv. om het geval waarbij een transman een kind verwekt (via medisch begeleide voortplanting) bij een vrouw: deze zal als vader worden aanzien. De vaderlijke afstammingsregels zullen van toepassing zijn (vermoeden van vaderschap / vaderlijke erkenning) en de betrokkenen zal als vader in de akte van geboorte van het kind worden opgenomen.

D'un point de vue pratique, il n'est donc pas possible d'établir d'autres règles à cet égard. Par ailleurs, cela deviendrait également très compliqué si différents types de règles étaient d'application pour les femmes transsexuelles qui conçoivent un enfant.

Toutefois, vu qu'il n'est ni logique ni souhaitable de faire figurer ces personnes en tant que père sur l'acte de naissance – ce sont en effet des femmes – il est précisé que si un lien de filiation est établi, comme expliqué plus haut, ces personnes seront toujours mentionnées en tant que coparente sur l'acte de naissance.

Cela évite un problème d'ordre pratique pour les officiers de l'état civil. Ils auront en effet deux femmes en face d'eux en cas, par exemple, de reconnaissance d'un enfant. Cette disposition permet à l'officier de l'état civil de toujours mentionner coparente sur l'acte de naissance.

Le fait que les règles de filiation paternelle soient d'application par analogie aux femmes transsexuelles qui conçoivent un enfant ne peut en aucun cas avoir pour conséquence que l'officier de l'état civil vérifie si les personnes qui sont devant lui ont changé ou non l'enregistrement de leur sexe.

Ce n'est en effet pas nécessaire vu que les règles en matière de filiation du côté paternel ne cèdent devant celles de la coparente qu'en cas de refus d'autorisation de reconnaissance de la mère vis-à-vis de la coparente ou de contestation d'un lien de filiation établi; il s'agit de problèmes qui ne se posent que devant le juge.

Le fait qu'un homme transgenre qui devient une femme est mentionné comme “coparente” et qu'une femme transgenre qui devient un homme n'est pas mentionnée comme “copère”, pourrait être considéré comme discrimination. Néanmoins, cette discrimination potentielle découle du fait qu'il n'existe pas une réglementation sur l'établissement de la filiation à l'égard des “copères” en Belgique aujourd'hui.

Pour les autres cas, c'est le nouveau sexe de la personne transgenre qui s'applique. Ainsi, un homme transsexuel qui conçoit un enfant (par procréation médicalement assistée) avec une femme sera considéré comme le père. Les règles de filiation paternelle seront d'application (présomption de paternité / reconnaissance paternelle) et l'intéressé figurera sur l'acte de naissance de l'enfant en tant que père.

Indien in de toekomst baarmoedertransplantaties mogelijk zouden worden, zal het nieuwe geslacht (moeder) ook van toepassing zijn op transvrouwen die bevallen.

Schematisch kan dit op deze manier worden voorgesteld:

Si dans l'avenir des transplantations d'utérus deviennent possibles, le nouveau sexe (mère) sera également d'application aux femmes transsexuelles qui accouchent.

En voici une présentation schématique:

Vrouw -> man Femme-> homme	baart kind / <i>Accouche d'un enfant</i>	Moeder / <i>Mère</i>
Man ->vrouw Homme ->femme	verwekt kind (met eigen sperma of via medisch begeleide voortplanting) / <i>Conçoit l'enfant (avec son propre sperme ou via procréation médicalement assistée)</i>	vaderlijke afstammingsregels/ <i>Règles de la filiation paternelle</i> als meemoeder vermeld in de geboorte-akte / <i>En tant que coparente mentionnée dans l'acte de naissance</i>
Overige gevallen Autres cas	- partner van transman bevalt / <i>La partenaire d'un transhomme accouche</i> -transvrouw bevalt (toekomst: baarmoeder-tansplantatie) / <i>transfemme accouche (dans l'avenir: transplantations d'utérus)</i>	nieuw geslacht bepaalt de afstamming / <i>Le nouveau sexe détermine la filiation</i> -partner transman bevalt: vader / <i>la partenaire transhomme accouche: père</i> - transvrouw bevalt: moeder / <i>la partenaire transfemme: mère</i>

Art. 5

De terminologie in artikel 62ter wordt aangepast aan de nieuwe bewoordingen van de wet.

Het tweede lid wordt geschrapt, daar het nut van de vermelding van de nieuwe afstammingsband ten aanzien van de moeder, vader of meemoeder van de persoon die van geslacht is gewijzigd onduidelijk is.

In akte van geboorte wordt ook niet vermeld of iemand zoon of dochter van is, doch enkel wie de moeder, vader of meemoeder is. Er lijkt dus geen reden te zijn om dit in het kader van een aanpassing van de registratie van het geslacht wel te vermelden.

Art. 5

La terminologie de l'article 62ter est adaptée à la nouvelle formulation de la loi.

L'alinéa 2 est supprimé car le but de la mention du nouveau lien de filiation à l'égard de la mère, du père ou de la coparente de la personne qui a changé de sexe n'est pas clair.

L'acte de naissance ne mentionne pas non plus si la personne est le fils ou la fille de, mais uniquement qui est la mère, le père ou la coparente. Il ne semble donc pas y avoir de raison d'en faire mention dans le cadre d'un changement de l'enregistrement du sexe.

Art. 6

Gelet op de toepassing van de regels van de moederlijke afstamming op personen die een aanpassing van de registratie van hun geslacht hebben gedaan van het vrouwelijk naar het mannelijk geslacht, dient artikel 329, tweede lid van het Burgerlijk Wetboek te worden aangepast.

Dit artikel stelt immers dat wanneer een kind wordt erkend door meer dan een persoon van hetzelfde geslacht, alleen de eerste erkenning gevolg heeft zolang ze niet is vernietigd.

In geval dus een transman bevalt (en als moeder in de geboorteakte wordt opgenomen, maar wel met een mannelijke geslachtsregistratie) en het kind zou erkennen, en een vader (dus ook met een mannelijke geslachtsregistratie) ook het kind zou erkennen, zijn er twee erkenningen door personen van hetzelfde geslacht. Deze beide erkenningen moeten in dit geval echter wel mogelijk zijn, vandaar de afwijking van artikel 329, tweede van het Burgerlijk Wetboek.

HOOFDSTUK 3

Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

De familierechtbank is bevoegd ingevolge de algemene werking van artikel 572bis van het Gerechtelijk Wetboek. De aanpassing van het geslacht raakt immers aan de staat van de persoon. Dit artikel blijft ongewijzigd.

Art. 7

Dit artikel bepaalt de territoriaal bevoegde rechtkant. De bevoegdheid ratione loci vloeit voort uit de plaats van aangifte tot opmaak van de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht.

Enkel de terminologie in artikel 628 omtrent de transgenders wordt aangepast aan de nieuwe bewoordingen van de wet.

Art. 8

Dit artikel stelt (zoals voorheen) dat de vorderingen betreffende de aanpassing van de registratie van het geslacht van een persoon op straffe van nietigheid dienen te worden meegedeeld aan het openbaar ministerie. Een akte van aanpassing van de registratie van het geslacht betreft immers een vordering van staat.

Art. 6

Vu l'application des règles de filiation maternelle aux personnes qui ont effectué un changement de l'enregistrement de leur sexe, du sexe féminin en sexe masculin, l'article 329, alinéa 2, du Code civil doit être adapté.

Cet article prévoit en effet que lorsqu'un enfant est reconnu par plusieurs personnes du même sexe, seule la première reconnaissance produit effet, aussi longtemps qu'elle n'a pas été annulée.

Donc, si un homme transsexuel accouche (et figure en tant que mère sur l'acte de naissance, mais est enregistré comme étant de sexe masculin) et reconnaît l'enfant et qu'un père (donc également enregistré comme étant de sexe masculin) reconnaît également l'enfant, on est face à deux reconnaissances de personnes du même sexe. En pareil cas, les deux reconnaissances doivent être possibles, d'où la dérogation à l'article 329, alinéa 2, du Code civil.

CHAPITRE 3

Modifications du Code judiciaire

Le tribunal de la famille est compétent en vertu de l'effet général de l'article 572bis du Code judiciaire. Le changement de sexe touche en effet à l'état de la personne. Cet article reste inchangé.

Art. 7

Cet article détermine le tribunal territorialement compétent. La compétence ratione loci découle du lieu de la déclaration en vue de l'établissement de l'acte de changement de l'enregistrement du sexe.

Seule la terminologie de l'article 628 concernant les personnes transgenres est adaptée à la nouvelle formulation de la loi.

Art. 8

Cet article prévoit (comme auparavant) que les demandes relatives au changement de l'enregistrement du sexe d'une personne doivent être communiquées au ministère public à peine de nullité. Un acte de changement de l'enregistrement du sexe concerne en effet une action d'état.

Enkel de terminologie in artikel 764 wordt aangepast aan de nieuwe bewoordingen van de wet. Daarnaast wordt er een kleine technische wijziging doorgevoerd. In dit artikel waren er twee puntjes 12° opgenomen; het punt 12° m.b.t. de transgenders wordt aldus gewijzigd in 17°.

Art. 9

Dit artikel regelt de beroepsprocedure van de betrokken tegen een weigering door de ambtenaar van de burgerlijke stand.

De momenteel bestaande verhaalmogelijkheid van elke belanghebbende en de procureur des Konings na de aangifte van de aanpassing van geslacht (60 dagen) wordt uit de wet geschrapt. Gelet op de nieuwe soepele procedure die uitgaat van de zelfbeschikking van de persoon is het niet langer aangewezen dat iedere belanghebbende zich kan verzetten tegen de aanpassing van de registratie van het geslacht. Dit was voorheen mogelijk gedurende een zekere termijn na de eerste aangifte van de aanpassing van geslacht. De betrokken beslist volledig zelf of hij al dan niet van geslacht wenst te wijzigen (mits voldoende voorlichting); andere personen kunnen hier niet tegen opkomen.

De procureur des Konings wordt in de nieuwe procedure ingelicht en kan advies geven; bij negatief advies weigert de ambtenaar van de burgerlijke stand om de akte op te maken. De procureur dient ook de nietigheid te vorderen na een aanpassing van de registratie van het geslacht wegens strijdigheid met de openbare orde. Het spreekt voor zich dat de procureur des Konings over een algemeen recht beschikt om op te komen tegen fraude.

Art. 10

Dit artikel bepaalt de wijze van overmaken van een vonnis of arrest van de aanpassing van de registratie van het geslacht aan de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Van zodra de ambtenaar van de burgerlijke stand het vonnis of het arrest ontvangt, maakt hij de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht op en schrijft het beschikkende gedeelte ervan over in de registers van de burgerlijke standen maakt melding van de aanpassing van de registratie van het geslacht op de kant van de akten van de burgerlijke stand met betrekking tot de betrokkenen of zijn afstammelingen tot in de eerste graad.

Seule la terminologie de l'article 764 est adaptée à la nouvelle terminologie de la loi. En outre, une petite modification d'ordre technique est apportée au texte. Il y avait deux 12°; le 12° relatif aux personnes transgenres devient donc le 17°.

Art. 9

Cet article règle la procédure de recours de l'intéressé contre un refus de l'officier de l'état civil.

L'actuelle possibilité d'introduire un recours par toute personne intéressée et le procureur du Roi après la déclaration de changement de sexe (60 jours) est supprimée de la loi. Vu la nouvelle procédure souple, fondée sur l'autodétermination de la personne, il n'est plus indiqué que quiconque ayant un intérêt puisse s'opposer au changement de sexe. Auparavant, c'était possible pendant un certain temps après la première déclaration de changement de l'enregistrement du sexe. L'intéressé décide lui-même s'il souhaite changer de sexe ou non (à condition d'avoir été suffisamment informé); personne ne peut s'y opposer.

Dans la nouvelle procédure, le procureur du Roi est informé et peut rendre un avis; en cas d'avis négatif, l'officier de l'état civil refuse d'établir l'acte. Le procureur du Roi doit en outre poursuivre la nullité après un changement de l'enregistrement du sexe contraire à l'ordre public. Il va de soi que le procureur du Roi dispose d'un droit général de s'opposer à la fraude.

Art. 10

Cet article règle le mode de communication d'un jugement ou arrêt relatif à un changement de l'enregistrement du sexe à l'officier de l'état civil.

Dès que l'officier de l'état civil reçoit le jugement ou l'arrêt, il établit l'acte de changement de l'enregistrement du sexe et en retranscrit le dispositif dans les registres de l'état civil et mentionne le changement de l'enregistrement du sexe dans la marge des actes de l'état civil concernant la de la personne concernée ou des descendants du premier degré.

Daarnaast wordt voorzien in een kennisgeving aan de andere bevoegde ambtenaren van de burgerlijke stand om de kantmeldingen op de andere akten te kunnen doen.

De publiciteit ten aanzien van derden wordt verzekerd via de overschrijving in de registers van de burgerlijke stand. Vanaf de overschrijving in de registers van de burgerlijke stand verandert het geslacht en de staat van de persoon.

HOOFDSTUK 4

Wijzigingen van de Wet van 15 mei 1987 betreffende de namen en voornamen

Art. 11

Gelet op de versoepeling van de procedure voor de aanpassing van de registratie van het geslacht is het logisch dat ook de procedure voor de voornaamsverandering voor transgenders wordt versoepeld. Gelet op het principe van de zelfbeschikking, en het feit dat een voornaamsverandering minder ingrijpend is dan een aanpassing van de registratie van het geslacht, kan ook hier geen medische behandeling meer worden geëist. De voorwaarde van de verplichte hormonenbehandeling die tot op heden bestaat wordt bijgevolg geschrapt. De procedure tot voornaamsverandering bestaat nog slechts uit een verklaring op eer van de betrokkenen waarin deze verklaart dat deze ervan overtuigd is dat het geslacht op zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit.

Er wordt enkel als voorwaarde gesteld dat de nieuwe voornaam moet overeenkomen met het nieuw gewenste geslacht. Ook een neutrale voornaam is dus mogelijk.

Om te voorkomen dat personen regelmatig van voornaam kunnen veranderen via deze procedure (en dus ook aan verminderd tarief) werd hiervoor in de tekst een beperking ingevoerd. Men kan slechts éénmaal om deze reden van voornaam veranderen behalve ingeval de familierechtbank een nieuwe aanpassing van de registratie van het geslacht toestaat. Nadien zijn er wel nog voornaamsveranderingen mogelijk (zoals voor elke persoon), via de gewone procedure en het normale tarief.

Wat de niet ontvoogde minderjarigen betreft, werd er voorzien dat deze vanaf de leeftijd van 12 jaar zelf, met bijstand van zijn ouders of zijn wettelijke vertegenwoordiger, een verzoek tot voornaamsverandering kunnen indienen. Indien de ouders of de wettelijke

En outre, il est prévu une notification aux autres officiers de l'état civil compétents pour qu'ils puissent procéder aux émargements dans les autres actes.

La publicité à l'égard de tiers est assurée par le biais de la transcription dans les registres de l'état civil. Le sexe et l'état de la personne changent dès la transcription dans les registres de l'état civil.

CHAPITRE 4

Modifications de la loi du 15 mai 1987 relative aux noms et prénoms

Art. 11

Vu l'assouplissement de la procédure de changement de l'enregistrement du sexe, il est logique que la procédure de changement de prénom soit également assouplie pour les personnes transgenres. Vu le principe de l'autodétermination et le fait qu'un changement de prénom est moins radical qu'un changement de l'enregistrement du sexe, on ne peut plus exiger non plus de traitement médical sur ce plan-ci. La condition du traitement hormonal obligatoire qui existe à ce jour est dès lors supprimée. La procédure de changement de prénom ne consiste plus qu'en une déclaration sur l'honneur de l'intéressé attestant qu'il est convaincu que le sexe indiqué dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement.

La seule condition sera que le nouveau prénom doit correspondre au nouveau sexe souhaité. Un prénom neutre est donc également possible.

Afin d'éviter que des personnes puissent régulièrement changer de prénom par cette procédure (et donc au tarif réduit), le texte a introduit une restriction au recours à celle-ci. On ne peut changer de prénom pour cette raison qu'une seule fois sauf lorsque le tribunal de la famille l'autorise après une nouveau changement de l'enregistrement du sexe. Par la suite, il est encore possible de changer de prénom (comme pour chaque personne) selon la procédure ordinaire et au tarif normal.

En ce qui concerne les mineurs non émancipés, il a été prévu que ceux-ci peuvent introduire une demande de changement de prénom eux-mêmes dès l'âge de 12 ans, avec l'assistance de leurs parents ou de son représentant légal. Si les parents ou le représentant

vertegenwoordiger weigeren de minderjarige bij te staan, kan deze zich tot de familierechtbank wenden. De familierechtbank van de woonplaats van de minderjarige of, bij ontstentenis, van zijn gewoonlijke verblijfplaats of, bij ontstentenis, de familierechtbank te Brussel (artikel 629bis, § 2, 1ste en 2de lid van het Gerechtelijk Wetboek) kunnen de minderjarige machtigen om zijn voornaam te wijzigen indien de weigering ongegrond was.

Uit onderzoek is immers gebleken dat minderjarigen al op jonge leeftijd voelen als zijnde van het andere geslacht. De makkelijke procedure tot voornaamsverandering is voor hen een eerste belangrijke stap naar een eventuele aanpassing van de registratie van het geslacht, die uiteraard veel minder ingrijpend is dan een aanpassing van de registratie van het geslacht. Op die manier kunnen ze zich al makkelijk uiten als zijnde van het andere geslacht op school en in hun omgeving.

Voor de niet-ontvoogde minderjarigen wordt er in een uitzondering voorzien voor de verandering van de voornaam om deze reden, gelet op de discrepantie in de leeftijd om van voornaam te veranderen wegens de overtuiging dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit (vanaf 12 jaar) en de leeftijd om de aanpassing van de registratie van het geslacht (vanaf 16 jaar, art. 62bis, § 11 B.W.).

Een tweede aanpassing om dezelfde reden (verminderd tarief) is mogelijk, voor zover de niet-ontvoogde minderjarige van voornaam veranderde later niet overgaat tot de aanpassing van de registratie van zijn geslacht overeenkomstig artikel 62bis B.W.

Hij kan dus tot 18-jarige leeftijd een tweede maal van voornaam wijzigen aan verminderd tarief, indien hij niet overgaat tot de aanpassing van de geslachtsregistratie. Nadien kan hij uiteraard ook nog van voornaam veranderen, maar enkel volgens de gewone procedure van voornaamsverandering.

HOOFDSTUK 5

Overgangsbepalingen

Art. 12

Deze wet zal van toepassing zijn op de afstamming van kinderen geboren na de inwerkingtreding van deze wet.

Gezien de onduidelijke regeling van de afstamming in de Wet van 10 mei 2007 wordt een overgangsbepaling voorzien voor de kinderen geboren vóór de

légal refusent d'assister le mineur, celui-ci peut se tourner vers le tribunal de la famille. Le tribunal de la famille du lieu du domicile du mineur ou, à défaut, de sa résidence habituelle ou, à défaut, le tribunal de la famille de Bruxelles (article 629bis, § 2, alinéas 1er et 2, du Code judiciaire) peuvent autoriser le mineur à changer de prénom si le refus n'était pas fondé.

Il ressort d'une étude en effet que des mineurs éprouvent dès un jeune âge le sentiment d'appartenir à l'autre sexe. Pour eux, la procédure simple de changement de prénom est une première étape importante vers un éventuel changement de l'enregistrement du sexe, étape qui est naturellement beaucoup moins radicale qu'un changement de l'enregistrement du sexe. De cette manière, ils pourront déjà exprimer facilement leur appartenance à l'autre sexe à l'école et dans leur entourage.

En ce qui concerne les mineurs non émancipés, il est prévu une exception pour le changement de prénom pour ce motif, compte tenu du décalage entre l'âge pour changer de prénom en raison de sa conviction que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement (à partir de 12 ans) et l'âge pour changer l'enregistrement du sexe (à partir de 16 ans, art. 62bis, § 11, du Code civil).

Un deuxième changement pour le même motif (tarif réduit) est possible, pour autant que le mineur non émancipé qui a changé de prénom ne procède pas ultérieurement au changement de l'enregistrement de son sexe conformément à l'article 62bis du Code civil.

Il peut donc, jusqu'à l'âge de 18 ans, changer deux fois de prénom à tarif réduit, s'il ne procède pas au changement de l'enregistrement du sexe. Par la suite, il pourra évidemment encore changer de prénom, mais uniquement suivant la procédure civile ordinaire de changement de nom.

CHAPITRE 5

Dispositions transitoires

Art. 12

La présente loi s'appliquera à la filiation d'enfants nés après son entrée en vigueur.

Vu le règlement peu clair de la filiation dans la loi du 10 mai 2007, une disposition transitoire règle le cas des enfants nés avant l'entrée en vigueur de la loi. L'article

inwerkingtreding van de wet. Artikel 62bis/1 van het Burgerlijk Wetboek wordt aldus toepasselijk verklaard op reeds geboren kinderen, die verwekt zijn door een persoon die vóór de geboorte van geslacht is gewijzigd en ondertussen nog geen afstammingsband heeft met dit kind door middel van een adoptie.

Concreet gaat het enerzijds om de gevallen waarbij een transvrouw (man → vrouw) vóór de aanpassing van de registratie van het geslacht een kind had verwekt bij een vrouw en nog vóór de geboorte van dit kind van geslacht is gewijzigd, en anderzijds om transvrouwen die hun sperma hadden ingevroren en na hun aanpassing van de registratie van het geslacht hiermee een kind hebben verwekt bij een vrouw. Op grond van de vorige wet was het in principe niet mogelijk om in deze gevallen de juridische vader te worden van het kind. Op basis van het nieuwe artikel 62bis/1 B.W. is op deze personen de afstamming langs meemoederszijde van toepassing.

Art. 13

Dit artikel voorziet in een overgangsmaatregel voor de personen die reeds een aangifte tot geslachtaanpassing hebben gedaan vóór de inwerkingtreding van deze wet, maar voor wie nog geen definitieve akte van aanpassing van de registratie van het geslacht werd opgesteld, alsook voor de gevallen waarin de opmaak van de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht werd geweigerd door de ambtenaar van de burgerlijke stand. Dit geldt ook indien de betrokkenen reeds een gerechtelijke procedure had aangevat omwille van een weigering tot opmaak van de akte of omdat er verhaal werd aangetekend tegen diens aanvraag tot geslachtsaanpassing. De nieuwe procedure tot aanpassing van de registratie van het geslacht kan dan worden toegepast. De betrokkenen kan dus opnieuw naar de ambtenaar van de burgerlijke stand gaan en aangifte doen onder de nieuwe voorwaarden.

Art. 14

Personen die reeds verschillende handelingen hebben gesteld om de aanpassing van het geslacht mogelijk te maken op basis van de oude wet (attest psychiater, geslachtsoperatie,...) op het ogenblik van de inwerkingtreding van de wet, dienen geen nieuwe procedure te starten op basis van de nieuwe wet (attest van voorlichting, wachttermijn). Zoniet zouden ze al deze handelingen voor niets gesteld hebben.

62bis/1 du Code civil est donc déclaré applicable aux enfants déjà nés, qui ont été conçus par des personnes qui ont changé de sexe avant la naissance et qui n'ont, dans l'intervalle, pas encore de lien de filiation avec ces enfants par le biais de l'adoption.

Concrètement, il s'agit, d'une part, de cas où une femme transsexuelle (homme → femme) avait conçu un enfant avec une femme avant de changer de sexe et qui a changé de l'enregistrement du sexe avant la naissance de cet enfant et d'autre part de femmes transsexuelles qui avaient fait congeler leur sperme et qui ont conçu un enfant avec une femme après leur changement de l'enregistrement du sexe. Sur la base de la loi précédente, il n'était pas possible en principe de devenir le père juridique de l'enfant dans ces cas-là. Sur la base du nouvel article 62bis/1 C.civ., la filiation co-maternelle s'applique à ces personnes.

Art. 13

Cet article prévoit une mesure transitoire pour les personnes qui ont déjà fait une déclaration de changement de sexe avant l'entrée en vigueur de la présente loi, mais pour lesquelles il n'a pas encore été établi d'acte de changement de l'enregistrement du sexe définitif ou qui se sont vu refuser l'établissement de l'acte de changement de l'enregistrement du sexe par l'officier de l'état civil. Il en va de même si l'intéressé avait déjà entamé une procédure judiciaire en raison d'un refus d'établissement de l'acte ou si un recours a été introduit contre la demande de changement de sexe de celui-ci. La nouvelle procédure de changement de l'enregistrement du sexe peut être appliquée dans ce cas. L'intéressé peut donc retourner auprès de l'officier de l'état civil et refaire une déclaration suivant les nouvelles conditions.

Art. 14

Les personnes qui ont déjà posé différents actes qui leur permettent de changer de sexe sur base des dispositions de l'ancienne loi (attestation d'un psychiatre, opération de changement de sexe,...) au moment de l'entrée en vigueur de la loi, ne doivent pas initier une nouvelle procédure sur base des dispositions de la nouvelle loi. Dans le cas contraire, tous ces actes auraient été pour rien.

Ze kunnen verzoeken om op basis van de oude wet hun geslacht aan te passen, tot en met de zesde maand na de inwerkingtreding van deze wet.

HOOFDSTUK 6

Slotbepaling

Art. 15

De inwerkingtreding van deze wet wordt vastgelegd op een door de Koning te bepalen datum en uiterlijk op de eerste dag van de zesde maand die volgt op deze waarin ze is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*, zodat de actoren op het terrein en, in het bijzonder de ambtenaren van de burgerlijke stand, zich kunnen voorbereiden op deze nieuwe wet. Zo zal onder meer een aanpassing moeten gebeuren van de software die zij gebruiken voor de opmaak van hun akten.

De minister van Justitie,

Koen GEENS

De minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken,

Jan JAMBON

De Staatssecretaris voor Gelijke kansen,

Zuhal DEMIR

Elles peuvent demander le changement de sexe sur base des dispositions de l'ancienne loi jusques et y compris le sixième mois qui suit l'entrée en vigueur de la présente loi.

CHAPITRE 6

Disposition finale

Art. 15

L'entrée en vigueur de la présente loi est fixée à une date à déterminer par le Roi et au plus tard le premier jour du sixième mois qui suit celui de sa publication au *Moniteur belge*, de façon à ce que les acteurs sur le terrain et en particulier les officiers de l'état civil puissent se préparer à cette nouvelle loi. A cet effet, il faudra notamment adapter le logiciel qu'ils utilisent pour l'établissement de leurs actes.

Le ministre de la Justice,

Koen GEENS

Le ministre de la Sécurité et de l'Intérieur,

Jan JAMBON

La Secrétaire d'État à l'Égalité des chances,

Zuhal DEMIR

VOORONTWERP VAN WET

onderworpen aan het advies van de Raad van State

**Voorontwerp van wet tot hervorming van regelingen
inzake transgenders wat de vermelding van een
wijziging van de registratie van het geslacht in de akten
van de burgerlijke stand en de gevolgen hiervan betreft**

HOOFDSTUK 1

Inleidende bepaling

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

HOOFDSTUK 2

Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek

Art. 2

Artikel 45 van het Burgerlijk Wetboek, vervangen bij de wet van 21 maart 1969, wordt gewijzigd als volgt:

1° In § 1, eerste lid, worden de woorden “Een ieder kan” vervangen door de woorden “Onder voorbehoud van § 3 kan een ieder”;

2° Een § 3 wordt toegevoegd, luidende als volgt:

“§ 3. Uit de akten die gewijzigd werden met toepassing van artikel 62bis mogen geen uittreksels met vermelding van de wijziging van de registratie van het geslacht worden afgeleverd.

Eensluidende afschriften uit deze akten kunnen slechts worden afgeleverd aan de persoon op wie de akte betrekking heeft, zijn wettelijke vertegenwoordiger, zijn erfgenamen, hun notaris en hun advocaat. De openbare overheden kunnen een eensluidend afschrift verkrijgen voor zover wordt aangetoond dat dit noodzakelijk is om redenen die verband houden met de staat van de persoon.”

Art. 3

Artikel 62bis van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij Wet van 10 mei 2007, wordt vervangen als volgt:

“Art. 62bis. – § 1. Elke meerderjarige of ontvoogde minderjarige Belg of in de bevolkingsregisters ingeschreven vreemdeling die de overtuiging heeft dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit kan van die overtuiging aangifte doen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand.

AVANT-PROJET DE LOI

soumis à l'avis du Conseil d'État

Avant-projet de loi réformant des régimes relatifs aux personnes transgenres en ce qui concerne la mention d'un changement de l'enregistrement du sexe dans les actes de l'état civil et ses effets

CHAPITRE 1ER

Disposition introductory

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

CHAPITRE 2

Modifications du Code civil

Art. 2

À l'article 45 du Code civil, remplacé par la loi du 21 mars 1969, les modifications suivantes sont apportées:

1° Dans le paragraphe 1er, alinéa 1er, les mots “Toute personne” sont remplacés par les mots “Sous réserve du paragraphe 3, toute personne”;

2° Il est inséré un paragraphe 3, rédigé comme suit:

“§ 3. Seuls des extraits d'actes modifiés en application de l'article 62bis, qui ne mentionnent pas le changement de l'enregistrement du sexe peuvent être délivrés.

Des copies conformes de ces actes peuvent uniquement être délivrées à la personne que l'acte concerne, à son représentant légal, à ses héritiers, à leur notaire et à leur avocat. Les autorités publiques peuvent en obtenir une copie conforme dans la mesure où il est démontré que cela se justifie par des motifs liés à l'état de la personne.”

Art. 3

L'article 62bis du même Code, inséré par la loi du 10 mai 2007, est remplacé par ce qui suit:

“Art. 62bis. – § 1er. Tout Belge majeur ou Belge mineur émancipé ou tout étranger inscrit aux registres de la population qui a la conviction que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement, peut faire déclaration de cette conviction à l'officier de l'état civil.

§ 2. De aangifte wordt gedaan bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar hij is ingeschreven in de bevolkingsregisters.

De Belg die niet is ingeschreven in de bevolkingsregisters doet aangifte bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn geboorteplaats. Indien hij niet in België is geboren, doet hij aangifte bij de ambtenaar van de burgerlijke stand te Brussel.

Bij de aangifte geeft de Belg die niet is ingeschreven in de bevolkingsregisters de ambtenaar van de burgerlijke stand het adres mee waarop een weigering om de akte van wijziging van de registratie van het geslacht met vermelding van het nieuwe geslacht op te maken, kan worden meegedeeld.

§ 3. Bij de aangifte overhandigt de betrokkene aan de ambtenaar van de burgerlijke stand een door hem ondertekende verklaring die vermeldt dat deze er al een hele tijd van overtuigd is dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit en dat hij de administratieve en juridische gevolgen wenst die deze wijziging van de registratie van het geslacht in zijn akte van geboorte met zich meebrengt.

De ambtenaar van de burgerlijke stand wijst de betrokkene op het in beginsel onherroepelijk karakter van de wijziging van de registratie van het geslacht vermeld in de akte van geboorte, licht deze in over het verdere verloop van de procedure, de administratieve en juridische gevolgen ervan en overhandigt deze de informatiebrochure als bedoeld in het laatste lid.

De ambtenaar neemt akte van de verklaring, en geeft een ontvangstbewijs af aan de betrokkene.

De ambtenaar van de burgerlijke stand die akte neemt van de verklaring, geeft hiervan binnen drie dagen kennis aan de procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg. De procureur des Konings geeft hiervan onverwijd een ontvangstmelding.

De minister van Justitie en de minister bevoegd voor Gelijke kansen stellen een informatiebrochure op.

§ 4. De procureur des Konings kan, binnen drie maanden te rekenen van de datum van het ontvangstbewijs, een negatief advies uitbrengen wegens misbruik of strijdigheid met de openbare orde, die hij in de motivering van zijn advies dient te omschrijven.

Bij gebrek aan een negatief advies of overzending van een attest dat er geen negatief advies wordt uitgebracht bij het verstrijken van de termijn van drie maanden, wordt het advies geacht positief te zijn.

§ 5. Ten vroegste drie maanden en ten laatste zes maanden na afgifte van het ontvangstbewijs verschijnt de betrokkene een tweede keer voor de ambtenaar van de burgerlijke stand voor wie de aangifte werd gedaan.

§ 2. La déclaration est faite à l'officier de l'état civil de la commune dans laquelle il est inscrit aux registres de la population.

Le Belge qui n'est pas inscrit aux registres de la population fait la déclaration à l'officier de l'état civil de son lieu de naissance. S'il n'est pas né en Belgique, il fait la déclaration à l'officier de l'état civil de Bruxelles.

Lors de la déclaration, le Belge qui n'est pas inscrit aux registres de la population informe l'officier de l'état civil de l'adresse à laquelle un refus d'établir l'acte de changement de l'enregistrement du sexe portant mention du nouveau sexe peut lui être communiqué.

§ 3. Lors de la déclaration, l'intéressé remet à l'officier de l'état civil une déclaration qu'il a signée, indiquant que, depuis un certain temps déjà, il a la conviction que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement et qu'il souhaite les conséquences administratives et juridiques qu'entraîne ce changement de l'enregistrement du sexe dans son acte de naissance .

L'officier de l'état civil indique à l'intéressé le caractère en principe irrévocable du changement de l'enregistrement du sexe mentionné dans l'acte de naissance, l'informe sur la suite de la procédure et ses conséquences administratives et juridiques, et lui remet la brochure d'information visée au dernier alinéa.

L'officier de l'état civil prend acte de la déclaration et délivre un accusé de réception à l'intéressé.

L'officier de l'état civil qui prend acte de la déclaration en informe dans les trois jours le procureur du Roi près le tribunal de première instance. Le procureur du Roi en accuse réception sans délai.

Le ministre de la Justice et le ministre qui a l'Egalité des chances dans ses attributions rédigent une brochure d'information.

§ 4. Le procureur du Roi peut, dans les trois mois à compter de la date de l'accusé de réception, rendre un avis négatif en raison d'un abus ou d'une contrariété à l'ordre public qu'il doit décrire dans la motivation de son avis.

En l'absence d'avis négatif ou d'envoi d'un document attestant qu'aucun avis négatif n'a été émis avant l'écoulement du délai de trois mois, l'avis est réputé favorable.

§ 5. Au plus tôt trois mois et au plus tard six mois après la délivrance de l'accusé de réception, l'intéressé se présente une seconde fois devant l'officier de l'état civil devant qui la déclaration avait été faite.

De betrokkene overhandigt hierbij aan de ambtenaar van de burgerlijke stand een ondertekende verklaring die vermeldt dat deze:

1° er al een hele tijd van overtuigd is dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit;

2° zich bewust is van de administratieve en juridische gevolgen die deze wijziging van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte met zich meebrengt;

3° zich bewust is van het in beginsel onherroepelijke karakter van de wijziging van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte.

Hij overhandigt ook een attest van voorlichting, afgeleverd door een door de bevoegde autoriteiten erkende transgender-organisatie, dat minimum 14 dagen en maximum 1 jaar oud is.

Dit attest bevestigt dat de betrokkene volledig werd ingelicht over het belang van de beslissing, het in beginsel onherroepelijke karakter, de gevolgen op juridisch en administratief vlak en de maatschappelijke draagwijdte van de wijziging van de registratie van het geslacht vermeld in de akte van geboorte, zonder enig waardeoordeel te uiten.

De Koning bepaalt een model van het attest van voorlichting.

In voorkomend geval kan de ambtenaar van de burgerlijke stand om een voor eensluidend verklaarde vertaling van het attest van voorlichting verzoeken.

Bij gebrek aan negatief advies van de procureur des Konings stelt de ambtenaar van de burgerlijke stand de akte van wijziging van de registratie van het geslacht op en schrijft de akte in de registers van de burgerlijke stand in.

De ambtenaar van de burgerlijke stand weigert de akte van wijziging van de registratie van het geslacht in te schrijven bij negatief advies van de procureur des Konings.

§ 6. De ambtenaar van de burgerlijke stand vermeldt de wijziging van de registratie van het geslacht op de kant van de akten van de burgerlijke stand die betrekking hebben op de betrokkene en zijn afstammelingen. Indien een andere ambtenaar van de burgerlijke stand een kantmelding moet doen, geeft de eerste ambtenaar van de burgerlijke stand hiertoe kennis van de akte van wijziging van de registratie van het geslacht aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand.

§ 7. De ambtenaar van de burgerlijke stand die weigert een akte van wijziging van de registratie van het geslacht op te maken, brengt zijn met redenen omklede beslissing onverwijld ter kennis van de betrokkene.

§ 8. De betrokkene kan tegen de weigering door de ambtenaar van de burgerlijke stand beroep instellen overeenkomstig artikel 1385duodecies van het Gerechtelijk Wetboek.

L'intéressé remet à l'officier de l'état civil une déclaration signée indiquant

1° que, depuis un certain temps déjà, il a la conviction que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement;

2° qu'il est conscient des conséquences administratives et juridiques qu'entraîne ce changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance;

3° qu'il est conscient du caractère en principe irrévocable du changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance.

Il remet également une attestation d'information datant de minimum 14 jours et de maximum un an délivrée par une organisation de transgenres agréée par les autorités compétentes.

Cette attestation confirme que l'intéressé a été pleinement informé sur l'importance de la décision, son caractère en principe irrévocable, les conséquences sur le plan juridiques et administratif et la portée sociale du changement de l'enregistrement du sexe mentionné dans l'acte de naissance, sans porter le moindre jugement de valeur.

Le Roi détermine un modèle d'attestation d'information.

Le cas échéant, l'officier de l'état civil peut demander une traduction certifiée conforme de l'attestation d'information.

En l'absence d'avis négatif du procureur du Roi, l'officier de l'état civil rédige l'acte de changement de l'enregistrement du sexe et l'inscrit dans les registres de l'état civil.

En cas d'avis négatif du procureur du Roi, l'officier de l'état civil refuse d'inscrire l'acte de changement de l'enregistrement du sexe.

§ 6. L'officier de l'état civil mentionne le changement de l'enregistrement du sexe en marge des actes de l'état civil qui concernent l'intéressé et ses descendants. Si un autre officier de l'état civil doit effectuer une mention marginale, le premier officier de l'état civil notifie l'acte de changement de l'enregistrement du sexe à l'officier de l'état civil compétent.

§ 7. L'officier de l'état civil qui refuse d'établir un acte de changement de l'enregistrement du sexe notifie sa décision motivée à l'intéressé sans délai.

§ 8. L'intéressé peut introduire un recours contre le refus de l'officier de l'état civil conformément à l'article 1385duodecies du Code judiciaire.

§ 9. De procureur des Konings vordert de nietigheid van een wijziging van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte wegens misbruik of wegens strijdigheid met de openbare orde, dewelke deze in de motivering van zijn advies dient te omschrijven.

§ 10. De wijziging van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte is in beginsel onherroepelijk.

Mits bewijs van uitzonderlijke omstandigheden kan de familierechtbank een nieuwe wijziging van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte toestaan. .

Indien het bewijs als bedoeld in het vorige lid is geleverd, verklaart de familierechtbank dat de wijziging van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte geen gevolgen meer heeft vanaf de overschrijving van het beschikkend gedeelte van de beslissing tot nieuwe wijziging van de registratie van het geslacht in de registers van de burgerlijke stand.

§ 11. De niet-ontvoogde minderjarige met onderscheidingsvermogen kan vanaf de leeftijd van zestien jaar aangifte doen overeenkomstig dit artikel, mits overhandiging bij de aangifte van een verklaring van een kinder- en jeugdpsychiater , in hoedanigheid van behandelende arts, die bevestigt dat de betrokkenen de voortdurende overtuiging heeft dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit. Bij de aangifte wordt de betrokkenen bijgestaan door zijn ouders of zijn wettelijke vertegenwoordiger.

Ingeval deze personen weigeren om de niet-ontvoogde minderjarige bij te staan, kan de minderjarige de familierechtbank verzoeken hem te machtigen om deze handeling met bijstand van een voogd ad hoc te verrichten.

Art. 4

Een artikel 62bis/1 wordt in hetzelfde Wetboek ingevoegd, luidende:

"Art. 62bis/1. – § 1. De akte van de wijziging van de registratie van het geslacht laat de afstamming ten aanzien van reeds geboren kinderen en de daaruit voortvloeiende rechten, bevoegdheden en verplichtingen onverlet.

Alle vorderingen met betrekking tot deze afstamming en de daaruit voortvloeiende rechten, bevoegdheden en verplichtingen kunnen nog worden ingesteld na de opmaak van de akte van wijziging van de registratie van het geslacht.

§ 2. Indien de betrokkenen na de wijziging van de registratie van het geslacht van vrouw naar man in de akte van geboorte een kind baart, is boek I, titel VII, hoofdstuk I van toepassing.

In geval de betrokkenen na de wijziging van de registratie van het geslacht van man naar vrouw in de akte van geboorte een kind verwekt of heeft toegestemd in de verwekking overeenkomstig de wet van 6 juli 2007 betreffende de medisch begeleide voortplanting en de bestemming van de overtallige

§ 9. Le procureur du Roi poursuit la nullité d'un changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance en raison d'un abus ou d'une contrariété à l'ordre public qu'il doit décrire dans la motivation de son avis.

§ 10. Le changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance est en principe irréversible.

Moyennant la preuve de circonstances exceptionnelles, le tribunal de la famille peut autoriser un nouveau changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance. .

Si la preuve visée à l'alinéa précédent est établie, le tribunal de la famille déclare que le changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance cessera de produire ses effets à partir de la transcription du dispositif de la décision de nouveau changement de l'enregistrement du sexe dans les registres de l'état civil.

§ 11. Le mineur non émancipé doué de discernement peut, à partir de l'âge de seize ans, faire la déclaration prévue par le présent article, en remettant une attestation établie en qualité de médecin traitant, par un pédopsychiatre qui confirme que l'intéressé a la conviction durable que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement. Lors de sa déclaration, l'intéressé est assisté par ses père et mère ou son représentant légal.

Si ces personnes refusent d'assister le mineur non-émancipé, celui-ci peut demander au tribunal de la famille de l'autoriser à poser cet acte assisté d'un tuteur ad hoc.

Art. 4

Dans le même Code, il est inséré un article 62bis/1 rédigé comme suit:

"Art. 62bis/1. – § 1er. L'acte de changement de l'enregistrement du sexe ne modifie ni les liens de filiation à l'égard d'enfants déjà nés, ni les droits, pouvoirs et obligations qui en découlent.

Toutes les actions concernant ces liens de filiation et celles relatives aux droits, pouvoirs et obligations qui en découlent peuvent encore être intentées après l'établissement de l'acte de changement de l'enregistrement du sexe.

§ 2. Si l'intéressé donne naissance à un enfant après le changement de l'enregistrement du sexe féminin en sexe masculin dans l'acte de naissance, le livre I, titre VII, chapitre I, est d'application.

Si, après le changement de l'enregistrement du sexe masculin en sexe féminin dans l'acte de naissance, l'intéressé conçoit un enfant ou a consenti à la conception de l'enfant conformément à la loi du 6 juillet 2007 relative à la procréation médicalement assistée et à la destination des embryons

embryo's en de gameten waarvan de verwekking van het kind het gevolg is, is boek I, titel VII, hoofdstuk 2/1 van toepassing.

In alle overige gevallen wordt voor de toepassing van boek I, titel VII, van het Burgerlijk Wetboek uitgegaan van het nieuwe geslacht."

Art. 5

Artikel 62ter van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 10 mei 2007, wordt vervangen als volgt:

"Art. 62ter. De akte van wijziging van de registratie van het geslacht vermeldt de naam, de voornamen, de geboorteplaats, de geboortedatum en het nieuwe geslacht van de betrokkenen."

HOOFDSTUK 3

Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

Art. 6

In artikel 628, 24°, van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoegd bij de wet van 10 mei 2007, worden de woorden "houdende vermelding van het nieuwe geslacht" vervangen door de woorden "van wijziging van de registratie van het geslacht".

Art. 7

In artikel 764 van hetzelfde Wetboek, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

a) in het eerste lid, wordt de bepaling onder 12°, ingevoegd bij de wet van 9 mei 2007, opgeheven;

b) het eerste lid wordt aangevuld met de bepaling onder 17°, luidende:

"17° de vorderingen betreffende de wijziging van de registratie van het geslacht van een persoon in zijn akte van geboorte;".

Art. 8

Artikel 1385duodecies van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij wet van 10 mei 2007, wordt vervangen als volgt:

"Art. 1385duodecies. § 1. De persoon die aangifte doet overeenkomstig artikel 62bis, § 1 van het Burgerlijk Wetboek kan, bij een aan de familierechtbank gericht verzoekschrift, een beroep instellen tegen een weigering van de ambtenaar van de burgerlijke stand.

§ 2. Het beroep wordt ingesteld binnen zestig dagen te rekenen van de dag van de kennisgeving door de ambtenaar van de burgerlijke stand van de weigering tot opmaak van deze akte.

surnuméraires et des gamètes, le livre I, titre VII, chapitre 2/1, est d'application.

Dans tous les autres cas, l'application du livre I, titre VII, du Code civil est fondée sur le nouveau sexe."

Art. 5

L'article 62ter du même Code, inséré par la loi du 10 mai 2007, est remplacé par ce qui suit:

"Art. 62ter. L'acte de changement de l'enregistrement du sexe mentionne les nom, prénoms, lieu et date de naissance ainsi que le nouveau sexe de l'intéressé."

CHAPITRE 3

Modifications du Code judiciaire

Art. 6

Dans l'article 628, 24°, du Code judiciaire, inséré par la loi du 10 mai 2007, les mots "portant mention du nouveau sexe" sont remplacés par les mots "de changement de l'enregistrement du sexe".

Art. 7

A l'article 764 du même Code, les modifications suivantes sont apportées:

a) dans l'alinéa 1er, le 12° tel qu'inséré par la loi du 9 mai 2007 est abrogé;

b) l'alinéa 1er est complété par un 17°, rédigé comme suit:

"17° les demandes relatives au changement de l'enregistrement du sexe d'une personne dans son acte de naissance;".

Art. 8

L'article 1385duodecies du même Code, inséré par la loi du 10 mai 2007, est remplacé par ce qui suit:

"Art. 1385duodecies. § 1er. La personne qui fait une déclaration conformément à l'article 62bis, § 1er, du Code civil peut introduire, par une requête adressée au tribunal de la famille, un recours contre un refus de l'officier de l'état civil.

§ 2. Le recours doit être introduit dans les soixante jours à compter du jour de la notification par l'officier de l'état civil du refus d'établir cet acte.

De griffier brengt de ambtenaar van de burgerlijke stand onverwijd in kennis van een beroepsprocedure.

§ 3. Het verzoekschrift wordt ondertekend door de verzeker of zijn advocaat.”

Art. 9

Artikel 1385quaterdecies van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij wet van 10 mei 2007, wordt gewijzigd als volgt:

1° § 3 wordt vervangen als volgt:

“§ 3. Indien het beschikkende gedeelte van het vonnis of arrest het nieuwe geslacht vaststelt, schrijft de ambtenaar van de burgerlijke stand onverwijd de bestaande akte van wijziging van de registratie van het geslacht in en schrijft hij het beschikkende gedeelte van het vonnis of het arrest over in zijn registers. Van het beschikkende gedeelte wordt melding gemaakt op de kant van de akte van wijziging van de registratie het van geslacht.”;

2° In § 6 worden de woorden “houdende vermelding van het nieuwe geslacht” geschrapt in de eerste zin en vervangen door de woorden “van wijziging van de registratie van het geslacht”.

HOOFDSTUK 4

Wijzigingen van de Wet van 15 mei 1987 betreffende de namen en voornamen

Art. 10

In artikel 2 van de Wet van 15 mei 1987 betreffende de namen en voornamen, wordt het tweede lid, ingevoegd bij wet van 10 mei 2007, vervangen als volgt:

“Elke persoon die de overtuiging heeft dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit, voegt bij zijn verzoek een verklaring op eer daarover. De gekozen voornaam moet in overeenstemming zijn met deze overtuiging. Er kan slechts éénmaal met dit motief tot voornaamswijziging worden verzocht behalve indien de wijziging van de voornaam werd toegestaan door de familierechtbank na een nieuwe wijziging van de registratie van het geslacht.

De niet-ontvoogde minderjarige kan vanaf de leeftijd van 12 jaar om de voornaamswijziging verzoeken om deze reden, met bijstand van zijn ouders of zijn wettelijke vertegenwoordiger.

Ingeval deze personen weigeren om de niet-ontvoogde minderjarige bij te staan, kan de minderjarige de familierechtbank verzoeken hem te machtigen om deze handeling met bijstand van een voogd ad hoc te verrichten.”

Le greffier informe l’officier de l’état civil sans délai de la procédure de recours.

§ 3. La requête est signée par le requérant ou son avocat.”

Art. 9

À l'article 1385quaterdecies du même Code, inséré par la loi du 10 mai 2007, les modifications suivantes sont apportées:

1° le paragraphe 3 est remplacé par ce qui suit:

“§ 3. Si le dispositif du jugement ou de larrêt constate le nouveau sexe, l’officier de l’état civil inscrit l’acte existant de changement de l’enregistrement du sexe sans délai et transcrit le dispositif du jugement ou de l’arrêt sur ses registres. Il est fait mention du dispositif en marge de l’acte de changement de l’enregistrement du sexe.”;

2° dans le paragraphe 6, les mots “portant mention du nouveau sexe” sont remplacés par les mots “de changement de l’enregistrement du sexe”.

CHAPITRE 4

Modifications de la loi du 15 mai 1987 relative aux noms et prénoms

Art. 10

Dans l'article 2 de la loi du 15 mai 1987 relative aux nom et prénoms, l'alinéa 2, inséré par la loi du 10 mai 2007, est remplacé par ce qui suit:

“Toute personne qui a la conviction que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement joint à sa requête une déclaration sur l'honneur à ce propos. Le prénom choisi doit être conforme à cette conviction. Un changement de prénom ne peut être demandé qu'une seule fois pour ce motif sauf lorsque le changement de prénom est autorisé par le tribunal de la famille après un nouveau changement de l'enregistrement du sexe.

Le mineur non émancipé peut demander le changement de son prénom pour ce motif à partir de ses 12 ans, avec l'assistance de ses parents ou de son représentant légal.

Si ces personnes refusent d'assister le mineur non émancipé, celui peut saisir le tribunal de la famille afin de l'autoriser à poser cet acte avec l'assistance d'un tuteur ad hoc.”

HOOFDSTUK 5

Overgangsbepalingen

Art. 11

Art. 62bis/1 van het Burgerlijk Wetboek is van toepassing op de afstamming van kinderen geboren na de inwerkingtreding van deze wet.

Onverminderd het eerste lid, is artikel 62bis/1 van het Burgerlijk Wetboek vanaf de datum van de inwerkingtreding van deze wet van toepassing op kinderen geboren voor de inwerkingtreding van deze wet, voor zover er tussen de persoon die het kind heeft verwekt of heeft toegestemd in de verwekking overeenkomstig de wet van 6 juli 2007 betreffende de medisch begeleide voortplanting en de bestemming van de overtallige embryo's en de gameten waarvan de verwekking van het kind het gevolg is en het kind nog geen afstamingsband ontstaan is via adoptie.

Art. 12

Elke Belg of elke in de bevolkingsregisters ingeschreven vreemdeling die voor de inwerkingtreding van deze wet een aangifte tot wijziging van de registratie van het geslacht heeft gedaan kan, overeenkomstig artikel 62bis van het Burgerlijk Wetboek, hiervan opnieuw aangifte doen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand. Dit is ook mogelijk indien de betrokkenen een weigering had gekregen van de ambtenaar van de burgerlijke stand of indien deze een gerechtelijke procedure was gestart tegen deze weigering bij de bevoegde rechtkbank.

Art. 13

Personen die voldoen aan de voorwaarden van het vroegere artikel 62bis van het Burgerlijk Wetboek kunnen tot en met de zesde maand na de inwerkingtreding van deze wet verzoeken om het vroegere artikel toe te passen om van geslacht in de akte van geboorte te wijzigen.

HOOFDSTUK 6

Slotbepaling

Art. 14

Deze wet treedt in werking op een datum te bepalen door de Koning en ten laatste op de eerste dag van de zesde maand na die waarin ze is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*.

CHAPITRE 5

Dispositions transitoires

Art. 11

L'article 62bis/1 du Code civil s'applique aux liens de filiation avec les enfants nés après l'entrée en vigueur de la présente loi.

Sans préjudice de l'alinéa 1er, l'article 62bis/1 du Code civil s'applique à dater de l'entrée en vigueur de la présente loi aux enfants nés avant l'entrée en vigueur de la présente loi, pour autant qu'aucun lien de filiation n'ait encore été créé entre la personne qui a conçu l'enfant ou qui a consenti à sa conception conformément à la loi du 6 juillet 2007 relative à la procréation médicalement assistée et à la destination des embryons surnuméraires et des gamètes et l'enfant par la voie de l'adoption.

Art. 12

Tout Belge ou tout étranger inscrit aux registres de la population qui a fait une déclaration de changement de l'enregistrement du sexe avant l'entrée en vigueur de la présente loi peut, conformément à l'article 62bis du Code civil, refaire une déclaration à l'officier de l'état civil. Il en va de même si l'intéressé avait essuyé un refus de l'officier de l'état civil ou s'il avait entamé une procédure judiciaire contre ce refus devant le tribunal compétent.

Art. 13

Les personnes qui satisfont aux conditions de l'ancien article 62bis du Code civil peuvent demander l'application de cet ancien article à leur changement de sexe dans l'acte de naissance jusqu'au sixième mois inclus qui suit l'entrée en vigueur de la présente loi.

CHAPITRE 6

Disposition finale

Art. 14

La présente loi entre en vigueur à une date fixée par le Roi et au plus tard le premier jour du sixième mois qui suit celui de sa publication au Moniteur belge.

Regelgevingsimpactanalyse

RiA-AiR

- :: Vul het formulier bij voorkeur online in ria-air.fed.be
- :: Contacteer de helpdesk indien nodig ria-air@premier.fed.be
- :: Raadpleeg de handleiding, de FAQ, enz. www.vereenvoudiging.be

Beschrijvende fiche

Auteur .a.

Bevoegd regeringslid	Koen Geens
Contactpersoon beleidscel (naam, e-mail, tel. nr.)	Tim Wuyts (tim.wuyts2@just.fgov.be – 02 542 8085)
Overheidsdienst	FOD Justitie
Contactpersoon overheidsdienst (naam, e-mail, tel. nr.)	Margot Bruyninckx (margot.bruyninckx@just.fgov.be – 02 542 65 23); Benoît Cornelis (benoit.cornelis@just.fgov.be – 02 542 69 30)

Ontwerp .b.

Titel van het ontwerp van regelgeving	Voorontwerp van wet tot hervorming van regelingen inzake transgenders wat de vermelding van een wijziging van geslacht in de akten van de burgerlijke stand en de gevolgen hiervan betreft.	
Korte beschrijving van het ontwerp van regelgeving met vermelding van de oorsprong (verdrag, richtlijn, samenwerkingsakkoord, actualiteit, ...), de beoogde doelen van uitvoering.	Dit wetsontwerp strekt ertoe om, in navolging van het Federaal regeerakkoord van 9 oktober 2014, de wet van 10 mei 2007 betreffende de transseksualiteit aan te passen in het licht van de internationale mensenrechtenverplichtingen. Dit ontwerp beoogt de twee voornaamste knelpunten van de huidige wet van 10 mei 2007 betreffende de transseksualiteit te verhelpen. Het gaat enerzijds om het afschaffen van de verplichte sterilisatievoorraarde, die op mensenrechtelijk vlak wordt bekritiseerd, en anderzijds om het regelen van de afstammeling van transgenders na de geslachtswijziging. Daarnaast worden in de procedure tot voornaamswijziging de medische voorwaarden en de mogelijkheid tot verzet door elke belanghebbende tegen een geslachtswijziging in de akte van geboorte geschrapt. Door de versoepeling van de procedure was het nodig om een aantal waarborgen tegen fraude en lichtzinnige geslachtswijzigingen in te bouwen. Ten slotte worden een aantal onduidelijke zaken en bewoordingen uit voornoemde wet van 10 mei 2007 weggewerkt.	
Impactanalyses reeds uitgevoerd	☐ Ja ☒ Nee	Indien ja, gelieve een kopie bij te voegen of de referentie van het document te vermelden: <u>—</u>

Raadpleging over het ontwerp van regelgeving .c.

Verplichte, facultatieve of informele raadplegingen:	/

Bronnen gebruikt om de impactanalyse uit te voeren .d.

Statistieken, referentiedocumenten,	/

RIA-formulier - v2 - okt. 2014

organisaties en contactpersonen:

Datum van beëindiging van de impactanalyse .e.

17/11/2016

2 / 8

Welke impact heeft het ontwerp van regelgeving op deze 21 thema's?

Een ontwerp van regelgeving zal meestal slechts impact hebben op enkele thema's.

Een niet-exhaustieve lijst van trefwoorden is gegeven om de inschatting van elk thema te vergemakkelijken.

Indien er een **positieve en/of negatieve impact** is, leg deze uit (gebruik indien nodig trefwoorden) en vermeld welke maatregelen worden genomen om de eventuele negatieve effecten te verlichten/te compenseren.

Voor de thema's 3, 10, 11 en 21 worden meer gedetailleerde vragen gesteld.

Raadpleeg de handleiding of contacteer de helpdesk ria-air@premier.fed.be indien u vragen heeft.

Kansarmoedebestrijding .1.

Menswaardig minimuminkomen, toegang tot kwaliteitsvolle diensten, schuldenoverlast, risico op armoede of sociale uitsluiting (ook bij minderjarigen), ongeletterdheid, digitale kloof.

Positieve impact Negatieve impact

↓ Leg uit.

Geen impact

--

Gelijke Kansen en sociale cohesie .2.

Non-discriminatie, gelijke behandeling, toegang tot goederen en diensten, toegang tot informatie, tot onderwijs en tot opleiding, loonkloof, effectiviteit van burgerlijke, politieke en sociale rechten (in het bijzonder voor kwetsbare bevolkingsgroepen, kinderen, ouderen, personen met een handicap en minderheden).

Positieve impact Negatieve impact

↓ Leg uit.

Geen impact

De procedures die de juridische erkenning van de geslachtswijziging beogen, worden aangepast. Zo vergemakkelijkt het voorontwerp van wet de procedures tot geslachtswijziging en tot voornaamswijziging om de vermeldingen in de akten van de burgerlijke stand aan te passen aan de innerlijk beleefde genderidentiteit. Het voorontwerp schafft bepaalde voorwaarden in de huidige procedures af, daar ze een inbreuk vormden op de persoonlijke levenssfeer en op de fysieke integriteit van de transgender. Ten slotte laat het, voor zover mogelijk, de afstammeling ten aanzien van de kinderen overeenstemmen met de nieuwe juridische realiteit (m.n. voor alle transvrouwen – m.a.w. personen van het mannelijk geslacht volgens het geslacht vermeld in de akte van geboorte, die vrouw zijn geworden).

Gelijkheid van vrouwen en mannen .3.

Toegang van vrouwen en mannen tot bestaansmiddelen: inkomen, werk, verantwoordelijkheden, gezondheid/zorg/welzijn, veiligheid, opleiding/kennis/vorming, mobiliteit, tijd, vrije tijd, etc.

Uitoefening door vrouwen en mannen van hun fundamentele rechten: burgerlijke, sociale en politieke rechten.

- Op welke personen heeft het ontwerp (rechtstreeks of onrechtstreeks) een impact en wat is de naar geslacht uitgesplitste samenstelling van deze groep(en) van personen?

Indien geen enkele persoon betrokken is, leg uit waarom.

/

↓ Indien er personen betrokken zijn, beantwoord dan vraag 2.

- Identificeer de eventuele verschillen in de respectieve situatie van vrouwen en mannen binnen de materie waarop het ontwerp van regelgeving betrekking heeft.

/

↓ Indien er verschillen zijn, beantwoord dan vragen 3 en 4.

- Beperken bepaalde van deze verschillen de toegang tot bestaansmiddelen of de uitoefening van fundamentele rechten van vrouwen of mannen (problematische verschillen)? [J/N] > Leg uit

/

4. Identificeer de positieve en negatieve impact van het ontwerp op de gelijkheid van vrouwen en mannen, rekening houdend met de voorgaande antwoorden?

/

↓ Indien er een negatieve impact is, beantwoord dan vraag 5.

5. Welke maatregelen worden genomen om de negatieve impact te verlichten / te compenseren?

/

Gezondheid .4.

Toegang tot kwaliteitsvolle gezondheidszorg, efficiëntie van het zorgaanbod, levensverwachting in goede gezondheid, behandelingen van chronische ziekten (bloedvatziekten, kankers, diabetes en chronische ademhalingsziekten), gezondheidsdeterminanten (socialeconomisch niveau, voeding, verontreiniging), levenskwaliteit.

Positieve impact

Negatieve impact

↓ Leg uit.

Geen impact

--

Werkgelegenheid .5.

Toegang tot de arbeidsmarkt, kwaliteitsvolle banen, werkloosheid, zwartwerk, arbeids- en ontslagomstandigheden, loopbaan, arbeidstijd, welzijn op het werk, arbeidsongevallen, beroepsziekten, evenwicht privé- en beroepsleven, gepaste verloning, mogelijkheid tot beroepsopleiding, collectieve arbeidsverhoudingen.

Positieve impact

Negatieve impact

↓ Leg uit.

Geen impact

--

Consumptie- en productiepatronen .6.

Prijsstabiliteit of -voorzienbaarheid, inlichting en bescherming van de consumenten, doeltreffend gebruik van hulpbronnen, evaluatie en integratie van (sociale- en milieu-) externaliteiten gedurende de hele levenscyclus van de producten en diensten, beheerpatronen van organisaties.

Positieve impact

Negatieve impact

↓ Leg uit.

Geen impact

--

Economische ontwikkeling .7.

Oprichting van bedrijven, productie van goederen en diensten, arbeidsproductiviteit en productiviteit van hulpbronnen/grondstoffen, competitiviteitsfactoren, toegang tot de markt en tot het beroep, markttransparantie, toegang tot overheidsopdrachten, internationale handels- en financiële relaties, balans import/export, ondergrondse economie, bevoorradingssekerheid van zowel energiebronnen als minerale en organische hulpbronnen.

Positieve impact

Negatieve impact

↓ Leg uit.

Geen impact

--

Investeringen .8.

Investeringen in fysiek (machines, voertuigen, infrastructuren), technologisch, intellectueel (software, onderzoek en ontwikkeling) en menselijk kapitaal, nettoinvesteringscijfer in procent van het bbp.

Positieve impact

Negatieve impact

↓ Leg uit.

Geen impact

--

Onderzoek en ontwikkeling .9.

Mogelijkheden betreffende onderzoek en ontwikkeling, innovatie door de invoering en de verspreiding van nieuwe productiemethodes, nieuwe ondernemingspraktijken of nieuwe producten en diensten, onderzoeks- en ontwikkelingsuitgaven.		
☐ Positieve impact	☐ Negatieve impact	↓ Leg uit.
		☒ Geen impact

Kmo's .10.

Impact op de ontwikkeling van de kmo's.

1. Welke ondernemingen zijn rechtstreeks of onrechtstreeks betrokken?

Beschrijf de sector(en), het aantal ondernemingen, het % kmo's (< 50 werknemers), waaronder het % micro-ondernemingen (< 10 werknemers).

Indien geen enkele onderneming betrokken is, leg uit waarom.

/

↓ Indien er kmo's betrokken zijn, beantwoord dan vraag 2.

2. Identificeer de positieve en negatieve impact van het ontwerp op de kmo's.

N.B. De impact op de administratieve lasten moet bij thema 11 gedetailleerd worden.

/

↓ Indien er een negatieve impact is, beantwoord dan vragen 3 tot 5.

3. Is deze impact verhoudingsgewijs zwaarder voor de kmo's dan voor de grote ondernemingen? [J/N] > Leg uit

/

4. Staat deze impact in verhouding tot het beoogde doel? [J/N] > Leg uit

/

5. Welke maatregelen worden genomen om deze negatieve impact te verlichten / te compenseren?

/

Administratieve lasten .11.

Verlaging van de formaliteiten en administratieve verplichtingen die direct of indirect verbonden zijn met de uitvoering, de naleving en/of de instandhouding van een recht, een verbod of een verplichting.

↓ Indien burgers (zie thema 3) en/of ondernemingen (zie thema 10) betrokken zijn, beantwoord dan volgende vragen.

1. Identificeer, per betrokken doelgroep, de nodige formaliteiten en verplichtingen voor de toepassing van de regelgeving.
Indien er geen enkele formaliteiten of verplichtingen zijn, leg uit waarom.a. huidige regelgeving*

↓ Indien er formaliteiten en/of verplichtingen zijn in de huidige* regelgeving, beantwoord dan vragen 2a tot 4a.

b. ontwerp van regelgeving**

↓ Indien er formaliteiten en/of verplichtingen zijn in het ontwerp van regelgeving**, beantwoord dan vragen 2b tot 4b.

2. Welke documenten en informatie moet elke betrokken doelgroep verschaffen?

- a. **Zowel in het kader van de procedure tot geslachtswijziging als van de procedure tot voornaamswijziging moet de persoon een verzoek tot wijziging van die staat indienen (bij de gemeente of bij de minister van Justitie). Bovendien moet hij nog andere specifieke documenten voor elke procedure verstrekken. Met betrekking tot de wijziging van geslacht moet een bewijs worden geleverd van de behandelende psychiater en chirurg waaruit blijkt dat : 1) de betrokkenen de voortdurende en onomkeerbare innerlijke overtuiging heeft tot**

- b. **Met betrekking tot het verzoek tot geslachtswijziging moet de betrokkenen twee verklaringen afleggen, m.n. een eerste verklaring om zijn verzoek in te dienen en een tweede verklaring om te bevestigen dat hij van geslacht wil veranderen. (Hierbij wordt een bedenklijd toegekend zodat hij ter zake een weloverwogen beslissing kan nemen). Het gaat om eenvoudige verklaringen. De eerste verklaring heeft enkel tot doel om de ambtenaar van de burgerlijke stand te melden dat 1) hij ervan overtuigd is dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit en 2) hij de**

het andere geslacht te behoren, 2) de betrokkenen een geslachtsaanpassing heeft ondergaan die hem zodanig in overeenstemming heeft gebracht met dat andere geslacht, waartoe betrokkenen overtuigd is te behoren, als dit uit medisch oogpunt mogelijk en verantwoord is en 3) de betrokkenen niet meer in staat is om overeenkomstig het vroegere geslacht kinderen te verwekken. Met betrekking tot de voornaamswijziging moet de betrokkenen bij zijn verzoek een verklaring van de psychiater en de endocrinoloog voegen, waaruit blijkt dat: 1) betrokkenen de voortdurende en onomkeerbare innerlijke overtuiging heeft tot het andere geslacht te behoren dan datgene dat is vermeld in de akte van geboorte, 2) betrokkenen een hormonale substitutietherapie ondergaat of heeft ondergaan, teneinde de lichaamelijke geslachtskenmerken van het geslacht waartoe de betrokkenen overtuigd is te behoren te induceren en 3) de voornaamsverandering een essentieel gegeven is bij de rolomkering.

gevolgen op administratief en juridisch vlak aanvaardt. Na een bepaalde tijd dient hij een nieuwe verklaring in die vermeldt dat 1) deze er al een hele tijd van overtuigd is dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit, 2) hij zich bewust is van de administratieve en juridische gevolgen die de wijziging van geslacht in de akte van geboorte met zich meebrengt en 3) hij zich bewust is van het in beginsel onherroepelijke karakter van de wijziging van het geslacht in de akte van geboorte. Bij die verklaring moet hij een attest van voorlichting voegen, afgeleverd door een door de bevoegde autoriteiten erkende transgenderorganisatie. Indien de betrokkenen een minderjarige is van meer dan 16 jaar oud is, moet hij een door de bevoegde pedopsychiater opgestelde verklaring verstrekken, waaruit blijkt dat deze de voortdurende overtuiging heeft dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit. Met betrekking tot de naamswijziging moet de betrokkenen bij zijn verzoek een verklaring op eer voegen, waaruit blijkt dat hij de overtuiging heeft dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit.

3. Hoe worden deze documenten en informatie, per betrokken doelgroep, ingezameld?
 - a. Deze documenten moeten worden ingezameld bij gespecialiseerde artsen.*
 - b. Een aantal in te vullen documenten vereisen geen inzameling van informatie. De betrokkenen moet een attest van voorlichting afgeleverd door een erkende transgenderorganisatie verstrekken. Indien het om een minderjarige van meer dan 16 jaar oud gaat, moet een attest van een pedopsychiater worden verstrekt waaruit blijkt dat de persoon de innerlijke overtuiging heeft tot het andere geslacht te behoren.
4. Welke is de periodiciteit van de formaliteiten en verplichtingen, per betrokken doelgroep?
 - a. Er moet enkel een verzoek tot wijziging van geslacht en/of een verzoek tot naamswijziging worden ingediend.
 - b. De persoon moet twee verklaringen indienen in het kader van een wijziging van geslacht en/of een verzoek tot naamswijziging.

5. Welke maatregelen worden genomen om de eventuele negatieve impact te verlichten / te compenseren?

De specifieke regels waarin wordt voorzien zijn minder zwaar dan voordien (m.n. geen attesten meer van gespecialiseerde artsen behalve wanneer het verzoek tot wijziging van geslacht een minderjarige betreft). De persoon wordt niet langer verplicht om een chirurgische ingreep of hormonenbehandeling te ondergaan. Er wordt enkel nog een attest van voorlichting geeist, afgeleverd door een erkende transgenderorganisatie (procedure tot wijziging van geslacht) en een verklaring op eer (procedure tot voornaamswijziging).

Energie .12.

Energiemix (koolstofarm, hernieuwbaar, fossiel), gebruik van biomassa (hout, biobrandstoffen), energie-efficiëntie, energieverbruik van de industrie, de dienstensector, de transportsector en de huishoudens, bevoorradingsszekerheid, toegang tot energiediensten en -goederen.			
☐ Positieve impact	☐ Negatieve impact	↓ Leg uit.	☒ Geen impact
--			

Mobiliteit .13.

Transportvolume (aantal afgelegde kilometers en aantal voertuigen), aanbod van gemeenschappelijk personenvervoer, aanbod van wegen, sporen en zee- en binnenvaart voor goederenvervoer, verdeling van de vervoerswijzen (modal shift), veiligheid, verkeersdichtheid.

☐ Positieve impact	☐ Negatieve impact	↓ Leg uit.	☒ Geen impact

Voeding .14.

Toegang tot veilige voeding (kwaliteitscontrole), gezonde en voedzame voeding, verspilling, eerlijke handel.

☐ Positieve impact	☐ Negatieve impact	↓ Leg uit.	☒ Geen impact

Klimaatverandering .15.

Uitstoot van broeikasgassen, aanpassingsvermogen aan de gevolgen van de klimaatverandering, veerkracht, energie overgang, hernieuwbare energiebronnen, rationeel energiegebruik, energie-efficiëntie, energieprestaties van gebouwen, winnen van koolstof.

☐ Positieve impact	☐ Negatieve impact	↓ Leg uit.	☒ Geen impact

Natuurlijke hulpbronnen .16.

Efficiënt beheer van de hulpbronnen, recyclage, hergebruik, waterkwaliteit en -consumptie (oppervlakte- en grondwater, zeeën en oceanen), bodemkwaliteit en -gebruik (verontreiniging, organisch stofgehalte, erosie, drooglegging, overstromingen, verdichting, fragmentatie), ontbossing.

☐ Positieve impact	☐ Negatieve impact	↓ Leg uit.	☒ Geen impact

Buiten- en binnenlucht .17.

Luchtkwaliteit (met inbegrip van de binnenlucht), uitstoot van verontreinigende stoffen (chemische of biologische agentia: methaan, koolwaterstoffen, oplosmiddelen, SOX, NOX, NH3), fijn stof.

☐ Positieve impact	☐ Negatieve impact	↓ Leg uit.	☒ Geen impact

Biodiversiteit .18.

Graad van biodiversiteit, stand van de ecosystemen (herstelling, behoud, valorisatie, beschermde zones), verandering en fragmentatie van de habitatten, biotechnologieën, uitvindingsoctrooien in het domein van de biologie, gebruik van genetische hulpbronnen, diensten die de ecosystemen leveren (water- en luchtzuivering, enz.), gedomesticeerde of gecultiveerde soorten, invasieve uitheemse soorten, bedreigde soorten.

☐ Positieve impact	☐ Negatieve impact	↓ Leg uit.	☒ Geen impact

Hinder .19.

Geluids-, geur- of visuele hinder, trillingen, ioniserende, niet-ioniserende en elektromagnetische stralingen, lichtoverlast.

☐ Positieve impact	☐ Negatieve impact	↓ Leg uit.	☒ Geen impact

Overheid .20.

Democratische werking van de organen voor overleg en beraadslaging, dienstverlening aan gebruikers, klachten, beroep, protestbewegingen, wijze van uitvoering, overheidsinvesteringen.

☐ Positieve impact	☐ Negatieve impact	↓ Leg uit.	☒ Geen impact

De overheden zijn dezelfde als voordien. Er zou geen extra werklast mogen zijn aangezien het voorontwerp van wet, hoewel de bestaande procedures worden versoepeld, een aantal garanties bevat die zullen verhinderen dat de personen misbruik maken van de aangeboden procedures (m.n. controle van de procureur des Konings van het bestaan van een misbruik of strijdigheid met de openbare orde; mogelijkheid om slechts een aantal verzoeken tot voornaamswijziging in te dienen; uitzonderlijk karakter van de mogelijkheden inzake wijziging van geslacht om zijn oorspronkelijke geslacht terug te krijgen).

Beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling .21.

Inachtneming van de onbedoelde neveneffecten van de Belgische beleidsmaatregelen op de belangen van de ontwikkelingslanden.

- Identificeer de eventuele rechtstreekse of onrechtstreekse impact van het ontwerp op de ontwikkelingslanden op het vlak van:
 - voedselveiligheid
 - gezondheid en toegang tot geneesmiddelen
 - waardig werk
 - lokale en internationale handel
 - inkomens en mobilisering van lokale middelen (taxatie)
 - mobiliteit van personen
 - leefmilieu en klimaatverandering (mechanismen voor schone ontwikkeling)
 - vrede en veiligheid

Indien er geen enkel ontwikkelingsland betrokken is, leg uit waarom.

/

↓ Indien er een positieve en/of negatieve impact is, beantwoord dan vraag 2.

- Verduidelijk de impact per regionale groepen of economische categorieën (eventueel landen oplijsten). Zie bijlage

/

↓ Indien er een negatieve impact is, beantwoord dan vraag 3.

- Welke maatregelen worden genomen om de negatieve impact te verlichten / te compenseren?

/

Analyse d'impact de la réglementation

RiA-AiR

- :: Remplissez de préférence le formulaire en ligne ria-air.fed.be
- :: Contactez le Helpdesk si nécessaire ria-air@premier.fed.be
- :: Consultez le manuel, les FAQ, etc. www.simplification.be

Fiche signalétique

Auteur .a.

Membre du Gouvernement compétent	Koen Geens
Contact cellule stratégique (nom, email, tél.)	Tim Wuyts (tim.wuyts2@just.fgov.be – 02 542 8085)
Administration compétente	SPF Justice
Contact administration (nom, email, tél.)	Margot Bruyninckx (margot.bruyninckx@just.fgov.be – 02 542 65 23) ; Benoît Cornelis (benoit.cornelis@just.fgov.be – 02 542 69 30)

Projet .b.

Titre du projet de réglementation	Avant-projet de loi réformant des régimes relatifs aux personnes transgenres en ce qui concerne la mention d'un changement de sexe dans les actes de l'état civil et ses effets	
Description succincte du projet de réglementation en mentionnant l'origine réglementaire (traités, directive, accord de coopération, actualité, ...), les objectifs poursuivis et la mise en œuvre.	Le présent projet de loi tend, à la suite de l'accord de gouvernement fédéral du 9 octobre 2014, à adapter la loi du 10 mai 2007 relative à la transsexualité à la lumière des obligations internationales en matière de droits de l'homme. Il vise à remédier aux deux principaux problèmes que pose l'actuelle loi du 10 mai 2007 relative à la transsexualité. Il s'agit, d'une part, de supprimer la condition obligatoire de stérilisation, qui est critiquée sur le plan des droits de l'homme, et, d'autre part, de régler les liens de filiation des personnes transgenres après le changement de sexe. En outre, les conditions médicales dans la procédure de changement de prénom et la possibilité pour toute personne intéressée de s'opposer à un changement de sexe dans l'acte de naissance sont supprimées. L'assouplissement de la procédure a nécessité l'instauration d'un certain nombre de garanties contre la fraude et les changements de sexe irréfléchis. Enfin, un certain nombre d'éléments et de formulations imprécises de la loi du 10 mai 2007 précitée ont été éliminés.	
Analyses d'impact déjà réalisées	☐ Oui ☒ Non	Si oui, veuillez joindre une copie ou indiquer la référence du document : <u>—</u>

Consultations sur le projet de réglementation .c.

Consultations obligatoires, facultatives ou informelles :	/

Sources utilisées pour effectuer l'analyse d'impact .d.

Statistiques, documents de référence,	/

Formulaire AIR - v2 – oct. 2014

organisations et personnes de référence :

Date de finalisation de l'analyse d'impact .e.

17/11/2016

2 / 8

Quel est l'impact du projet de réglementation sur ces 21 thèmes ?

Un projet de réglementation aura généralement des impacts sur un nombre limité de thèmes.

Une liste non-exhaustive de mots-clés est présentée pour faciliter l'appréciation de chaque thème.

S'il y a des **impacts positifs et / ou négatifs, expliquez-les** (sur base des mots-clés si nécessaire) et **indiquez** les mesures prises pour alléger / compenser les éventuels impacts négatifs.

Pour les thèmes **3, 10, 11 et 21**, des questions plus approfondies sont posées.

Consultez le [manuel](#) ou contactez le helpdesk ria-air@premier.fed.be pour toute question.

Lutte contre la pauvreté .1.

Revenu minimum conforme à la dignité humaine, accès à des services de qualité, surendettement, risque de pauvreté ou d'exclusion sociale (y compris chez les mineurs), illettrisme, fracture numérique.

Impact positif Impact négatif

↓ Expliquez.

Pas d'impact

--

Égalité des chances et cohésion sociale .2.

Non-discrimination, égalité de traitement, accès aux biens et services, accès à l'information, à l'éducation et à la formation, écart de revenu, effectivité des droits civils, politiques et sociaux (en particulier pour les populations fragilisées, les enfants, les personnes âgées, les personnes handicapées et les minorités).

Impact positif Impact négatif

↓ Expliquez.

Pas d'impact

On améliore les procédures qui visent à reconnaître juridiquement le changement de genre. A cette fin, l'avant-projet de loi favorise les procédures de changement de sexe et de changement de prénoms de manière à ce que les mentions dans les actes de l'état civil correspondent à l'identité de genre vécue intimement. L'avant-projet supprime certaines conditions dans les procédures actuelles qui portaient atteinte à la vie privée et à l'intégrité physique de la personne transgenre. Il fait enfin correspondre, pour autant que cela soit encore possible, la filiation à l'égard des enfants à la nouvelle réalité juridique (ce sera le cas pour toutes les femmes transsexuelles c'est-à-dire des hommes, selon le sexe mentionné dans l'acte de naissance, devenus femme).

Égalité entre les femmes et les hommes .3.

Accès des femmes et des hommes aux ressources : revenus, travail, responsabilités, santé/soins/bien-être, sécurité, éducation/savoir/formation, mobilité, temps, loisirs, etc.

Exercice des droits fondamentaux par les femmes et les hommes : droits civils, sociaux et politiques.

1. Quelles personnes sont directement et indirectement concernées par le projet et quelle est la composition sexuée de ce(s) groupe(s) de personnes ?

Si aucune personne n'est concernée, expliquez pourquoi.

/

↓ Si des personnes sont concernées, répondez à la question 2.

2. Identifiez les éventuelles différences entre la situation respective des femmes et des hommes dans la matière relative au projet de réglementation.

/

↓ S'il existe des différences, répondez aux questions 3 et 4.

3. Certaines de ces différences limitent-elles l'accès aux ressources ou l'exercice des droits fondamentaux des femmes ou des hommes (différences problématiques) ? [O/N] > expliquez

/

4. Compte tenu des réponses aux questions précédentes, identifiez les impacts positifs et négatifs du projet sur l'égalité des femmes et les hommes ?

/

↓ S'il y a des impacts négatifs, répondez à la question 5.

5. Quelles mesures sont prises pour alléger / compenser les impacts négatifs ?
/

Santé .4.

Accès aux soins de santé de qualité, efficacité de l'offre de soins, espérance de vie en bonne santé, traitements des maladies chroniques (maladies cardiovasculaires, cancers, diabète et maladies respiratoires chroniques), déterminants de la santé (niveau socio-économique, alimentation, pollution), qualité de la vie.

Impact positif Impact négatif

↓ Expliquez.

Pas d'impact

--

Emploi .5.

Accès au marché de l'emploi, emplois de qualité, chômage, travail au noir, conditions de travail et de licenciement, carrière, temps de travail, bien-être au travail, accidents de travail, maladies professionnelles, équilibre vie privée - vie professionnelle, rémunération convenable, possibilités de formation professionnelle, relations collectives de travail.

Impact positif Impact négatif

↓ Expliquez.

Pas d'impact

--

Modes de consommation et production .6.

Stabilité/prévisibilité des prix, information et protection du consommateur, utilisation efficace des ressources, évaluation et intégration des externalités (environnementales et sociales) tout au long du cycle de vie des produits et services, modes de gestion des organisations.

Impact positif Impact négatif

↓ Expliquez.

Pas d'impact

--

Développement économique .7.

Création d'entreprises, production de biens et de services, productivité du travail et des ressources/matières premières, facteurs de compétitivité, accès au marché et à la profession, transparence du marché, accès aux marchés publics, relations commerciales et financières internationales, balance des importations/exportations, économie souterraine, sécurité d'approvisionnement des ressources énergétiques, minérales et organiques.

Impact positif Impact négatif

↓ Expliquez.

Pas d'impact

--

Investissements .8.

Investissements en capital physique (machines, véhicules, infrastructures), technologique, intellectuel (logiciel, recherche et développement) et humain, niveau d'investissement net en pourcentage du PIB.

Impact positif Impact négatif

↓ Expliquez.

Pas d'impact

--

Recherche et développement .9.

Opportunités de recherche et développement, innovation par l'introduction et la diffusion de nouveaux modes de production, de nouvelles pratiques d'entreprises ou de nouveaux produits et services, dépenses de recherche et de développement.

Impact positif Impact négatif

↓ Expliquez.

Pas d'impact

--

PME .10.

Impact sur le développement des PME.

- Quelles entreprises sont directement et indirectement concernées par le projet ?

Détaillez le(s) secteur(s), le nombre d'entreprises, le % de PME (< 50 travailleurs) dont le % de micro-entreprise (< 10 travailleurs).

Si aucune entreprise n'est concernée, expliquez pourquoi.

/

↓ Si des PME sont concernées, répondez à la question 2.

- Identifiez les impacts positifs et négatifs du projet sur les PME.

N.B. les impacts sur les charges administratives doivent être détaillés au thème 11

/

↓ S'il y a un impact négatif, répondez aux questions 3 à 5.

- Ces impacts sont-ils proportionnellement plus lourds sur les PME que sur les grandes entreprises ? [O/N] > expliquez

/

- Ces impacts sont-ils proportionnels à l'objectif poursuivi ? [O/N] > expliquez

/

- Quelles mesures sont prises pour alléger / compenser les impacts négatifs ?

/

Charges administratives .11.

Réduction des formalités et des obligations administratives liées directement ou indirectement à l'exécution, au respect et/ou au maintien d'un droit, d'une interdiction ou d'une obligation.

↓ Si des citoyens (cf. thème 3) et/ou des entreprises (cf. thème 10) sont concernés, répondez aux questions suivantes.

- Identifiez, par groupe concerné, les formalités et les obligations nécessaires à l'application de la réglementation. S'il n'y a aucune formalité ou obligation, expliquez pourquoi.

a. réglementation actuelle*

↓ S'il y a des formalités et des obligations dans la réglementation actuelle*, répondez aux questions 2a à 4a.

b. réglementation en projet**

↓ S'il y a des formalités et des obligations dans la réglementation en projet**, répondez aux questions 2b à 4b.

- Quels documents et informations chaque groupe concerné doit-il fournir ?

a. Que ce soit dans le cadre de la procédure de changement de sexe ou de changement de prénom, la personne doit faire une demande de changement de cet état (auprès de la Commune ou auprès du ministre de la Justice). En outre, elle devra fournir encore des documents spécifiques à chaque procédure. En ce qui concerne le changement de sexe : il faut apporter une preuve du chirurgiens et du psychiatre traitant selon laquelle 1) l'intéressé a la conviction intime, constante et irréversible d'appartenir au sexe opposé, 2) que l'intéressé a subi une réassiguation sexuelle qui le fait correspondre au sexe opposé auquel il a la conviction d'appartenir, dans toute la mesure de ce qui est possible et justifié d'un point de vue médical et 3) que la personne n'est plus en mesure de concevoir des enfants conformément à son sexe précédent. En ce qui concerne le

b. En ce qui concerne la demande de changement de sexe : l'intéressé doit faire deux déclarations, l'une pour introduire sa demande, l'autre pour confirmer sa volonté de changement d'état (on accorde un délai de réflexion pour qu'il prenne une décision réfléchie à ce sujet). Elles sont simples. La première demande vise simplement à signaler à l'officier de l'état civil 1) qu'il a la conviction que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement et 2) qu'il accepte les conséquences sur le plan administratif et juridique. Après un certain temps, il introduit une nouvelle déclaration qui indique 1) que, depuis un certain temps déjà, il a la conviction que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement, 2) qu'il est conscient des conséquences administratives et juridiques qu'entraîne le changement de sexe dans l'acte de naissance et 3) qu'il est conscient du caractère en principe irréversible du

changement de prénom : la personne concernée doit joindre à sa demande une déclaration du psychiatre et de l'endocrinologue qui atteste : 1) que l'intéressé à la conviction intime, constante et irréversible d'appartenir au sexe opposé à celui qui est indiqué dans l'acte de naissance, 2) que l'intéressé suit ou a suivi un traitement hormonal de substitution visant à induire les caractéristiques sexuelles physiques du sexe auquel l'intéressé a la conviction d'appartenir et 3) que le changement de prénoms constitue une donnée essentielle lors du changement de rôle.

changement de sexe dans l'acte de naissance. Il devra joindre à cette déclaration une attestation d'information délivrée par une organisation transgenres agréée par les autorités compétentes. Si l'intéressé a plus de 16 ans, il devra fournir une attestation établie par le pédopsychiatre compétent selon laquelle celui-ci a la conviction durable que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement. En ce qui concerne le changement de nom : l'intéressé doit joindre à sa demande une attestation sur l'honneur selon laquelle il a la conviction que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement.

3. Comment s'effectue la récolte des informations et des documents, par groupe concerné ?

- a. Ces documents doivent être collectés auprès de médecins spécialisés.*
- b. Un certain nombre de documents à remplir ne nécessitent pas une collecte d'informations. L'intéressé doit apporter une attestation d'information provenant d'une association transgenre agréée. S'il s'agit d'un mineur de plus de 16 ans, il faudra fournir une attestation d'un pédopsychiatre qui prouve que la personne a la conviction intime d'appartenir à l'autre sexe.

4. Quelles est la périodicité des formalités et des obligations, par groupe concerné ?

- a. On ne doit faire qu'une demande de changement de sexe et/ou une demande de changement de nom
- b. La personne doit introduire deux déclarations dans le cadre d'un changement de sexe et/ou une demande de changement de nom

5. Quelles mesures sont prises pour alléger / compenser les éventuels impacts négatifs ?

Les modalités prévues sont moins lourdes (plus d'attestations de médecins spécialisées sauf lorsque la demande de changement de sexe concerne un mineur). On n'oblige plus la personne à devoir subir des traitements ou des opérations chirurgicales. On ne réclame plus qu'une attestation d'information de la part d'une association transgenre agréée (procédure de changement de sexe) et une attestation sur l'honneur (procédure de changement de prénoms)

Énergie .12.

Mix énergétique (bas carbone, renouvelable, fossile), utilisation de la biomasse (bois, biocarburants), efficacité énergétique, consommation d'énergie de l'industrie, des services, des transports et des ménages, sécurité d'approvisionnement, accès aux biens et services énergétiques.

Impact positif Impact négatif

↓ Expliquez.

Pas d'impact

--

Mobilité .13.

Volume de transport (nombre de kilomètres parcourus et nombre de véhicules), offre de transports collectifs, offre routière, ferroviaire, maritime et fluviale pour les transports de marchandises, répartitions des modes de transport (modal shift), sécurité, densité du trafic.

Impact positif Impact négatif

↓ Expliquez.

Pas d'impact

--

Alimentation .14.

Accès à une alimentation sûre (contrôle de qualité), alimentation saine et à haute valeur nutritionnelle, gaspillages, commerce équitable. ☐ Impact positif ☐ Impact négatif ☐ Expliquez. ☒ Pas d'impact — —		

Changements climatiques .15.

Émissions de gaz à effet de serre, capacité d'adaptation aux effets des changements climatiques, résilience, transition énergétique, sources d'énergies renouvelables, utilisation rationnelle de l'énergie, efficacité énergétique, performance énergétique des bâtiments, piégeage du carbone. ☐ Impact positif ☐ Impact négatif ☐ Expliquez. ☒ Pas d'impact — —		

Ressources naturelles .16.

Gestion efficiente des ressources, recyclage, réutilisation, qualité et consommation de l'eau (eaux de surface et souterraines, mers et océans), qualité et utilisation du sol (pollution, teneur en matières organiques, érosion, assèchement, inondations, densification, fragmentation), déforestation. ☐ Impact positif ☐ Impact négatif ☐ Expliquez. ☒ Pas d'impact — —		

Air intérieur et extérieur .17.

Qualité de l'air (y compris l'air intérieur), émissions de polluants (agents chimiques ou biologiques : méthane, hydrocarbures, solvants, SOx, NOx, NH3), particules fines. ☐ Impact positif ☐ Impact négatif ☐ Expliquez. ☒ Pas d'impact — —		

Biodiversité .18.

Niveaux de la diversité biologique, état des écosystèmes (restauration, conservation, valorisation, zones protégées), altération et fragmentation des habitats, biotechnologies, brevets d'invention sur la matière biologique, utilisation des ressources génétiques, services rendus par les écosystèmes (purification de l'eau et de l'air, ...), espèces domestiquées ou cultivées, espèces exotiques envahissantes, espèces menacées. ☐ Impact positif ☐ Impact négatif ☐ Expliquez. ☒ Pas d'impact — —		

Nuisances .19.

Nuisances sonores, visuelles ou olfactives, vibrations, rayonnements ionisants, non ionisants et électromagnétiques, nuisances lumineuses. ☐ Impact positif ☐ Impact négatif ☐ Expliquez. ☒ Pas d'impact — —		

Autorités publiques .20.

Fonctionnement démocratique des organes de concertation et consultation, services publics aux usagers, plaintes, recours, contestations, mesures d'exécution, investissements publics.		

☐ Impact positif	☐ Impact négatif	↓	Expliquez.	☒ Pas d'impact
Les autorités sont les mêmes qu'auparavant. Il ne devrait pas avoir un surcroît de charge de travail dans la mesure où, même si on assouplit les procédures existantes, l'avant-projet de loi contient un certain nombre de garde-fous qui empêcheront que les personnes abusent des procédures offertes (vérification du procureur du Roi de l'existence d'un abus ou d'une contrariété à l'ordre public ; possibilité de n'introduire qu'un certain nombre de demandes de changement de prénoms ; caractère exceptionnel des possibilités de changement de sexe pour retrouver son sexe d'origine).				

Cohérence des politiques en faveur du développement .21.

Prise en considération des impacts involontaires des mesures politiques belges sur les intérêts des pays en développement.

1. Identifiez les éventuels impacts directs et indirects du projet sur les pays en développement dans les domaines suivants :

☐ sécurité alimentaire ☐ santé et accès aux médicaments ☐ travail décent ☐ commerce local et international	☐ revenus et mobilisations de ressources domestiques (taxation) ☐ mobilité des personnes ☐ environnement et changements climatiques (mécanismes de développement propre) ☐ paix et sécurité

Expliquez si aucun pays en développement n'est concerné.

/

↓ S'il y a des impacts positifs et/ou négatifs, répondez à la question 2.

2. Précisez les impacts par groupement régional ou économique (lister éventuellement les pays). Cf. manuel

/

↓ S'il y a des impacts négatifs, répondez à la question 3.

3. Quelles mesures sont prises pour les alléger / compenser les impacts négatifs ?

/

**ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE
NR. 60.690/2 VAN 16 JANUARI 2017**

Op 19 december 2016 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de minister van Justitie verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van wet “tot hervorming van regelingen inzake transgenders wat de vermelding van een wijziging van de registratie van het geslacht in de akten van de burgerlijke stand en de gevolgen hiervan betreft”.

Het voorontwerp is door de tweede kamer onderzocht op 16 januari 2017. De kamer was samengesteld uit Pierre Vandernoot, kamervoorzitter, Luc Detroux en Wanda Vogel, staatsraden, Sébastien Van Drooghenbroeck en Jacques Englebert, assessoren, en Anne-Catherine Van Geersdaele, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Pauline Lagasse, adjunct-auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Wanda Vogel.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 16 januari 2017.

*

Aangezien de adviesaanvraag ingediend is op basis van artikel 84, § 1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, beperkt de afdeling Wetgeving overeenkomstig artikel 84, § 3, van de voornoemde gecoördineerde wetten haar onderzoek tot de rechtsgrond van het voorontwerp^(*), de bevoegdheid van de steller van de handeling en de te vervullen voorafgaande vormvereisten.

Wat die drie punten betreft, geeft het voorontwerp aanleiding tot de volgende opmerkingen.

ALGEMENE OPMERKING

Het ontworpen artikel 62bis, § 5, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek vertrouwt de erkende transgenderorganisaties de taak toe het attest van voorlichting af te geven dat noodzakelijk is opdat de ambtenaar van de burgerlijke stand een akte kan opmaken van de wijziging van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte.

De voorwaarden en de procedure voor de erkenning van die organisaties worden echter niet nader in het voorontwerp geregeld.

De besprekking van artikel 3 van het voorontwerp vermeldt het volgende:

^(*) Aangezien het om een wetsvoorstel gaat, wordt onder “rechtsgrond” de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

**AVIS DU CONSEIL D'ÉTAT
N° 60.690/2 DU 16 JANVIER 2017**

Le 19 décembre 2016, le Conseil d’État, section de législation, a été invité par le ministre de la Justice à communiquer un avis, dans un délai de trente jours, sur un avant-projet de loi “réformant des régimes relatifs aux personnes transgenres en ce qui concerne la mention d’un changement de l’enregistrement du sexe dans les actes de l'état civil et ses effets”.

L'avant-projet a été examiné par la deuxième chambre le 16 janvier 2017. La chambre était composée de Pierre Vandernoot, président de chambre, Luc Detroux et Wanda Vogel, conseillers d’État, Sébastien Van Drooghenbroeck et Jacques Englebert, assesseurs, et Anne-Catherine Van Geersdaele, greffier.

Le rapport a été présenté par Pauline Lagasse, auditeur adjoint.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise a été vérifiée sous le contrôle de Wanda Vogel.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 16 janvier 2017.

*

Comme la demande d’avis est introduite sur la base de l’article 84, § 1er, alinéa 1er, 2°, des lois coordonnées sur le Conseil d’État, la section de législation limite son examen au fondement juridique l'avant-projet^(*), à la compétence de l'auteur de l'acte ainsi qu'à l'accomplissement des formalités préalables, conformément à l'article 84, § 3, des lois coordonnées précitées.

Sur ces trois points, l'avant-projet appelle les observations suivantes.

OBSERVATION GÉNÉRALE

L'article 62bis, § 5, alinéa 3, en projet du Code civil confie aux organisations de transgenres agréées la délivrance de l'attestation d'information sans laquelle un changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance ne peut être acté par l'officier de l'état civil.

L'avant-projet ne règle cependant pas plus avant les conditions et la procédure d'agrément de ces organisations.

Il ressort du commentaire de l'article 3 de l'avant-projet qu'

^(*) S'agissant d'un avant-projet de loi, on entend par « fondement juridique » la conformité aux normes supérieures.

“Onder erkende transgenderorganisaties in de zin van deze wet worden de organisaties verstaan die zich richten tot transgenders en door de federale overheid of de Gemeenschappen worden of werden gesubsidieerd. Momenteel is er immers geen enkele organisatie officieel “erkend”. De omzendbrief zal aangepast worden om het bestaan van nieuwe gesubsidieerde verenigingen te signaleren”.

De aanwijzing van die organisaties moet op objectieve, vooraf vastgelegde criteria steunen en kan niet geschieden bij een gewone circulaire, die geen normatieve tekst is.

Aangezien de erkende transgenderorganisaties een uiterst belangrijke rol spelen in de procedure voor de wijziging van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte, die bij het voorontwerp wordt ingevoerd, moet de wetgever op zijn minst de essentiële punten van de erkenning van die organisaties in de wet regelen.

Het is niet onmogelijk dat organisaties die door een gemeenschap erkend zijn, in het kader van de ontworpen wet een specifieke erkenning zouden krijgen op federaal niveau.

Het voorontwerp zou op dat punt kunnen worden aangevuld met een machtiging aan de Koning.

BIJZONDERE OPMERKINGEN

Dispositief

Artikel 2

1. Uit de bespreking van artikel 2 van het voorontwerp blijkt dat de wetgever ook artikel 45, § 1, tweede en derde lid, van het Burgerlijk Wetboek, wel toepassen onder voorbehoud van het ontworpen artikel 45, § 3, van hetzelfde Wetboek.

De wijziging die bij artikel 2, 1°, van het voorontwerp wordt aangebracht, is echter beperkt tot het eerste lid van artikel 45, § 1, van het Burgerlijk Wetboek.

Bijgevolg moeten ook aan het begin van het tweede en het derde lid van artikel 45, § 1, van het Burgerlijk Wetboek de woorden “Onder voorbehoud van paragraaf 3” worden toegevoegd.

2. De Franse tekst van artikel 45, § 3, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek moet worden afgestemd op de Nederlandse tekst ervan.

3. In het ontworpen artikel 45, § 3, van het Burgerlijk Wetboek moeten niet alleen de “akten die gewijzigd werden met toepassing van artikel 62bis” worden vermeld, maar ook de akten van wijziging van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte, zoals die voortvloeien uit het ontworpen artikel 62bis van het Burgerlijk Wetboek en uit het ontworpen artikel 1385quaterdecies, § 3, van het Gerechtelijk Wetboek.

“[a]u sens de la présente loi, il faut entendre par organisations des transgenres reconnues, les organisations qui s'adressent aux personnes transgenres et qui sont subventionnées ou ont été subventionnées par l'autorité fédérale ou par les Communautés. À l'heure actuelle, il n'y a pas encore d'organisations “reconnues” officiellement. La circulaire sera adaptée pour signaler l'existence de nouvelles associations subventionnées”.

La désignation de ces organisations doit reposer sur des critères objectifs définis *a priori* et ne peut être laissée à une simple circulaire, qui est un texte dépourvu de portée normative.

Dès lors que les organisations de transgenres agréées jouent un rôle indispensable dans le cadre de la procédure de changement de l'enregistrement du sexe de l'acte de naissance mis en place par l'avant-projet, le législateur est tenu de régler, à tout le moins, les éléments essentiels du régime d'agrément de ces organisations au sein de la loi.

Il n'est pas impossible que des organisations agréées au niveau communautaire fassent l'objet d'un agrément spécifique au niveau fédéral dans le cadre de la loi en projet.

L'avant-projet pourrait être complété sur ce point par une habilitation au Roi.

OBSERVATIONS PARTICULIÈRES

Dispositif

Article 2

1. Il ressort du commentaire de l'article 2 de l'avant-projet que le législateur entend également appliquer l'article 45, § 1er, alinéas 2 et 3, du Code civil sous réserve de l'article 45, § 3, en projet du même Code.

La modification apportée par l'article 2, 1°, de l'avant-projet est cependant limitée à l'alinéa 1er de l'article 45, § 1er, du Code civil.

Par conséquent, il convient également d'ajouter les mots “Sous réserve du paragraphe 3,” au début des alinéas 2 et 3 de l'article 45, § 1er, du Code civil.

2. La formulation de l'article 45, § 3, alinéa 1er, du Code civil dans sa version française doit être alignée sur sa version néerlandaise.

3. À l'article 45, § 3, en projet du Code civil, complémentairement aux “actes modifiés en application de l'article 62bis”, il convient également de mentionner les actes de changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance en tant que tels qui résultent de l'article 62bis du Code civil et de l'article 1385quaterdecies, § 3, en projet du Code judiciaire.

Gelet op opmerking 2 bij artikel 9 van het voorontwerp, moet ook gewag worden gemaakt van de akten die zijn gewijzigd als gevolg van een vonnis of arrest bedoeld in het ontworpen artikel 1385*quaterdecies* van het Gerechtelijk Wetboek.

Artikel 3

1. De wet kan geen algemene bevoegdheid opdragen aan de minister, zoals in paragraaf 3 gebeurt. Die bevoegdheid moet aan de Koning worden verleend.

2. De Raad van State vraagt zich af of het motief van het "misbruik", op basis waarvan, volgens de ontworpen paragraaf 4, eerste lid, in combinatie met de ontworpen paragraaf 5, *in fine*, de ambtenaar van de burgerlijke stand na negatief advies van de procureur des Konings kan weigeren de registratie van het geslacht in de akte van geboorte te wijzigen, wel verenigbaar is met de algemene doelstelling van het voorontwerp die erin bestaat tegemoet te komen aan het zelfbeschikkingsrecht van de betrokkenen.

Die vraag is des te prangerender daar de betrokkenen, wanneer hij die stap zet, een procedure moet volgen met als bedoeling dat hij met kennis van zaken een beslissing kan nemen.

De memorie van toelichting zou hierover op zijn minst uitleg moeten geven.

Een soortgelijke opmerking geldt voor de ontworpen paragraaf 9.

3. In paragraaf 4, tweede lid, schrijve men "Bij gebrek aan een negatief advies of in geval van overzending van een attest ... (verder zoals in het voorontwerp)".

4. Het dispositief van de ontworpen paragraaf 5, derde en vierde lid, schrijft alleen voor dat een attest van voorlichting moet worden overhandigd waarin wordt bevestigd dat de betrokkenen ingelicht werd over de aspecten vermeld in het vierde lid, terwijl in de besprekung van die bepaling het volgende staat:

"De erkende transgenderorganisatie weigert het attest van voorlichting af te leveren indien de betrokkenen heeft geweigerd om rekening te houden met de voorlichting".

Die passage uit de besprekung is niet verzoenbaar met de tekst van paragraaf 5, derde en vierde lid.

De steller van het voorontwerp moet zijn standpunt over die kwestie verduidelijken.

5. De regel vermeld in paragraaf 6 volgens welke de wijziging van de registratie van het geslacht vermeld moet worden op de kant van de akten van de burgerlijke stand die betrekking hebben op de afstammelingen van de betrokkenen, lijkt aldus beperkt te moeten worden dat hij enkel geldt voor de akten die betrekking hebben op de afstammelingen van de eerste graad.

Compte tenu de l'observation n° 2 formulée sous l'article 9 de l'avant-projet, il convient également de faire état des actes modifiés à la suite du jugement ou de l'arrêt visé à l'article 1385*quaterdecies* en projet du Code judiciaire.

Article 3

1. Au paragraphe 3, ce n'est pas au ministre que la loi peut attribuer une compétence à caractère général. Cette compétence doit être attribuée au Roi.

2. Le Conseil d'État se demande si le motif tiré de l'"abus", qui, aux termes du paragraphe 4, alinéa 1er, en projet, combiné au paragraphe 5, *in fine*, en projet, permet à l'officier de l'état civil, sur avis négatif du procureur du Roi, de refuser le changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance, est bien compatible avec l'objectif général poursuivi par l'avant-projet, consistant à faire droit à l'autodétermination de l'intéressé.

La question se pose d'autant plus que la démarche de l'intéressé fait l'objet d'une procédure destinée à lui permettre de prendre sa décision en connaissance de cause.

L'exposé des motifs devrait à tout le moins s'en expliquer.

Une observation analogue vaut pour le paragraphe 9 en projet.

3. Au paragraphe 4, alinéa 2, il y a lieu d'écrire "En l'absence d'avis négatif ou en cas d'envoi d'un document ... [la suite comme à l'avant-projet]".

4. Alors qu'au paragraphe 5, alinéas 3 et 4, en projet, le dispositif se limite à exiger la remise d'une attestation d'information portant sur l'information donnée à l'intéressé sur les aspects mentionnés à l'alinéa 4, le commentaire de cette disposition énonce ce qui suit:

"L'organisation de transgenres agréée refuse de délivrer l'attestation d'information si l'intéressé a refusé de tenir compte de l'information".

Ce passage du commentaire n'est pas compatible avec le texte du paragraphe 5, alinéas 3 et 4.

L'auteur de l'avant-projet est invité à clarifier son approche sur cette question.

5. Au paragraphe 6, il semble qu'il faille limiter la mention du changement de l'enregistrement du sexe en marge des actes de l'état civil, s'agissant de ceux qui concernent les descendants de l'intéressé, à ceux relatifs à ses seuls descendants du premier degré.

6. Er moet niet alleen voorzien worden in de overzending van de met redenen omklede beslissing van de ambtenaar van de burgerlijke stand aan de betrokkenen, maar ook in de overzending van het negatieve advies van de procureur des Konings.

Het ontworpen artikel 62bis, § 7, van het Burgerlijk Wetboek moet in die zin worden aangevuld.

7. De Raad van State plaatst vraagtekens bij de strekking van de laatste woorden van paragraaf 9 (“dewelke deze in de motivering van zijn advies dient te omschrijven”).

Ofwel gaat het hier om de akte waarbij de procureur des Konings de nietigheid van een wijziging van het geslacht vordert, maar dan gaat het niet om een advies doch om een gedinginleidende dagvaarding die hoe dan ook met redenen omkleed moet zijn. In dat geval is die zinsnede overbodig.

Ofwel gaat het om het advies dat het openbaar ministerie heeft gegeven tijdens de administratieve procedure voor de ambtenaar van de burgerlijke stand. In dat geval is de tekst niet alleen slecht geredigeerd,¹ maar houdt hij, wat nog belangrijker is, ook geen rekening met de gevallen waarin pas na het verlenen van dat advies aan het licht zou komen dat er sprake is van misbruik of van een strijdigheid met de openbare orde.

De tekst moet opnieuw worden onderzocht.

Bovendien moet de steller van het voorontwerp nagaan of er geen termijn moet gelden voor de vordering van het openbaar ministerie, gelet meer bepaald op de retroactiviteit die uit de eventuele uitspraak van de nietigheid voortvloeit.²

8. In de Franse tekst van paragraaf 11, *in fine*, zou, in overeenstemming met de Nederlandse tekst, beter “par ses parents” worden geschreven in plaats van “par ses père et mère”.³

9. Omwille van de rechtszekerheid moeten in het voorontwerp de gevolgen voor de afstamming worden geregeld die voortvloeien uit een vonnis of arrest waarbij wordt verklaard dat de wijziging van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte buiten werking treedt vanaf de overschrijving van het beschikkend gedeelte.

Dat is vooral van belang voor de personen die in de akte van geboorte als mannelijk zijn aangemerkt, die de vermelding “van het mannelijk geslacht” in die akte hebben laten wijzigen in de vermelding “van het vrouwelijk geslacht”, en die vervolgens de familierechtbank verzoeken vanwege uitzonderlijke omstandigheden op die wijziging terug te komen (ontworpen

6. Complémentairement à la transmission de la décision motivée de l’officier de l’état civil à l’intéressé, il convient également de prévoir celle de l’avis négatif du procureur du Roi.

L’article 62bis, § 7, en projet du Code civil sera complété en ce sens.

7. Au paragraphe 9, le Conseil d’État s’interroge sur la portée des derniers mots (“qu’il doit décrire dans la motivation de son avis”).

Soit il est question ici de l’acte par lequel le procureur du Roi poursuit la nullité d’un changement du sexe mais alors il ne s’agit pas d’un avis mais d’une citation introductory d’instance, laquelle doit en tout état de cause être motivée. En ce cas, ces mots sont inutiles.

Soit il s’agit de l’avis donné par le ministère public pendant la procédure administrative devant l’officier de l’état civil. En ce cas, non seulement la disposition est mal rédigée 1, mais, plus fondamentalement, ce texte ne prendrait pas en considération les hypothèses où l’existence d’un abus ou d’une contrariété à l’ordre public aurait été révélée après cet avis.

Le texte sera réexaminé.

En outre, il appartient à l’auteur de l’avant-projet d’examiner si l’action du ministère public ne doit pas être soumise à un délai, compte tenu tout spécialement de la rétroactivité qui découlera du prononcé éventuel de la nullité 2.

8. Dans la version française du paragraphe 11, *in fine*, mieux vaut écrire, comme dans la version néerlandaise, “par ses parents” et non “par ses père et mère” 3.

9. Dans un souci de sécurité juridique, il convient de régler dans l’avant-projet les effets, en termes de filiation, d’un jugement ou d’un arrêt déclarant que le changement de l’enregistrement du sexe dans l’acte de naissance cesse de produire ses effets à partir de la transcription du dispositif.

La question se pose essentiellement pour les personnes indiquées comme étant de sexe masculin dans leur acte de naissance et ayant réalisé un changement de l’enregistrement du sexe masculin en sexe féminin dans leur acte de naissance, avant de demander au tribunal de la famille de revenir sur celui-ci en raison de circonstances exceptionnelles (article

¹ Er zou dan “hebben omschreven” in plaats van “omschrijven” moeten staan.

² Zie hierover ook opmerking 20 in advies 41 570/AU, op 28 november 2006 gegeven over het ontwerp dat ontstaan heeft gegeven aan de wet van 10 mei 2007 “betreffende de transseksualiteit” (Parl. St. Senaat 2006-07, nr. 3-1794/003, 8).

³ Zie in die zin het in artikel 10 ontworpen artikel 2, derde lid, *in fine*, van de wet van 15 mei 1987 “betreffende de namen en voornamen”.

¹ Il aurait fallu écrire alors “avoir décrit” plutôt que “décrire”.

² Voir aussi à ce sujet l’observation n° 20 formulée dans l’avis 41 570/AG donné le 28 novembre 2006 sur le projet devenu la loi du 10 mai 2007 “relative à la transsexualité” (Doc. parl., Sénat, 2006-2007, n° 3-1794/003, p. 8).

³ Voir en ce sens l’article 2, alinéa 3, *in fine*, de la loi du 15 mai 1987 “relative aux noms et prénoms” en projet à l’article 10.

artikel 62bis, § 10, tweede en derde lid, van het Burgerlijk Wetboek – artikel 3 van het voorontwerp). Er moet klarheid worden geschapen over de situatie van een kind dat verwekt is of met de verwekking waarvan is ingestemd overeenkomstig de wet van 6 juli 2007 “betreffende de medisch begeleide voortplanting en de bestemming van de overtallige embryo’s en de gameten” (hierna “de wet van 6 juli 2007” genoemd) nadat de vermelding “van het mannelijk geslacht” is gewijzigd in de vermelding “van het vrouwelijk geslacht”, maar voordat de rechtbank de buitenwerkingtreding van de gevolgen van die wijziging heeft uitgesproken, en dat geboren is nadat de rechtbank de buitenwerkingtreding van de gevolgen van die wijziging heeft uitgesproken.

Het voorontwerp moet op dat punt dus worden aangevuld.

Artikel 4

1. De gemachtigde van de minister is het ermee eens dat het ontworpen artikel 62bis/1, § 2, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek ook moet slaan op de kinderen van een persoon die de vermelding “van het mannelijk geslacht” in zijn geboorteakte heeft laten wijzigen in de vermelding “van het vrouwelijk geslacht”, die zijn verwekt of met de verwekking waarvan is ingestemd overeenkomstig de wet van 6 juli 2007 voordat die wijziging van de registratie van het geslacht heeft plaatsgevonden, maar die zijn geboren na die wijziging.

2. Het ontworpen artikel 62bis/1, § 2, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek, verklaart de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek betreffende het meemoederschap (artikelen 325/1 tot 325/10 van het Burgerlijk Wetboek) van toepassing op de persoon die de vermelding “van het mannelijk geslacht” in zijn geboorteakte heeft laten wijzigen in de vermelding “van het vrouwelijk geslacht” en die na die wijziging een kind heeft verwekt of met de verwekking ervan heeft ingestemd overeenkomstig de wet van 6 juli 2007.

De bepalingen van het Burgerlijk Wetboek betreffende het meemoederschap, en meer bepaald de artikelen 325/3, 325/4, 325/7 en 325/9 van het Burgerlijk Wetboek, gaan er echter van uit dat de afstamming noodzakelijkerwijs voortvloeit uit een medisch begeleide voortplanting in de zin van de wet van 6 juli 2007. Het geval waarin het kind zonder gebruikmaking van medisch begeleide voortplanting zou zijn verwekt met gameten van de meemoeder (die als man is geboren maar na een wijziging van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte vrouwelijk is geworden), valt buiten de toepassing van die bepalingen.

Indien de bepalingen over het meemoederschap niet worden aangepast, kunnen ze bijgevolg niet toepasselijk gemaakt worden op de personen die de vermelding “van het mannelijk geslacht” in hun geboorteakte hebben laten wijzigen in de vermelding “van het vrouwelijk geslacht”.

3. Tevens moeten de artikelen 318 en 330 van het Burgerlijk Wetboek toepasselijk gemaakt worden op de personen bedoeld in het ontworpen artikel 62bis/1, § 2, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek, aangezien die bepalingen in specifieke

62bis, § 10, alinéas 2 et 3, en projet du Code civil – article 3 de l'avant-projet). Il convient de clarifier la situation d'un enfant conçu ou dont la conception a été consentie conformément à la loi du 6 juillet 2007 “relative à la procréation médicalement assistée et à la destination des embryons surnuméraires et des gamètes” (ci-après: “la loi du 6 juillet 2007”) après le changement de l'enregistrement du sexe masculin en sexe féminin mais avant que le tribunal ne prononce la cessation des effets de ce changement, et qui serait né après que le tribunal ait prononcé la cessation des effets de ce changement.

L'avant-projet sera dès lors complété à cet égard.

Article 4

1. De l'accord du délégué du ministre, l'article 62bis/1, § 2, alinéa 2, en projet du Code civil doit également être étendu aux enfants d'une personne ayant réalisé un changement de l'enregistrement du sexe masculin en sexe féminin dans l'acte de naissance, conçus ou dont la conception a été consentie conformément à la loi du 6 juillet 2007 avant que le changement de l'enregistrement de sexe n'ait été réalisé, mais qui sont nés après la réalisation de ce changement.

2. L'article 62bis/1, § 2, alinéa 2, en projet du Code civil rend les dispositions du Code civil relatives à la comaternité (articles 325/1 à 325/10 du Code civil) applicables à la personne ayant opéré un changement de l'enregistrement du sexe masculin en sexe féminin dans l'acte de naissance, qui a conçu un enfant ou qui a consenti à la conception de celui-ci, conformément à la loi du 6 juillet 2007 après la réalisation de ce changement.

Or, les dispositions du Code civil relatives à la comaternité, et plus particulièrement les articles 325/3, 325/4, 325/7 et 325/9 du Code civil, reposent sur le postulat de départ selon lequel la filiation découle nécessairement d'une procréation médicalement assistée au sens de la loi du 6 juillet 2007. Elles ne permettent pas de prendre en compte l'hypothèse dans laquelle l'enfant aurait été conçu avec les gamètes de la comère (née de sexe masculin mais devenue de sexe féminin suite à un changement de l'enregistrement du sexe repris dans son acte de naissance) sans recourir à la procréation médicalement assistée.

Par conséquent, les dispositions relatives à la comaternité ne peuvent pas être rendues applicables aux personnes ayant réalisé un changement de l'enregistrement du sexe masculin vers le sexe féminin dans l'acte de naissance sans une adaptation de celles-ci.

3. Il convient également de rendre les articles 318 et 330 du Code civil applicables aux personnes visées à l'article 62bis/1, § 2, alinéa 2, en projet du Code civil, dès lors que ces dispositions prévoient des règles spécifiques à

regels voor het meemoederschap voorzien. In dat kader moet ook rekening worden gehouden met opmerking 2 *supra*.

4. Aangezien de regels voor de afstamming van moederszijde toepasselijk blijven voor de bevalling van een persoon die de vermelding "van het vrouwelijk geslacht" in haar geboorteakte heeft laten wijzigen in de vermelding "van het mannelijk geslacht", moet ook artikel 329 van het Burgerlijk Wetboek worden aangepast.

Momenteel luidt die bepaling als volgt:

"Ten aanzien van een kind kunnen niet meer dan twee afstammingsbanden uitwerking hebben.

Zo een kind wordt erkend door meer dan een persoon *van hetzelfde geslacht*, heeft alleen de eerste erkenning gevolg zolang ze niet is vernietigd. Deze bepaling is niet van toepassing in geval van een erkenning door de meemoeder van een kind dat door de moeder erkend werd.

Zo een kind wordt erkend door een vader en een meemoeder, heeft alleen de eerste erkenning gevolg zolang ze niet is vernietigd" (eigen cursivering).

Gelet op het ontworpen artikel 62bis/1, § 2, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek zou een kind echter door meerdere personen van het mannelijk geslacht kunnen worden erkend: enerzijds door de persoon die de vermelding "van het vrouwelijk geslacht" in haar geboorteakte heeft laten wijzigen in de vermelding "van het mannelijk geslacht" en voor wie de regels van de afstamming van moederszijde zouden gelden, en anderzijds door de persoon van het mannelijk geslacht die het kind mee heeft verwekt of die overeenkomstig de wet van 6 juli 2007 met een dergelijke verwekking heeft ingestemd.

5. Het dispositief moet derhalve grondig worden herzien om met die verschillende opmerkingen rekening te houden.

Artikel 9

1. De gemachtigde van de minister is het ermee eens dat, zoals in het ontworpen artikel 62bis, § 6, van het Burgerlijk Wetboek is bepaald, ook moet worden voorzien in de vermelding van de wijziging van de registratie van het geslacht die voortvloeit uit een vonnis of een arrest op de kant van alle akten van de burgerlijke stand die op de betrokkenen en zijn afstammelingen betrekking hebben.⁴

2. De gemachtigde van de minister is het ermee eens dat het ontworpen artikel 1385*quaterdecies*, § 3, van het Gerechtelijk Wetboek abusievelijk bepaalt dat de bestaande akte van wijziging van de registratie van het geslacht wordt ingeschreven.

4. Het besluit van deze opmerkingen is dan ook dat het ontworpen artikel 1385*quaterdecies*, § 3, van het Gerechtelijk Wetboek, zoals de gemachtigde van de minister voorstelt, als volgt moet worden gewijzigd:

⁴ In verband met de afstammelingen wordt evenwel verwezen naar opmerking 5 bij artikel 3.

la comaternité. Dans ce cadre, il sera également tenu compte de l'observation n° 2 formulée ci-dessus.

4. Dès lors que les règles de la filiation maternelle resteront applicables à l'accouchement par une personne ayant réalisé un changement de l'enregistrement du sexe féminin en sexe masculin dans son acte de naissance, il convient également d'adapter l'article 329 du Code civil.

Cette disposition prévoit actuellement que:

"Un enfant ne peut pas faire l'objet de plus de deux liens de filiation produisant effet.

Lorsqu'un enfant est reconnu par plusieurs personnes *du même sexe*, seule la première reconnaissance produit effet, aussi longtemps qu'elle n'a pas été annulée. Cette disposition ne s'applique pas à la reconnaissance par la coparente d'un enfant qui a été reconnu par la mère.

Lorsqu'un enfant est reconnu par un père et une coparente, seule la première reconnaissance produit effet, aussi longtemps qu'elle n'a pas été annulée" (italiques ajoutés).

Or, compte tenu de l'article 62bis/1, § 2, alinéa 1er, en projet du Code civil, un enfant pourrait être reconnu par plusieurs personnes du sexe masculin: d'une part, par la personne ayant opéré un changement de l'enregistrement du sexe féminin en sexe masculin dans son acte de naissance, à laquelle les règles de la filiation maternelle seraient applicables, et, d'autre part, par la personne de sexe masculin qui a participé à la conception de l'enfant ou qui a donné son consentement à une telle conception conformément à la loi du 6 juillet 2007.

5. Par conséquent, le dispositif sera revu en profondeur afin de prendre en compte ces différentes observations.

Article 9

1. De l'accord du délégué du ministre, tout comme cela est prévu à l'article 62bis, § 6, en projet du Code civil il convient également de prévoir la mention du changement de l'enregistrement du sexe découlant d'un jugement ou d'un arrêt en marge de tous les actes de l'état civil qui concernent l'intéressé et ses descendants 4.

2. De l'accord du délégué du ministre, l'article 1385*quaterdecies*, § 3, en projet, du Code judiciaire prévoit erronément l'inscription de l'acte existant de changement de l'enregistrement du sexe.

3. En conclusion de ces observations, comme le propose le délégué du ministre, l'article 1385*quaterdecies*, § 3, en projet du Code judiciaire sera modifié comme suit:

⁴ S'agissant des "descendants", il est toutefois renvoyé à l'observation n° 5 formulée sur l'article 3.

“§ 3. Indien het beschikkende gedeelte van het vonnis of arrest het nieuwe geslacht vaststelt, maakt de ambtenaar van de burgerlijke stand onverwijd de akte van wijziging van de registratie van het geslacht op. Hij schrijft het beschikkende gedeelte van het vonnis of het arrest over in zijn registers en maakt melding van het beschikkende gedeelte op de kant van de akte van wijziging van de registratie van het geslacht.

De ambtenaar van de burgerlijke stand vermeldt de wijziging van de registratie van het geslacht op de kant van de akten van de burgerlijke stand die betrekking hebben op de betrokkenen en zijn afstammelingen. Indien een andere ambtenaar van de burgerlijke stand een kantmelding moet doen, geeft de eerste ambtenaar van de burgerlijke stand hiertoe kennis van de akte van wijziging van de registratie van het geslacht aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand”.⁵

Artikel 10

1. In de inleidende zin moet melding worden gemaakt van het derde lid, en niet van het tweede lid, van artikel 2 van de wet van 15 mei 1987 ‘betreffende de namen en voornamen’.

2. In het ontworpen artikel 2, derde lid, van de wet van 15 mei 1987 wordt geen rekening gehouden met de bijzondere regeling die voor niet-ontvoogde minderjarigen geldt.

Het ontworpen artikel 2 van de wet van 15 mei 1987 staat een niet-ontvoogde minderjarige namelijk toe vanaf de leeftijd van 12 jaar te verzoeken om de wijziging van zijn voornaam, om reden dat hij de overtuiging heeft dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenstemt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit.

Voorts vloeit uit het ontworpen artikel 62bis, § 11, van het Burgerlijk Wetboek (artikel 3 van het voorontwerp) voort dat een niet-ontvoogde minderjarige pas vanaf de leeftijd van 16 jaar aangifte kan doen tot wijziging van de registratie van het geslacht in zijn akte van geboorte, gesteld dat hij over een onderscheidingsvermogen beschikt.

Het valt bijgevolg niet uit te sluiten dat een niet-ontvoogde minderjarige die zijn voornaam tussen zijn twaalfde en zestiende jaar heeft gewijzigd, uiteindelijk beslist de registratie van het geslacht in zijn akte van geboorte niet te wijzigen.

In dat geval moet de minderjarige worden toegestaan terug te komen op de wijziging van de voornaam die tussen zijn twaalfde en zestiende jaar is doorgevoerd, onder dezelfde voorwaarden als die welke golden voor het wijzigen van de voornaam.

Het dispositief moet dienovereenkomstig worden herzien.

⁵ Wat betreft het aldus voorgestelde tweede lid, eerste zin, moet evenwel, *mutatis mutandis*, rekening worden gehouden met opmerking 5 bij artikel 3.

“§ 3. Indien het beschikkende gedeelte van het vonnis of arrest het nieuwe geslacht vaststelt, maakt de ambtenaar van de burgerlijke stand onverwijd de akte van wijziging van de registratie van het geslacht op. Hij schrijft het beschikkende gedeelte van het vonnis of het arrest over in zijn registers en maakt melding van het beschikkende gedeelte op de kant van de akte van wijziging van de registratie van het geslacht.

De ambtenaar van de burgerlijke stand vermeldt de wijziging van de registratie van het geslacht op de kant van de akten van de burgerlijke stand die betrekking hebben op de betrokkenen en zijn afstammelingen. Indien een andere ambtenaar van de burgerlijke stand een kantmelding moet doen, geeft de eerste ambtenaar van de burgerlijke stand hiertoe kennis van de akte van wijziging van de registratie van het geslacht aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand” 5.

Article 10

1. Dans la phrase liminaire, il convient de mentionner l’alinéa 3 de l’article 2 de la loi du 15 mai 1987 “relative aux noms et prénoms”, à la place de l’alinéa 2 de cette disposition.

2. L’article 2, alinéa 3, en projet de la loi du 15 mai 1987 ne tient pas compte de la situation particulière accordée aux mineurs non émancipés.

L’article 2 en projet de la loi du 15 mai 1987 autorise en effet un mineur non émancipé à demander, dès l’âge de douze ans, le changement de son prénom au motif que celui-ci a la conviction que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement.

Il résulte par ailleurs de l’article 62bis, § 11, en projet du Code civil (article 3 de l’avant-projet) qu’un mineur non émancipé ne sera autorisé à opérer une déclaration de changement de l’enregistrement du sexe repris dans son acte de naissance qu’à partir de l’âge de seize ans, à supposer qu’il soit doué de discernement.

Il ne peut dès lors pas être exclu qu’un mineur non émancipé qui aurait opéré un changement de prénom entre ses douze et seize ans décide finalement de ne pas réaliser un changement de l’enregistrement du sexe repris au sein de son acte de naissance.

Dans cette hypothèse, il convient d’autoriser le mineur à revenir sur le changement de prénom opéré entre ses douze et seize ans dans les mêmes conditions que celles qui furent appliquées à son changement de prénom.

Le dispositif sera revu en conséquence.

⁵ Il y a toutefois lieu de tenir compte, *mutatis mutandis*, pour l’alinéa 2, première phrase, ainsi proposé, de l’observation n° 5 formulée sur l’article 3.

Artikel 12

Het dispositief houdt geen rekening met het geval, dat nochtans wel in de bespreking ervan in aanmerking wordt genomen, waarin een derde persoon op basis van het thans geldende recht een beroep voor de rechbank heeft ingesteld dat nog hangende is.

De tekst moet worden aangevuld.

*

De griffier,

Anne-Catherine
VAN GEERSDAELE

De voorzitter,

Pierre
VANDERNOOT

Article 12

Le dispositif ne tient pas compte de l'hypothèse pourtant envisagée par son commentaire où, sur la base du droit actuellement en vigueur, un recours introduit par un tiers est pendant devant le tribunal.

Le texte sera complété.

*

Le greffier,

Le président,

Anne-Catherine
VAN GEERSDAELE

Pierre
VANDERNOOT

WETSONTWERP

FILIP,

KONING DER BELGEN,

*Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen,
Onze Groet*

minister van Justitie, de minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken en de staatssecretaris voor Gelijke kansen,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ:

De minister van Justitie, de minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken en de staatssecretaris voor Gelijke Kansen zijn ermee belast het ontwerp van wet, waarvan de tekst hierna volgt, in Onze naam bij de Kamer van volksvertegenwoordigers in te dienen:

HOOFDSTUK 1**Inleidende bepaling****Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

HOOFDSTUK 2**Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek****Art. 2**

Artikel 45 van het Burgerlijk Wetboek, vervangen bij de wet van 21 maart 1969, wordt aangevuld met een § 3, als volgt:

“§ 3. In afwijking van § 1, mogen uit de akten die gewijzigd werden met toepassing van artikel 62bis of artikel 1385quaterdecies, § 3, van het Gerechtelijk Wetboek geen uittreksels met vermelding van de aanpassing van de registratie van het geslacht worden aangeleverd.

Eensluidende afschriften uit deze akten kunnen slechts worden aangeleverd aan de persoon op wie de akte betrekking heeft, zijn wettelijke vertegenwoordiger, zijn erfgenamen, hun notaris en hun advocaat. De openbare overheden kunnen een eensluidend afschrift

PROJET DE LOI

PHILIPPE,

ROI DES BELGES,

*À tous, présents et à venir,
SALUT*

sur la proposition du ministre de la Justice, du ministre de la Sécurité et de l'Intérieur et de la secrétaire d'État à l'Egalité des chances,

Nous AVONS ARRÉTÉ ET ARRÉTONS:

Le ministre de la Justice, le ministre de la Sécurité et de l'Intérieur et la secrétaire à l'Egalité des chances sont chargés de déposer en Notre nom à la Chambre des représentants le projet de loi dont la teneur suit:

CHAPITRE 1ER**Disposition introductory****Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

CHAPITRE 2**Modifications du Code civil****Art. 2**

L'article 45 du Code civil, remplacé par la loi du 21 mars 1969, est complété par un paragraphe 3, rédigé comme suit:

“§ 3. Par dérogation paragraphe 1er, la délivrance d'extraits qui mentionnent le changement d'enregistrement du sexe n'est pas autorisée vis-à-vis des actes modifiés en application de l'article 62bis ou de l'article 1385quaterdecies, § 3 du Code judiciaire.

Des copies conformes de ces actes peuvent uniquement être délivrées à la personne que l'acte concerne, à son représentant légal, à ses héritiers, à leur notaire et à leur avocat. Les autorités publiques peuvent en obtenir une copie conforme dans la mesure où il est

verkrijgen voor zover wordt aangetoond dat dit noodzakelijk is om redenen die verband houden met de staat van de persoon.”

Art. 3

Artikel 62bis van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij Wet van 10 mei 2007, wordt vervangen als volgt:

“Art. 62bis. § 1. Elke meerderjarige of ontvoogde minderjarige Belg of in de bevolkingsregisters ingeschreven vreemdeling die de overtuiging heeft dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenstemt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit kan van die overtuiging aangifte doen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand.

§ 2. De aangifte wordt gedaan bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar hij is ingeschreven in de bevolkingsregisters.

De Belg die niet is ingeschreven in de bevolkingsregisters doet aangifte bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn geboorteplaats. Indien hij niet in België is geboren, doet hij aangifte bij de ambtenaar van de burgerlijke stand te Brussel.

Bij de aangifte geeft de Belg die niet is ingeschreven in de bevolkingsregisters de ambtenaar van de burgerlijke stand het adres waarop hem een weigering om de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht op te maken kan worden meegeleid.

§ 3. Bij de aangifte overhandigt de betrokkenen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand een door hem ondertekende verklaring, die vermeldt dat hij er al een hele tijd van overtuigd is dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit en dat hij de administratieve en juridische gevolgen van een aanpassing van de registratie van het geslacht in zijn akte van geboorte wenst.

De ambtenaar van de burgerlijke stand wijst de betrokkenen op het in beginsel onherroepelijk karakter van de aanpassing van de registratie van het geslacht vermeld in de akte van geboorte, licht deze in over het verdere verloop van de procedure, de administratieve en juridische gevolgen ervan en overhandigt hem de informatiebrochure als bedoeld in het laatste lid.

De ambtenaar neemt akte van de verklaring, en geeft een ontvangstbewijs af aan de betrokkenen.

De ambtenaar van de burgerlijke stand die akte neemt van de verklaring, geeft hiervan binnen drie dagen

démontré que cela se justifie par des motifs liés à l'état de la personne.”.

Art. 3

L'article 62bis du même Code, inséré par la loi du 10 mai 2007, est remplacé par ce qui suit:

“Art. 62bis. § 1er. Tout Belge majeur ou Belge mineur émancipé ou tout étranger inscrit aux registres de la population qui a la conviction que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement, peut faire déclaration de cette conviction à l'officier de l'état civil.

§ 2. La déclaration est faite à l'officier de l'état civil de la commune dans laquelle il est inscrit aux registres de la population.

Le Belge qui n'est pas inscrit aux registres de la population fait la déclaration à l'officier de l'état civil de son lieu de naissance. S'il n'est pas né en Belgique, il fait la déclaration à l'officier de l'état civil de Bruxelles.

Lors de la déclaration, le Belge qui n'est pas inscrit aux registres de la population informe l'officier de l'état civil de l'adresse à laquelle un refus d'établir l'acte de changement de l'enregistrement du sexe peut lui être communiqué.

§ 3. Lors de la déclaration, l'intéressé remet à l'officier de l'état civil une déclaration qu'il a signée, indiquant que, depuis un certain temps déjà, il a la conviction que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement et qu'il souhaite les conséquences administratives et juridiques d'un changement de l'enregistrement du sexe dans son acte de naissance .

L'officier de l'état civil indique à l'intéressé le caractère en principe irrévocable du changement de l'enregistrement du sexe mentionné dans l'acte de naissance, l'informe sur la suite de la procédure et ses conséquences administratives et juridiques, et lui remet la brochure d'information visée au dernier alinéa.

L'officier de l'état civil prend acte de la déclaration et délivre un accusé de réception à l'intéressé.

L'officier de l'état civil qui prend acte de la déclaration en informe dans les trois jours le procureur du Roi près

kennis aan de procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg. De procureur des Konings geeft hiervan onverwijd een ontvangstmelding.

De Koning stelt een informatiebrochure op.

§ 4. De procureur des Konings kan, binnen drie maanden te rekenen van de datum van het ontvangstbewijs, een negatief advies uitbrengen wegens strijdigheid met de openbare orde.

Bij gebrek aan een negatief advies of in geval van overzending van een attest dat er geen negatief advies wordt uitgebracht bij het verstrijken van de termijn van drie maanden, wordt het advies geacht positief te zijn.

§ 5. Ten vroegste drie maanden en ten laatste zes maanden na afgifte van het ontvangstbewijs verschijnt de betrokkenen een tweede keer voor de ambtenaar van de burgerlijke stand voor wie de aangifte werd gedaan.

De betrokkenen overhandigt hierbij aan de ambtenaar van de burgerlijke stand een ondertekende verklaring die vermeldt dat deze:

1° er al een hele tijd van overtuigd is dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit;

2° zich bewust is van de administratieve en juridische gevolgen die deze aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte met zich meebringt;

3° zich bewust is van het in beginsel onherroepelijke karakter van de aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte.

Hij overhandigt ook een attest van voorlichting, afgeleverd door een erkende transgenderorganisatie, dat minimum 14 dagen en maximum 1 jaar oud is.

De Koning erkent organisaties die zich richten op de ondersteuning van transgenders als transgenderorganisatie bedoeld in het vorige lid en bepaalt de voorwaarden en de procedure tot erkenning.

Dit attest bevestigt dat de betrokkenen volledig werd ingelicht over het belang van de beslissing, het in beginsel onherroepelijke karakter, de gevolgen op juridisch en administratief vlak en de maatschappelijke draagwijdte van de aanpassing van de registratie van het geslacht vermeld in de akte van geboorte, zonder enig waardeoordeel te uiten.

le tribunal de première instance. Le procureur du Roi en accuse réception sans délai.

Le Roi rédige une brochure d'information.

§ 4. Le procureur du Roi peut, dans les trois mois à compter de la date de l'accusé de réception, rendre un avis négatif en raison d'une contrariété à l'ordre public.

En l'absence d'avis négatif ou en cas d'envoi d'un document attestant qu'aucun avis négatif n'a été émis avant l'écoulement du délai de trois mois, l'avis est réputé favorable.

§ 5. Au plus tôt trois mois et au plus tard six mois après la délivrance de l'accusé de réception, l'intéressé se présente une seconde fois devant l'officier de l'état civil devant qui la déclaration avait été faite.

L'intéressé remet à l'officier de l'état civil une déclaration signée indiquant:

1° que, depuis un certain temps déjà, il a la conviction que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement;

2° qu'il est conscient des conséquences administratives et juridiques qu'entraîne ce changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance;

3° qu'il est conscient du caractère en principe irréversible du changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance.

Il remet également une attestation d'information datant de minimum 14 jours et de maximum un an délivrée par une organisation de transgenres.

Le Roi reconnaît les organisations qui ont pour objectif de soutenir les transgenres en tant qu'organisation de transgenres agréée visée à l'alinéa précédent et fixe les conditions et la procédure de reconnaissance.

Cette attestation confirme que l'intéressé a été pleinement informé sur l'importance de la décision, son caractère en principe irréversible, les conséquences sur le plan juridiques et administratif et la portée sociale du changement de l'enregistrement du sexe mentionné dans l'acte de naissance, sans porter le moindre jugement de valeur.

De Koning bepaalt een model van het attest van voorlichting.

In voorkomend geval kan de ambtenaar van de burgerlijke stand om een voor eensluidend verklaarde vertaling van het attest van voorlichting verzoeken.

Bij gebrek aan negatief advies van de procureur des Konings stelt de ambtenaar van de burgerlijke stand de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht op en schrijft de akte in de registers van de burgerlijke stand in.

De ambtenaar van de burgerlijke stand weigert de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht op te maken bij negatief advies van de procureur des Konings.

§ 6. De ambtenaar van de burgerlijke stand vermeldt de aanpassing van de registratie van het geslacht op de kant van de akten van de burgerlijke stand die betrekking hebben op de betrokkenen en zijn afstammelingen in de eerste graad. Indien een andere ambtenaar van de burgerlijke stand een kantmelding moet aanbrengen, geeft de eerste ambtenaar van de burgerlijke stand hiertoe kennis van de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand.

§ 7. De ambtenaar van de burgerlijke stand die weigert een akte van aanpassing van de registratie van het geslacht op te maken, brengt zijn met redenen omklede beslissing en, in voorkomend geval, het negatief advies van de procureur des Konings onverwijld ter kennis van de betrokkenen.

§ 8. De betrokkenen kan tegen de weigering door de ambtenaar van de burgerlijke stand verhaal instellen overeenkomstig artikel 1385*duodecies* van het Gerechtelijk Wetboek.

§ 9. De procureur des Konings vordert de nietigheid van een aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte wegens strijdigheid met de openbare orde.

§ 10. De aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte is in beginsel onherroepelijk.

Mits bewijs van uitzonderlijke omstandigheden kan de familierechtbank een nieuwe aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte toestaan.

Le Roi détermine un modèle d'attestation d'information.

Le cas échéant, l'officier de l'état civil peut demander une traduction certifiée conforme de l'attestation d'information.

En l'absence d'avis négatif du procureur du Roi, l'officier de l'état civil rédige l'acte de changement de l'enregistrement du sexe et l'inscrit dans les registres de l'état civil.

En cas d'avis négatif du procureur du Roi, l'officier de l'état civil refuse d'établir l'acte de changement de l'enregistrement du sexe.

§ 6. L'officier de l'état civil mentionne le changement de l'enregistrement du sexe en marge des actes de l'état civil qui concernent l'intéressé et ses descendants du premier degré. Si un autre officier de l'état civil doit effectuer une mention marginale, le premier officier de l'état civil notifie l'acte de changement de l'enregistrement du sexe à l'officier de l'état civil compétent.

§ 7. L'officier de l'état civil qui refuse d'établir un acte de changement de l'enregistrement du sexe notifie sa décision motivée et, le cas échéant, l'avis négatif du procureur du Roi à l'intéressé sans délai.

§ 8. L'intéressé peut introduire un recours contre le refus de l'officier de l'état civil conformément à l'article 1385*duodecies* du Code judiciaire.

§ 9. Le procureur du Roi poursuit la nullité d'un changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance en raison d'une contrariété à l'ordre public.

§ 10. Le changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance est en principe irrévocable.

Moyennant la preuve de circonstances exceptionnelles, le tribunal de la famille peut autoriser un nouveau changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance.

Indien het bewijs als bedoeld in het vorige lid is geleverd, verklaart de familierechtbank dat de aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte geen gevolgen meer heeft vanaf de overschrijving van het beschikkend gedeelte van de beslissing tot nieuwe aanpassing van de registratie van het geslacht in de registers van de burgerlijke stand.

Vanaf dat ogenblik behoort de betrokkenen opnieuw tot het oorspronkelijk in zijn akte van geboorte geregistreerde geslacht. De regels tot vaststelling van de afstamming van toepassing op dat oorspronkelijk geregistreerde geslacht zijn opnieuw van toepassing op kinderen geboren na de overschrijving als bedoeld in het vorige lid.

§ 11. De niet-ontvoogde minderjarige met onderscheidingsvermogen kan vanaf de leeftijd van zestien jaar aangifte doen overeenkomstig dit artikel, mits overhandiging bij de aangifte van een verklaring van een kinder- en jeugdpsychiater, in hoedanigheid van behandelende arts, die bevestigt dat de betrokkenen de voortdurende overtuiging heeft dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit. Bij de aangifte wordt de betrokkenen bijgestaan door zijn ouders of zijn wettelijke vertegenwoordiger.

Ingeval deze personen weigeren om de niet-ontvoogde minderjarige bij te staan, kan de minderjarige de familierechtbank verzoeken hem te machtigen om deze handeling met bijstand van een voogd ad hoc te verrichten.

Art. 4

Een artikel 62bis/1 wordt in hetzelfde Wetboek ingevoegd, luidende:

"Art. 62bis/1. § 1. De akte van aanpassing van de registratie van het geslacht laat de afstamming ten aanzien van reeds geboren kinderen en de daaruit voortvloeiende rechten, bevoegdheden en verplichtingen onverlet.

Alle vorderingen met betrekking tot deze afstamming en de daaruit voortvloeiende rechten, bevoegdheden en verplichtingen kunnen nog worden ingesteld na de opmaak van de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht.

§ 2. Indien de betrokkenen na de aanpassing van de registratie van het geslacht van vrouw naar man in de akte van geboorte een kind baart, is boek I, titel VII, hoofdstuk I naar analogie van toepassing evenals de hoofdstukken 3, 4 en 5.

Si la preuve visée à l'alinéa précédent est établie, le tribunal de la famille déclare que le changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance cesserá de produire ses effets à partir de la transcription du dispositif de la décision de nouveau changement de l'enregistrement du sexe dans les registres de l'état civil.

A partir de ce moment, la personne concernée retrouve son sexe d'origine enregistré sur son acte de naissance. Les dispositions relatives à l'établissement de la filiation paternelle, applicables au sexe d'origine enregistré s'appliquent à nouveau aux enfants nés après la transcription visée à l'alinéa précédent.

§ 11. Le mineur non émancipé doué de discernement peut, à partir de l'âge de seize ans, faire la déclaration prévue par le présent article, en remettant une attestation établie en qualité de médecin traitant, par un pédopsychiatre qui confirme que l'intéressé a la conviction durable que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement. Lors de sa déclaration, l'intéressé est assisté par ses parents ou son représentant légal.

Si ces personnes refusent d'assister le mineur non-émancipé, celui-ci peut demander au tribunal de la famille de l'autoriser à poser cet acte assisté d'un tuteur ad hoc.

Art. 4

Dans le même Code, il est inséré un article 62bis/1 rédigé comme suit:

"Art. 62bis/1. § 1er. L'acte de changement de l'enregistrement du sexe ne modifie ni les liens de filiation à l'égard d'enfants déjà nés, ni les droits, pouvoirs et obligations qui en découlent.

Toutes les actions concernant ces liens de filiation et celles relatives aux droits, pouvoirs et obligations qui en découlent peuvent encore être intentées après l'établissement de l'acte de changement de l'enregistrement du sexe.

§ 2. Si l'intéressé donne naissance à un enfant après le changement de l'enregistrement du sexe féminin en sexe masculin dans l'acte de naissance, le livre I, titre VII, chapitre I, est d'application par analogie, ainsi que les chapitres 3, 4 et 5.

In geval de betrokkene een kind verwekt of heeft toegestemd in de verwekking overeenkomstig de wet van 6 juli 2007 betreffende de medisch begeleide voortplanting en de bestemming van de overtallige embryo's en de gameten waarvan de verwekking van het kind het gevolg is, en het kind wordt geboren na de aanpassing van de registratie van het geslacht van man naar vrouw in de akte van geboorte, is boek I, titel VII, hoofdstuk 2 naar analogie van toepassing evenals de hoofdstukken 3, 4 en 5.

De persoon van wie de afstamming wordt vastgesteld volgens de bepalingen van het vorige lid wordt in de akte van geboorte steeds als meemoeder vermeld.

In alle overige gevallen wordt voor de toepassing van boek I, titel VII, van het Burgerlijk Wetboek uitgegaan van het nieuwe geslacht."

Art. 5

Artikel 62ter van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 10 mei 2007, wordt vervangen als volgt:

"Art. 62ter. De akte van aanpassing van de registratie van het geslacht vermeldt de naam, de voornamen, de geboorteplaats, de geboortedatum en het nieuwe geslacht van de betrokkene."

Art. 6

Artikel 329, tweede lid, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 5 mei 2014, wordt aangevuld met de volgende zin:

"Deze bepaling is evenmin van toepassing in geval van een erkenning door de vader van een kind dat erkend werd door een moeder overeenkomstig artikel 62bis/1, § 2, eerste lid.".

HOOFDSTUK 3

Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

Art. 7

In artikel 628, 24°, van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoegd bij de wet van 10 mei 2007, worden de woorden "houdende vermelding van het nieuwe geslacht" vervangen door de woorden "van aanpassing van de registratie van het geslacht".

Si, l'intéressé conçoit un enfant ou a consenti à la conception de l'enfant conformément à la loi du 6 juillet 2007 relative à la procréation médicalement assistée et à la destination des embryons surnuméraires et des gamètes, et que l'enfant est né après la modification de l'enregistrement du sexe masculin en sexe féminin sur l'acte de naissance, le livre I, titre VII, chapitre 2, est d'application par analogie, ainsi que les chapitres 3, 4 et 5.

La personne dont la filiation est établie conformément aux dispositions de l'alinéa précédent est mentionnée comme coparente sur l'acte de naissance.

Dans tous les autres cas, l'application du livre I, titre VII, du Code civil est fondée sur le nouveau sexe."

Art. 5

L'article 62ter du même Code, inséré par la loi du 10 mai 2007, est remplacé par ce qui suit:

"Art. 62ter. L'acte de changement de l'enregistrement du sexe mentionne les nom, prénoms, lieu et date de naissance ainsi que le nouveau sexe de l'intéressé."

Art. 6

L'article 329, alinéa 2, du même code, modifié par la loi du 5 mai 2014, est complété par la phrase suivante:

"Cette disposition n'est pas non plus d'application dans le cas d'une reconnaissance de paternité d'un enfant qui a été reconnu par la mère conformément à l'article 62bis/1, § 2, alinéa 1er."

CHAPITRE 3

Modifications du Code judiciaire

Art. 7

Dans l'article 628, 24°, du Code judiciaire, inséré par la loi du 10 mai 2007, les mots "portant mention du nouveau sexe" sont remplacés par les mots "de changement de l'enregistrement du sexe".

Art. 8

In artikel 764 van hetzelfde Wetboek, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

a) in het eerste lid, wordt de bepaling onder 12°, ingevoegd bij de wet van 9 mei 2007, opgeheven;

b) het eerste lid wordt aangevuld met de bepaling onder 17°, luidende:

“17° de vorderingen betreffende de aanpassing van de registratie van het geslacht van een persoon in zijn akte van geboorte;”.

Art. 9

Artikel 1385*duodecies* van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij wet van 10 mei 2007, wordt vervangen als volgt:

“Art. 1385*duodecies*. § 1. De persoon die aangifte doet overeenkomstig artikel 62*bis*, § 1 van het Burgerlijk Wetboek kan, bij een aan de familierechtbank gericht verzoekschrift, een beroep instellen tegen een weigering van de ambtenaar van de burgerlijke stand.

§ 2. Het beroep wordt ingesteld binnen zestig dagen te rekenen van de dag van de kennisgeving door de ambtenaar van de burgerlijke stand van de weigering tot opmaak van deze akte.

De griffier brengt de ambtenaar van de burgerlijke stand onverwijd in kennis van een beroepsprocedure.

§ 3. Het verzoekschrift wordt ondertekend door de verzoeker of zijn advocaat.”

Art. 10

Artikel 1385*quaterdecies* van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij wet van 10 mei 2007, wordt gewijzigd als volgt:

1° § 3 wordt vervangen als volgt:

“§ 3. Indien het beschikkende gedeelte van het vonnis of arrest de aanpassing van de registratie van het geslacht vaststelt, maakt de ambtenaar van de burgerlijke stand onverwijd de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht op. Hij schrijft het

Art. 8

A l’article 764 du même Code, les modifications suivantes sont apportées:

a) dans l’alinéa 1er, le 12° tel qu’inséré par la loi du 9 mai 2007 est abrogé;

b) l’alinéa 1er est complété par un 17°, rédigé comme suit:

“17° les demandes relatives au changement de l’enregistrement du sexe d’une personne dans son acte de naissance;”.

Art. 9

L’article 1385*duodecies* du même Code, inséré par la loi du 10 mai 2007, est remplacé par ce qui suit:

“Art. 1385*duodecies*. § 1er. La personne qui fait une déclaration conformément à l’article 62*bis*, § 1er, du Code civil peut introduire, par une requête adressée au tribunal de la famille, un recours contre un refus de l’officier de l’état civil.

§ 2. Le recours doit être introduit dans les soixante jours à compter du jour de la notification par l’officier de l’état civil du refus d’établir cet acte.

Le greffier informe l’officier de l’état civil sans délai de la procédure de recours.

§ 3. La requête est signée par le requérant ou son avocat.”

Art. 10

À l’article 1385*quaterdecies* du même Code, inséré par la loi du 10 mai 2007, les modifications suivantes sont apportées:

1° le paragraphe 3 est remplacé par ce qui suit:

“§ 3. Si le dispositif du jugement ou de l’arrêt constate le changement de l’enregistrement du sexe, l’officier de l’état civil établit sans délai l’acte de changement de l’enregistrement du sexe. Il transcrit le dispositif du jugement ou de l’arrêt sur ses registres et fait mention

beschikkende gedeelte van het vonnis of het arrest over in zijn registers en maakt melding van het beschikkende gedeelte op de kant van de akte van aanpassing van de registratie het van geslacht.

De ambtenaar van de burgerlijke stand vermeldt de aanpassing van de registratie van het geslacht op de kant van de akten van de burgerlijke stand die betrekking hebben op de betrokkenen en zijn afstammelingen in de eerste graad. Indien een andere ambtenaar van de burgerlijke stand een kantmelding moet doen, geeft de eerste ambtenaar van de burgerlijke stand hiertoe kennis van de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand.”

2° In § 6 worden de woorden “houdende vermelding van het nieuwe geslacht” geschrapt in de eerste zin en vervangen door de woorden “van aanpassing van de registratie van het geslacht”.

HOOFDSTUK 4

Wijzigingen van de Wet van 15 mei 1987 betreffende de namen en voornamen

Art. 11

In artikel 2 van de Wet van 15 mei 1987 betreffende de namen en voornamen, wordt het derde lid, ingevoegd bij wet van 10 mei 2007, vervangen als volgt:

“Elke persoon die de overtuiging heeft dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit, voegt bij zijn verzoek een verklaring op eer daarover. De gekozen voornaam moet in overeenstemming zijn met deze overtuiging. Onverminderd het laatste lid, kan er slechts éénmaal om deze reden om een voornaamsverandering worden verzocht, behalve indien de verandering van de voornaam werd toegestaan door de familierechtbank na een nieuwe wijziging van de registratie van het geslacht.

De niet-ontvoogde minderjarige kan vanaf de leeftijd van 12 jaar om de voornaamswijziging verzoeken om deze reden, met bijstand van zijn ouders of zijn wettelijke vertegenwoordiger.

Ingeval deze personen weigeren om de niet-ontvoogde minderjarige bij te staan, kan de minderjarige de familierechtbank verzoeken hem te machtigen om deze handeling met bijstand van een voogd ad hoc te verrichten.

du dispositif en marge de l’acte de changement de l’enregistrement du sexe.

L’officier de l’état civil mentionne le changement de l’enregistrement du sexe en marge des actes de l’état civil qui concernent l’intéressé et ses descendants du premier degré. Si un autre officier de l’état civil doit effectuer une mention marginale, le premier officier de l’état civil notifie pour ce faire l’acte de changement de l’enregistrement du sexe à l’officier de l’état civil compétent.”;

2° dans le paragraphe 6, les mots “portant mention du nouveau sexe” sont remplacés par les mots “de changement de l’enregistrement du sexe”.

CHAPITRE 4

Modifications de la loi du 15 mai 1987 relative aux noms et prénoms

Art. 11

Dans l’article 2 de la loi du 15 mai 1987 relative aux nom et prénoms, l’alinéa 3, inséré par la loi du 10 mai 2007, est remplacé par ce qui suit:

“Toute personne qui a la conviction que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement joint à sa requête une déclaration sur l’honneur à ce propos. Le prénom choisi doit être conforme à cette conviction. Sans préjudice du dernier alinéa, un changement de prénom ne peut être demandé qu’une seule fois pour ce motif sauf lorsque le changement de prénom est autorisé par le tribunal de la famille après un nouveau changement de l’enregistrement du sexe.

Le mineur non émancipé peut demander le changement de son prénom pour ce motif à partir de ses 12 ans, avec l’assistance de ses parents ou de son représentant légal.

Si ces personnes refusent d’assister le mineur non émancipé, celui peut saisir le tribunal de la famille afin de l’autoriser à poser cet acte avec l’assistance d’un tuteur ad hoc.

De niet-ontvoogde minderjarige wiens voornaam werd veranderd overeenkomstig het vierde lid kan een tweede maal om dezelfde reden om een voornaamswijziging verzoeken, voor zover hij niet overgaat tot de wijziging van de registratie van zijn geslacht overeenkomstig artikel 62bis van het Burgerlijk Wetboek.”

HOOFDSTUK 5

Overgangsbepalingen

Art. 12

Art. 62bis/1 van het Burgerlijk Wetboek is van toepassing op de afstamming van kinderen geboren na de inwerkingtreding van deze wet

Onverminderd het eerste lid, is artikel 62bis/1 van het Burgerlijk Wetboek vanaf de datum van de inwerkingtreding van deze wet van toepassing op kinderen geboren voor de inwerkingtreding van deze wet, voor zover er tussen de persoon die het kind heeft verwekt of heeft toegestemd in de verwekking overeenkomstig de wet van 6 juli 2007 betreffende de medisch begeleide voortplanting en de bestemming van de overtallige embryo's en de gameten waarvan de verwekking van het kind het gevolg is en het kind nog geen afstammingsband ontstaan is via adoptie.

Art. 13

Elke Belg of elke in de bevolkingsregisters ingeschreven vreemdeling die voor de inwerkingtreding van deze wet een aangifte tot geslachtsaanpassing heeft gedaan kan, overeenkomstig artikel 62bis van het Burgerlijk Wetboek, hiervan opnieuw aangifte doen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand. Dit is ook mogelijk indien de betrokkene een weigering had gekregen van de ambtenaar van de burgerlijke stand of indien deze een gerechtelijke procedure was gestart tegen deze weigering bij de bevoegde rechtbank, dan wel indien er verhaal werd ingesteld tegen de geslachtsaanpassing door een derde.

Art. 14

Personen die voldoen aan de voorwaarden van het vroegere artikel 62bis van het Burgerlijk Wetboek kunnen tot en met de zesde maand na de inwerkingtreding van deze wet verzoeken om het vroegere artikel toe te passen om van het geslacht in de akte van geboorte aan te passen.

Le mineur non-émancipé dont le prénom a été changé conformément à l'alinéa 4 peut demander un changement de prénom une deuxième fois pour le même motif, pour autant qu'il ne modifie pas l'enregistrement de son sexe conformément à l'article 62bis du Code civil.”

CHAPITRE 5

Dispositions transitoires

Art. 12

L'article 62bis/1 du Code civil s'applique aux liens de filiation avec les enfants nés après l'entrée en vigueur de la présente loi.

Sans préjudice de l'alinéa 1er, l'article 62bis/1 du Code civil s'applique à dater de l'entrée en vigueur de la présente loi aux enfants nés avant l'entrée en vigueur de la présente loi, pour autant qu'aucun lien de filiation n'ait encore été créé entre la personne qui a conçu l'enfant ou qui a consenti à sa conception conformément à la loi du 6 juillet 2007 relative à la procréation médicalement assistée et à la destination des embryons surnuméraires et des gamètes et l'enfant par la voie de l'adoption.

Art. 13

Tout Belge ou tout étranger inscrit aux registres de la population qui a fait une déclaration de changement de l'enregistrement du sexe avant l'entrée en vigueur de la présente loi peut, conformément à l'article 62bis du Code civil, refaire une déclaration à l'officier de l'état civil. Il en va de même si l'intéressé avait essuyé un refus de l'officier de l'état civil ou s'il avait entamé une procédure judiciaire contre ce refus devant le tribunal compétent, ou encore si un tiers a introduit un recours contre le changement de sexe.

Art. 14

Les personnes qui satisfont aux conditions de l'ancien article 62bis du Code civil peuvent demander l'application de cet ancien article à leur changement de sexe dans l'acte de naissance jusqu'au sixième mois inclus qui suit l'entrée en vigueur de la présente loi.

HOOFDSTUK 6

Slotbepaling

Art. 15

Deze wet treedt in werking op een datum te bepalen door de Koning en ten laatste op de eerste dag van de zesde maand na die waarin ze is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*.

Gegeven te Brussel, 30 maart 2017

FILIP

VAN KONINGSWEGE:

De minister van Justitie,

Koen GEENS

De minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken,

Jan JAMBON

De Staatssecretaris voor Gelijke kansen,

Zuhal DEMIR

CHAPITRE 6

Disposition finale

Art. 15

La présente loi entre en vigueur à une date fixée par le Roi et au plus tard le premier jour du sixième mois qui suit celui de sa publication au *Moniteur belge*.

Donné à Bruxelles, le 30 mars 2017

PHILIPPE

PAR LE ROI:

Le ministre de la Justice,

Koen GEENS

Le ministre de la Sécurité et de l'Intérieur,

Jan JAMBON

La Secrétaire d'État à l'Egalité des chances,

Zuhal DEMIR

BIJLAGE

ANNEXE

BASISTEKST**Burgerlijk Wetboek****BOEK I****Personen****TITEL II****Akten van de burgerlijke stand****HOOFDSTUK I****Algemene bepalingen****Art. 45**

Art. 45.§ 1. Een ieder kan zich door de bewaarders van de registers van de burgerlijke stand uittreksels doen afgeven uit de akten die in deze registers zijn ingeschreven. In die uittreksels wordt geen melding gemaakt van de afstamming van de personen op wie de akten betrekking hebben.

Alleen de openbare overheden, de persoon op wie de akte betrekking heeft, zijn echtgenoot of overlevende echtgenoot, zijn wettelijke vertegenwoordiger, zijn bloedverwanten in de opgaande lijn of nederdalende lijn, zijn erfgenaamen, hun notaris en hun advocaat kunnen een eensluidend afschrift verkrijgen van een akte van de burgerlijke stand die minder dan honderd jaar oud is, dan wel een uittreksel uit de akte met de afstamming van de personen op wie de akte betrekking heeft.

De familierechtbank kan, op mondeling of schriftelijk verzoek van een ieder die doet blijken van een familiaal, wetenschappelijk of een ander wettig belang, zonder enige andere vorm van proces en zonder kosten, toestemming verlenen om bepaalde opzoeken te laten verrichten of een eensluidend afschrift of een uittreksel te laten afgeven over de afstamming van de personen op wie de akte betrekking heeft.

Het verzoek wordt gericht aan de familierechtbank van het arrondissement waar het register wordt bewaard; voor de registers

**BASISTEKST AANGEPAST AAN HET
ONTWERP****Burgerlijk Wetboek****BOEK I****Personen****TITEL II****Akten van de burgerlijke stand****HOOFDSTUK I****Algemene bepalingen****Art. 45**

Art. 45.§ 1. Een ieder kan zich door de bewaarders van de registers van de burgerlijke stand uittreksels doen afgeven uit de akten die in deze registers zijn ingeschreven. In die uittreksels wordt geen melding gemaakt van de afstamming van de personen op wie de akten betrekking hebben.

Alleen de openbare overheden, de persoon op wie de akte betrekking heeft, zijn echtgenoot of overlevende echtgenoot, zijn wettelijke vertegenwoordiger, zijn bloedverwanten in de opgaande lijn of nederdalende lijn, zijn erfgenaamen, hun notaris en hun advocaat kunnen een eensluidend afschrift verkrijgen van een akte van de burgerlijke stand die minder dan honderd jaar oud is, dan wel een uittreksel uit de akte met de afstamming van de personen op wie de akte betrekking heeft.

De familierechtbank kan, op mondeling of schriftelijk verzoek van een ieder die doet blijken van een familiaal, wetenschappelijk of een ander wettig belang, zonder enige andere vorm van proces en zonder kosten, toestemming verlenen om bepaalde opzoeken te laten verrichten of een eensluidend afschrift of een uittreksel te laten afgeven over de afstamming van de personen op wie de akte betrekking heeft.

Het verzoek wordt gericht aan de familierechtbank van het arrondissement waar het register wordt bewaard; voor de registers

gehouden door diplomatieke of consulaire ambtenaren of door legerofficieren die belast zijn met het opmaken van de akten van de burgerlijke stand betreffende militairen buiten het grondgebied van het Rijk, wordt het gericht aan de familierechtbank te Brussel.

De in de registers ingeschreven akten, alsmede de eensluidend verklaarde en behoorlijk gezegelde afschriften daarvan, hebben bewijskracht zolang zij niet van valsheid zijn beticht.

§ 2. De eensluidende afschriften en de uittreksels vermelden de dagtekening van hun afgifte; zij worden kosteloos voorzien van het zegel van het gemeentebestuur of van het zegel van de rechbank van eerste aanleg waarvan de griffie het afschrift of het uittreksel afgeeft.

De eensluidende afschriften en de uittreksels die bestemd zijn om in het buitenland te dienen en waarvan de legalisatie vereist is, worden gelegaliseerd door de Minister van Buitenlandse Zaken of door de ambtenaar die hij daartoe machtigt.

De eensluidende afschriften en de uittreksels die bestemd zijn om in België of in het buitenland te dienen en die niet gelegaliseerd behoeven te worden, mogen worden afgegeven door de beambten van het gemeentebestuur die daartoe speciaal zijn gemachtigd door de ambtenaar van de burgerlijke stand. Voor de handtekening van de beambten van het gemeentebestuur moet melding worden gemaakt van de ontvangen machtiging.

gehouden door diplomatieke of consulaire ambtenaren of door legerofficieren die belast zijn met het opmaken van de akten van de burgerlijke stand betreffende militairen buiten het grondgebied van het Rijk, wordt het gericht aan de familierechtbank te Brussel.

De in de registers ingeschreven akten, alsmede de eensluidend verklaarde en behoorlijk gezegelde afschriften daarvan, hebben bewijskracht zolang zij niet van valsheid zijn beticht.

§ 2. De eensluidende afschriften en de uittreksels vermelden de dagtekening van hun afgifte; zij worden kosteloos voorzien van het zegel van het gemeentebestuur of van het zegel van de rechbank van eerste aanleg waarvan de griffie het afschrift of het uittreksel afgeeft.

De eensluidende afschriften en de uittreksels die bestemd zijn om in het buitenland te dienen en waarvan de legalisatie vereist is, worden gelegaliseerd door de Minister van Buitenlandse Zaken of door de ambtenaar die hij daartoe machtigt.

De eensluidende afschriften en de uittreksels die bestemd zijn om in België of in het buitenland te dienen en die niet gelegaliseerd behoeven te worden, mogen worden afgegeven door de beambten van het gemeentebestuur die daartoe speciaal zijn gemachtigd door de ambtenaar van de burgerlijke stand. Voor de handtekening van de beambten van het gemeentebestuur moet melding worden gemaakt van de ontvangen machtiging.

§ 3. In afwijking van § 1, mogen uit de akten die gewijzigd werden met toepassing van artikel 62bis of artikel 1385quaterdecies, § 3, van het Gerechtelijk Wetboek geen uittreksels met vermelding van de aanpassing van de registratie van het geslacht worden afgeleverd.

Eensluidende afschriften uit deze akten kunnen slechts worden afgeleverd aan de persoon op wie de akte betrekking heeft, zijn wettelijke vertegenwoordiger, zijn ergenamen, hun notaris en hun advocaat. De openbare overheden kunnen een eensluidend afschrift verkrijgen voor zover wordt aangetoond dat dit noodzakelijk is om redenen die verband houden met de staat van de persoon.

HOOFDSTUK II

HOOFDSTUK II

Akten van geboorte**Art. 62bis**

Art. 62bis. § 1. Elke Belg of elke in de bevolkingsregisters ingeschreven vreemdeling, die de voortdurende en onomkeerbare innerlijke overtuiging heeft tot het andere geslacht te behoren dan datgene dat is vermeld in de akte van geboorte, en die lichamelijk zodanig aan dat andere geslacht is aangepast als uit medisch oogpunt mogelijk en verantwoord is, kan van die overtuiging aangifte doen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand.

De niet-ontvoogde minderjarige transseksueel die aangifte doet van zijn overtuiging wordt bijgestaan door zijn moeder, zijn vader of zijn wettelijke vertegenwoordiger.

De aangifte wordt gedaan bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar hij is ingeschreven in de bevolkingsregisters.

De Belg die niet is ingeschreven in de bevolkingsregisters doet aangifte bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn geboorteplaats. Indien hij niet in België is geboren, doet hij aangifte bij de ambtenaar van de burgerlijke stand te Brussel.

Bij de aangifte geeft de Belg die niet is ingeschreven in de bevolkingsregisters de ambtenaar van de burgerlijke stand het adres mee waarop een weigering om de akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht op te maken, kan worden meegedeeld.

§ 2. Bij de aangifte overhandigt de betrokkenen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand een verklaring van de psychiater en de chirurg, in de hoedanigheid van behandelende artsen, waaruit blijkt:

1° dat de betrokkenen de voortdurende en onomkeerbare innerlijke overtuiging heeft tot het andere geslacht te behoren dan datgene dat is vermeld in de akte van geboorte;

2° dat de betrokkenen een geslachtsaanpassing heeft ondergaan die hem zodanig in overeenstemming heeft gebracht met dat andere geslacht, waartoe betrokkenen overtuigd is te behoren, als dit uit medisch oogpunt mogelijk en verantwoord is;

3° dat de betrokkenen niet meer in staat is om overeenkomstig het vroegere geslacht kinderen te verwekken.

Akten van geboorte**Art. 62bis**

Art. 62bis. § 1. Elke meerderjarige of ontvoogde minderjarige Belg of in de bevolkingsregisters ingeschreven vreemdeling die de overtuiging heeft dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenstemt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit kan van die overtuiging aangifte doen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand.

§ 2. De aangifte wordt gedaan bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar hij is ingeschreven in de bevolkingsregisters.

De Belg die niet is ingeschreven in de bevolkingsregisters doet aangifte bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn geboorteplaats. Indien hij niet in België is

§ 3. In voorkomend geval kan de ambtenaar van de burgerlijke stand om een voor eensluidend verklaarde vertaling van de verklaring van de behandelende artsen verzoeken.

geboren, doet hij aangifte bij de ambtenaar van de burgerlijke stand te Brussel.

Bij de aangifte geeft de Belg die niet is ingeschreven in de bevolkingsregisters de ambtenaar van de burgerlijke stand het adres waarop hem een weigering om de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht op te maken kan worden meegeleid.

§ 3. Bij de aangifte overhandigt de betrokkenen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand een door hem ondertekende verklaring, die vermeldt dat hij er al een hele tijd van overtuigd is dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit en dat hij de administratieve en juridische gevolgen van een aanpassing van de registratie van het geslacht in zijn akte van geboorte wenst.

De ambtenaar van de burgerlijke stand wijst de betrokkenen op het in beginsel onherroepelijk karakter van de aanpassing van de registratie van het geslacht vermeld in de akte van geboorte, licht deze in over het verdere verloop van de procedure, de administratieve en juridische gevolgen ervan en overhandigt hem de informatiebrochure als bedoeld in het laatste lid.

De ambtenaar neemt akte van de verklaring, en geeft een ontvangstbewijs af aan de betrokkenen.

De ambtenaar van de burgerlijke stand die akte neemt van de verklaring, geeft hiervan binnen drie dagen kennis aan de procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg. De procureur des Konings geeft hiervan onverwijd een ontvangstmelding.

De Koning stelt een informatiebrochure op.

§ 4. De procureur des Konings kan, binnen drie maanden te rekenen van de datum van het ontvangstbewijs, een negatief advies uitbrengen wegens strijdigheid met de openbare orde.

Bij gebrek aan een negatief advies of in geval van overzending van een attest dat er geen negatief advies wordt uitgebracht bij het verstrijken van de termijn van drie maanden, wordt het advies geacht positief te zijn.

§ 4. Na deze aangifte maakt de ambtenaar een akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht op.

De akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht heeft uitwerking vanaf haar inschrijving in het register van de akten van geboorten.

Deze inschrijving gebeurt wanneer de ambtenaar van de burgerlijke stand vaststelt dat geen verhaal tegen de akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht werd aangetekend en ten vroegste 30 dagen na het verstrijken van de verhaaltermijn.

De ambtenaar van de burgerlijke stand die de akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht opmaakt, is gehouden hiervan binnen drie dagen kennis te geven aan de procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg.

§ 5. De ambtenaar van de burgerlijke stand vermeldt op de kant van de geboorteakte die betrekking heeft op de betrokkenen het nieuwe geslacht of geeft kennis van de akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand.

§ 5. Ten vroegste drie maanden en ten laatste zes maanden na afgifte van het ontvangstbewijs verschijnt de betrokkenen een tweede keer voor de ambtenaar van de burgerlijke stand voor wie de aangifte werd gedaan.

De betrokkenen overhandigt hierbij aan de ambtenaar van de burgerlijke stand een ondertekende verklaring die vermeldt dat deze:

1° er al een hele tijd van overtuigd is dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit;

2° zich bewust is van de administratieve en juridische gevolgen die deze aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte met zich meebrengt;

3° zich bewust is van het in beginsel onherroepelijke karakter van de aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte.

Hij overhandigt ook een attest van voorlichting, afgeleverd door een erkende transgenderorganisatie, dat minimum 14 dagen en maximum 1 jaar oud is.

De Koning erkent organisaties die zich richten op de ondersteuning van transgenders als transgenderorganisatie bedoeld in het vorige lid en bepaalt de voorwaarden en de procedure tot erkenning.

Dit attest bevestigt dat de betrokkenen volledig werd ingelicht over het belang van de beslissing, het in beginsel onherroepelijke karakter, de gevolgen op juridisch en administratief vlak en de maatschappelijke draagwijdte van de aanpassing van de registratie van het geslacht vermeld in de akte van geboorte, zonder enig waardeoordeel te uiten.

De Koning bepaalt een model van het attest van voorlichting.

In voorkomend geval kan de ambtenaar van de burgerlijke stand om een voor eensluidend verklarde vertaling van het attest van voorlichting verzoeken.

Bij gebrek aan negatief advies van de procureur des Konings stelt de ambtenaar

§ 6. De ambtenaar van de burgerlijke stand die weigert een akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht op te maken, brengt zijn met redenen omklede beslissing onverwijd ter kennis van de belanghebbende partij. Terzelfder tijd wordt een afschrift hiervan, samen met een afschrift van alle nuttige documenten, overgezonden aan de procureur des Konings van het gerechtelijke arrondissement waarin de weigering plaatsvond.

§ 7. Tegen de weigering van de ambtenaar van de burgerlijke stand kan beroep ingesteld worden.

De verhaalprocedure heeft als gevolg dat de ambtenaar van de burgerlijke stand, in afwachting van de rechterlijke uitspraak, de akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht niet inschrijft in de registers.

§ 8. De akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht laat de bestaande afstamming en de daaruit voortvloeiende rechten, bevoegdheden en verplichtingen onverlet. Alle vorderingen met betrekking tot deze afstamming en de daaruit voortvloeiende rechten, bevoegdheden en verplichtingen kunnen nog worden ingesteld na de opmaak van de akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht.

De bepalingen van boek I, titel VII, hoofdstuk II, van het Burgerlijk Wetboek zijn niet van toepassing op de persoon van het mannelijk geslacht die aangifte deed volgens artikel 62bis en waarvoor een akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht is opgesteld.

van de burgerlijke stand de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht op en schrijft de akte in de registers van de burgerlijke stand in.

De ambtenaar van de burgerlijke stand weigert de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht op te maken bij negatief advies van de procureur des Konings.

§ 6. De ambtenaar van de burgerlijke stand vermeldt de aanpassing van de registratie van het geslacht op de kant van de akten van de burgerlijke stand die betrekking hebben op de betrokken en zijn afstammelingen in de eerste graad. Indien een andere ambtenaar van de burgerlijke stand een kantmelding moet aanbrengen, geeft de eerste ambtenaar van de burgerlijke stand hiertoe kennis van de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand.

§ 7. De ambtenaar van de burgerlijke stand die weigert een akte van aanpassing van de registratie van het geslacht op te maken, brengt zijn met redenen omklede beslissing en, in voorkomend geval, het negatief advies van de procureur des Konings onverwijd ter kennis van de betrokken.

§ 8. De betrokken kan tegen de weigering door de ambtenaar van de burgerlijke stand verhaal instellen overeenkomstig artikel 1385duodecies van het Gerechtelijk Wetboek.

§ 9. De procureur des Konings vordert de nietigheid van een aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte wegens strijdigheid met de openbare orde.

§ 10. De aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte is in beginsel onherroepelijk.

Mits bewijs van uitzonderlijke omstandigheden kan de familierechtbank een nieuwe aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte toestaan.

Indien het bewijs als bedoeld in het vorige lid is geleverd, verklaart de familierechtbank dat de aanpassing van de registratie van het geslacht in de akte van geboorte geen gevolgen meer heeft vanaf de overschrijving van het beschikkend gedeelte van de beslissing tot nieuwe aanpassing van de registratie van het geslacht in de registers van de burgerlijke stand.

Vanaf dat ogenblik behoort de betrokkenne opnieuw tot het oorspronkelijk in zijn akte van geboorte geregistreerde geslacht. De regels tot vaststelling van de afstamming van toepassing op dat oorspronkelijk geregistreerde geslacht zijn opnieuw van toepassing op kinderen geboren na de overschrijving als bedoeld in het vorige lid.

§ 11. De niet-ontvoogde minderjarige met onderscheidingsvermogen kan vanaf de leeftijd van zestien jaar aangifte doen overeenkomstig dit artikel, mits overhandiging bij de aangifte van een verklaring van een kinder- en jeugdpsychiater, in hoedanigheid van behandelende arts, die bevestigt dat de betrokkenne de voortdurende overtuiging heeft dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefde genderidentiteit. Bij de aangifte wordt de betrokkenne bijgestaan door zijn ouders of zijn wettelijke vertegenwoordiger.

Ingeval deze personen weigeren om de niet-ontvoogde minderjarige bij te staan, kan de minderjarige de familierechtbank verzoeken hem te machtigen om deze handeling met bijstand van een voogd ad hoc te verrichten.

Art. 62bis/1 (nieuw)

Art. 62bis/1. § 1. De akte van aanpassing van de registratie van het geslacht laat de afstamming ten aanzien van reeds geboren kinderen en de daaruit voortvloeiende rechten, bevoegdheden en verplichtingen onverlet.

Alle vorderingen met betrekking tot deze afstamming en de daaruit voortvloeiende rechten, bevoegdheden en verplichtingen

kunnen nog worden ingesteld na de opmaak van de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht.

§ 2. Indien de betrokkenen na de aanpassing van de registratie van het geslacht van vrouw naar man in de akte van geboorte een kind baart, is boek I, titel VII, hoofdstuk I naar analogie van toepassing evenals de hoofdstukken 3, 4 en 5.

In geval de betrokkenen een kind verwekt heeft toegestemd in de verwekking overeenkomstig de wet van 6 juli 2007 betreffende de medisch begeleide voortplanting en de bestemming van de overtallige embryo's en de gameten waarvan de verwekking van het kind het gevolg is, en het kind wordt geboren na de aanpassing van de registratie van het geslacht van man naar vrouw in de akte van geboorte, is boek I, titel VII, hoofdstuk 2 naar analogie van toepassing evenals de hoofdstukken 3, 4 en 5.

De persoon van wie de afstamming wordt vastgesteld volgens de bepalingen van het vorige lid wordt in de akte van geboorte steeds als meemoeder vermeld.

In alle overige gevallen wordt voor de toepassing van boek I, titel VII, van het Burgerlijk Wetboek uitgegaan van het nieuwe geslacht.”

Art. 62ter

Art. 62ter. De akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht vermeldt:
 1° de naam, de voornamen, de plaats en datum van geboorte en het nieuwe geslacht;
 2° de nieuwe afstammingsband met de moeder en de vader, zo de afstamming langs vaderszijde vaststaat of de meemoeder zo de afstamming langs meemoederszijde vaststaat.

Art. 62ter

Art. 62ter. De akte van aanpassing van de registratie van het geslacht vermeldt de naam, de voornamen, de geboorteplaats, de geboortedatum en het nieuwe geslacht van de betrokkenen.

TITEL VII

Afstamming

HOOFDSTUK III

Gemeenschappelijke bepalingen nopens de wijze waarop de afstamming wordt

TITEL VII

Afstamming

HOOFDSTUK III

Gemeenschappelijke bepalingen nopens de wijze waarop de afstamming wordt

vastgesteld	vastgesteld
AFDELING II	AFDELING II
De erkenning	De erkenning
Art. 329	Art. 329

Art. 329. Ten aanzien van een kind kunnen niet meer dan twee afstammingsbanden uitwerking hebben.

Zo een kind wordt erkend door meer dan een persoon van hetzelfde geslacht, heeft alleen de eerste erkenning gevolg zolang ze niet is vernietigd. Deze bepaling is niet van toepassing in geval van een erkenning door de meemoeder van een kind dat door de moeder erkend werd.

Zo een kind wordt erkend door een vader en een meemoeder, heeft alleen de eerste erkenning gevolg zolang ze niet is vernietigd.

Art. 329. Ten aanzien van een kind kunnen niet meer dan twee afstammingsbanden uitwerking hebben.

Zo een kind wordt erkend door meer dan een persoon van hetzelfde geslacht, heeft alleen de eerste erkenning gevolg zolang ze niet is vernietigd. Deze bepaling is niet van toepassing in geval van een erkenning door de meemoeder van een kind dat door de moeder erkend werd.

Zo een kind wordt erkend door een vader en een meemoeder, heeft alleen de eerste erkenning gevolg zolang ze niet is vernietigd. **Deze bepaling is evenmin van toepassing in geval van een erkenning door de vader van een kind dat erkend werd door een moeder overeenkomstig artikel 62bis/1, § 2, eerste lid.**

GERECHTELIJK WETBOEK

DEEL III

BEVOEGDHEID

TITEL III

Territoriale bevoegdheid

Art. 628

Art. 628.Tot kennisneming van de vordering is alleen bevoegd :

1° de rechter van de plaats van de laatste echtelijke verblijfplaats of van de woonplaats van de verweerde, wanneer het gaat om een vordering tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed op grond van onherstelbare ontwrichting onvermindert artikel 629bis
2° de rechter van de laatste echtelijke

GERECHTELIJK WETBOEK

DEEL III

BEVOEGDHEID

TITEL III

Territoriale bevoegdheid

Art. 628

Art. 628.Tot kennisneming van de vordering is alleen bevoegd :

1° de rechter van de plaats van de laatste echtelijke verblijfplaats of van de woonplaats van de verweerde, wanneer het gaat om een vordering tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed op grond van onherstelbare ontwrichting onvermindert artikel 629bis
2° de rechter van de laatste echtelijke

verblijfplaats, wanneer het gaat om een vordering als bedoeld in de artikelen 213, 214, 215, 216, 220, 221, 223, 224, 1395, 1420, 1421, 1422, 1426, 1442, 1463 en 1469 van het Burgerlijk Wetboek onverminderd artikel 629bis;

3° De rechter van de verblijfplaats of, bij gebreke daaraan, van de woonplaats van de te beschermen persoon, wanneer het een verzoek betreft bedoeld in de artikelen 490/1 tot 490/2 of 492/1, van het Burgerlijk Wetboek. De vrederechter die een beschermingsmaatregel heeft bevolen, blijft bevoegd voor de verdere toepassing van de bepalingen van boek I, titel XI, hoofdstuk II/1, afdelingen 3 en 4, van het Burgerlijk Wetboek, tenzij hij bij een met redenen omklede beslissing, ambtshalve of op verzoek van de beschermde persoon, diens vertrouwenspersoon of bewindvoerder, van elke belanghebbende, of van de procureur des Konings, beslist heeft de zaak uit handen te geven ten voordele van de vrederechter van het kanton van de nieuwe hoofdverblijfplaats, indien de beschermde persoon het kanton verlaat om zijn hoofdverblijfplaats duurzaam in een ander gerechtelijk kanton te vestigen. In dit geval wordt laatstgenoemde vrederechter bevoegd;

4° de rechter van de woonplaats van de notaris, wanneer het gaat om een vordering tot begroting van notariskosten;

5° de rechter van de maatschappelijke zetel van de mutualiteitsvereniging of van de vereniging zonder winstoogmerk waarvan de ontbinding wordt geëist;

6° de rechter van de zetel van de instelling van openbaar nut, wanneer het gaat om een vordering tot afzetting van beheerders;

7° de rechter van de woonplaats van de opposant, inzake het onopzettelijk verlies van het bezit van effecten aan toonder, of, wanneer de opposant geen woonplaats heeft in België, de rechter van de maatschappelijke zetel van de schulplichtige instelling;

8° de rechter van de woonplaats van de consument, wanneer het gaat om een vordering betreffende een kredietovereenkomst geregeld bij de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet met inbegrip van de verzoeken tot het toestaan van betalingsfaciliteiten en de verzoeken inzake borgtocht bij kredietovereenkomsten..

9° de rechter van de plaats waar het kind zijn hoofdverblijf heeft, wanneer het gaat om een vordering als bedoeld in artikel 11, § 2, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, of van de plaats waar degene die de verklaring aflegt zijn hoofdverblijf heeft, wanneer het gaat om een verklaring als bedoeld in artikel 12bis of om verklaringen of verzoeken op grond van de artikelen 24, 26 en 28 van hetzelfde Wetboek of van de hoofdverblijfplaats van degene die op

verblijfplaats, wanneer het gaat om een vordering als bedoeld in de artikelen 213, 214, 215, 216, 220, 221, 223, 224, 1395, 1420, 1421, 1422, 1426, 1442, 1463 en 1469 van het Burgerlijk Wetboek onverminderd artikel 629bis;

3° De rechter van de verblijfplaats of, bij gebreke daaraan, van de woonplaats van de te beschermen persoon, wanneer het een verzoek betreft bedoeld in de artikelen 490/1 tot 490/2 of 492/1, van het Burgerlijk Wetboek. De vrederechter die een beschermingsmaatregel heeft bevolen, blijft bevoegd voor de verdere toepassing van de bepalingen van boek I, titel XI, hoofdstuk II/1, afdelingen 3 en 4, van het Burgerlijk Wetboek, tenzij hij bij een met redenen omklede beslissing, ambtshalve of op verzoek van de beschermde persoon, diens vertrouwenspersoon of bewindvoerder, van elke belanghebbende, of van de procureur des Konings, beslist heeft de zaak uit handen te geven ten voordele van de vrederechter van het kanton van de nieuwe hoofdverblijfplaats, indien de beschermde persoon het kanton verlaat om zijn hoofdverblijfplaats duurzaam in een ander gerechtelijk kanton te vestigen. In dit geval wordt laatstgenoemde vrederechter bevoegd;

4° de rechter van de woonplaats van de notaris, wanneer het gaat om een vordering tot begroting van notariskosten;

5° de rechter van de maatschappelijke zetel van de mutualiteitsvereniging of van de vereniging zonder winstoogmerk waarvan de ontbinding wordt geëist;

6° de rechter van de zetel van de instelling van openbaar nut, wanneer het gaat om een vordering tot afzetting van beheerders;

7° de rechter van de woonplaats van de opposant, inzake het onopzettelijk verlies van het bezit van effecten aan toonder, of, wanneer de opposant geen woonplaats heeft in België, de rechter van de maatschappelijke zetel van de schulplichtige instelling;

8° de rechter van de woonplaats van de consument, wanneer het gaat om een vordering betreffende een kredietovereenkomst geregeld bij de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet met inbegrip van de verzoeken tot het toestaan van betalingsfaciliteiten en de verzoeken inzake borgtocht bij kredietovereenkomsten..

9° de rechter van de plaats waar het kind zijn hoofdverblijf heeft, wanneer het gaat om een vordering als bedoeld in artikel 11, § 2, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, of van de plaats waar degene die de verklaring aflegt zijn hoofdverblijf heeft, wanneer het gaat om een verklaring als bedoeld in artikel 12bis of om verklaringen of verzoeken op grond van de artikelen 24, 26 en 28 van hetzelfde Wetboek of van de hoofdverblijfplaats van degene die op

grond van artikel 5 van hetzelfde Wetboek zich een akte van bekendheid laat verschaffen ter vervanging van een akte van geboorte.

10° de rechter van de woonplaats van de verzekeringnemer, wanneer het gaat om geschillen over een verzekeringscontract, ongeacht het voorwerp van het contract, onverminderd de bepalingen tot regeling van de zeeverzekering en die welke betrekking hebben op de schadevergoeding wegens arbeidsongevallen;

11° de rechter in wiens rechtsgebied de thuishaven ligt van het schip of vaartuig, wanneer het gaat om vorderingen betreffende de schadevergoeding wegens arbeidsongevallen van zeelieden of rechthebbenden;

12° de rechter van de woonplaats van de koper, wanneer het gaat om geschillen betreffende verkoop van zaden, meststoffen en veevoeder, indien de koper geen daad van koophandel heeft gesteld;

13° de rechter van de maatschappelijke zetel of van de hoofdplaats van vestiging van de vennootschap, wanneer het gaat om geschillen bedoeld in artikel 574, 1°, en, zelfs na de ontbinding van de vennootschap, wanneer het gaat om de verdeling van de daaruit ontstane verbintenissen voor zover de rechtsvordering wordt ingesteld binnen twee jaar na de verdeling;

14° de rechter van de woonplaats van de verzekerplichtige, de verzekerde of van de rechthebbende, wanneer het gaat om betwistingen bedoeld in de artikelen 580, 2°, 3°, 6°, 7°, 8°, 9°, 10° 11° en 12°, 581, 582, 1° en 2°, en voor de betwistingen betreffende de toepassing op de zelfstandigen van de administratieve sancties bedoeld in artikel 583 en de rechter van de woonplaats van de uitkeringsgerechtigde, wanneer het gaat om betwistingen bedoeld in artikel 579.

Indien de verzekerplichtige, de verzekerde of de rechthebbende in België geen woonplaats heeft of er geen meer heeft, wordt de territoriale bevoegdheid bepaald door zijn laatste verblijfplaats of zijn laatste woonplaats in België. Indien de verzekerplichtige of de verzekerde in België geen verblijfplaats of geen woonplaats heeft gehad, wordt de territoriale bevoegdheid bepaald door de plaats van zijn laatste tewerkstelling in België

Ten aanzien van de lasthebbers van vennootschappen, Europese economische samenwerkingsverbanden of economische samenwerkingsverbanden die uitsluitend of hoofdzakelijk in het buitenland verblijven, wordt de territoriale bevoegdheid bepaald door de plaats waar de vennootschap of het samenwerkingsverband in België zijn hoofdvestiging heeft;

15° de rechter van de plaats van de bedrijfszetel

grond van artikel 5 van hetzelfde Wetboek zich een akte van bekendheid laat verschaffen ter vervanging van een akte van geboorte.

10° de rechter van de woonplaats van de verzekeringnemer, wanneer het gaat om geschillen over een verzekeringscontract, ongeacht het voorwerp van het contract, onverminderd de bepalingen tot regeling van de zeeverzekering en die welke betrekking hebben op de schadevergoeding wegens arbeidsongevallen;

11° de rechter in wiens rechtsgebied de thuishaven ligt van het schip of vaartuig, wanneer het gaat om vorderingen betreffende de schadevergoeding wegens arbeidsongevallen van zeelieden of rechthebbenden;

12° de rechter van de woonplaats van de koper, wanneer het gaat om geschillen betreffende verkoop van zaden, meststoffen en veevoeder, indien de koper geen daad van koophandel heeft gesteld;

13° de rechter van de maatschappelijke zetel of van de hoofdplaats van vestiging van de vennootschap, wanneer het gaat om geschillen bedoeld in artikel 574, 1°, en, zelfs na de ontbinding van de vennootschap, wanneer het gaat om de verdeling van de daaruit ontstane verbintenissen voor zover de rechtsvordering wordt ingesteld binnen twee jaar na de verdeling;

14° de rechter van de woonplaats van de verzekerplichtige, de verzekerde of van de rechthebbende, wanneer het gaat om betwistingen bedoeld in de artikelen 580, 2°, 3°, 6°, 7°, 8°, 9°, 10° 11° en 12°, 581, 582, 1° en 2°, en voor de betwistingen betreffende de toepassing op de zelfstandigen van de administratieve sancties bedoeld in artikel 583 en de rechter van de woonplaats van de uitkeringsgerechtigde, wanneer het gaat om betwistingen bedoeld in artikel 579.

Indien de verzekerplichtige, de verzekerde of de rechthebbende in België geen woonplaats heeft of er geen meer heeft, wordt de territoriale bevoegdheid bepaald door zijn laatste verblijfplaats of zijn laatste woonplaats in België. Indien de verzekerplichtige of de verzekerde in België geen verblijfplaats of geen woonplaats heeft gehad, wordt de territoriale bevoegdheid bepaald door de plaats van zijn laatste tewerkstelling in België

Ten aanzien van de lasthebbers van vennootschappen, Europese economische samenwerkingsverbanden of economische samenwerkingsverbanden die uitsluitend of hoofdzakelijk in het buitenland verblijven, wordt de territoriale bevoegdheid bepaald door de plaats waar de vennootschap of het samenwerkingsverband in België zijn hoofdvestiging heeft;

15° de rechter van de plaats van de bedrijfszetel

van de huurder als de bedrijfszetel zich in België bevindt, de rechter van de plaats waar het gepachte goed gelegen is als de bedrijfszetel zich in het buitenland bevindt, wanneer het gaat om betwistingen inzake pacht;

16° de rechter van de zetel of de hoofdvestiging van het samenwerkingsverband, als het gaat om betwistingen tussen leden van een Europees economisch samenwerkingsverband of van een economisch samenwerkingsverband, tussen zaakvoerders, tussen zaakvoerders en leden, tussen vereffenaars, tussen vereffenaars en leden, of tussen leden, zaakvoerders en vereffenaars, alsook van elke vordering tot ontbinding van een samenwerkingsverband.

17° de rechter van de woonplaats van de schuldenaar, op het ogenblik waarop de vordering wordt ingediend, wanneer het een vordering betreft bedoeld in artikel 1675/2.

18° de rechter van de laatste gemeenschappelijke verblijfplaats van de wettelijk samenwonenden, wanneer het gaat om een vordering als bedoeld in artikel 1479 van het Burgerlijk Wetboek onverminderd artikel 629bis.

19° de rechter van de woonplaats van de onderhoudsgerechtige wanneer het gaat om een aanvraag tot tegemoetkoming bedoeld in de wet van 21 februari 2003 tot oprichting van een Dienst voor alimentatievorderingen bij de FOD Financiën.

19° de rechter van de woonplaats of van de gewone verblijfplaats van de adoptant, van de adoptanten of van een van hen, in geval van een verzoek houdende vaststelling van de geschiktheid om te adopteren;

20° de rechter van de woonplaats of van de gewone verblijfplaats van het kind, in geval van een verzoek tot vaststelling van de adopteerbaarheid;

21° de rechter van de woonplaats of van de gewone verblijfplaats van de adoptant, van de adoptanten of van een van hen, in geval van een verzoek tot adoptie; bij gebreke daarvan, de rechter van de woonplaats of van de gewone verblijfplaats van de geadopteerde; bij gebreke daarvan, de rechter van de plaats waar de adoptant of de adoptanten keuze van woonplaats doen;

22° de rechter van de woonplaats of van de gewone verblijfplaats van de verweerde of van een van de verweerders in geval van een verzoek tot herroeping van een gewone adoptie of tot herziening van een adoptie; bij gebreke daarvan, de rechter te Brussel;

23° de rechter van de laatste woonplaats in België van de verdwenen, afwezige of vermoedelijk afwezige persoon, dan wel, indien deze nooit een woonplaats in België heeft gehad en naar gelang van het geval, de vrederechter

van de huurder als de bedrijfszetel zich in België bevindt, de rechter van de plaats waar het gepachte goed gelegen is als de bedrijfszetel zich in het buitenland bevindt, wanneer het gaat om betwistingen inzake pacht;

16° de rechter van de zetel of de hoofdvestiging van het samenwerkingsverband, als het gaat om betwistingen tussen leden van een Europees economisch samenwerkingsverband of van een economisch samenwerkingsverband, tussen zaakvoerders, tussen zaakvoerders en leden, tussen vereffenaars, tussen vereffenaars en leden, of tussen leden, zaakvoerders en vereffenaars, alsook van elke vordering tot ontbinding van een samenwerkingsverband.

17° de rechter van de woonplaats van de schuldenaar, op het ogenblik waarop de vordering wordt ingediend, wanneer het een vordering betreft bedoeld in artikel 1675/2.

18° de rechter van de laatste gemeenschappelijke verblijfplaats van de wettelijk samenwonenden, wanneer het gaat om een vordering als bedoeld in artikel 1479 van het Burgerlijk Wetboek onverminderd artikel 629bis.

19° de rechter van de woonplaats van de onderhoudsgerechtige wanneer het gaat om een aanvraag tot tegemoetkoming bedoeld in de wet van 21 februari 2003 tot oprichting van een Dienst voor alimentatievorderingen bij de FOD Financiën.

19° de rechter van de woonplaats of van de gewone verblijfplaats van de adoptant, van de adoptanten of van een van hen, in geval van een verzoek houdende vaststelling van de geschiktheid om te adopteren;

20° de rechter van de woonplaats of van de gewone verblijfplaats van het kind, in geval van een verzoek tot vaststelling van de adopteerbaarheid;

21° de rechter van de woonplaats of van de gewone verblijfplaats van de adoptant, van de adoptanten of van een van hen, in geval van een verzoek tot adoptie; bij gebreke daarvan, de rechter van de woonplaats of van de gewone verblijfplaats van de geadopteerde; bij gebreke daarvan, de rechter van de plaats waar de adoptant of de adoptanten keuze van woonplaats doen;

22° de rechter van de woonplaats of van de gewone verblijfplaats van de verweerde of van een van de verweerders in geval van een verzoek tot herroeping van een gewone adoptie of tot herziening van een adoptie; bij gebreke daarvan, de rechter te Brussel;

23° de rechter van de laatste woonplaats in België van de verdwenen, afwezige of vermoedelijk afwezige persoon, dan wel, indien deze nooit een woonplaats in België heeft gehad en naar gelang van het geval, de vrederechter

van het eerste kanton van Brussel of de rechter van het arrondissement Brussel.

24° de rechter van de plaats waar de in artikel 62bis van het Burgerlijk Wetboek bedoelde persoon aangifte heeft gedaan teneinde een akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht te laten opmaken.

25° de rechter van de woonplaats van de verweerde wanneer een leverancier van elektriciteit, gas, warmte of water of een persoon die een openbaar elektronisch communicatienetwerk, een omroeptransmissie- of omroepdienst aanbiedt een vordering tot betaling van een geldsom instelt tegen een natuurlijke persoon die geen onderneming is als bedoeld in artikel 573, eerste lid, 1°, omdat deze in gebreke blijft een levering van een nutvoorziening door de hiervoor vermelde leverancier of persoon te betalen.

van het eerste kanton van Brussel of de rechter van het arrondissement Brussel.

24° de rechter van de plaats waar de in artikel 62bis van het Burgerlijk Wetboek bedoelde persoon aangifte heeft gedaan teneinde een **akte van aanpassing van de registratie van het geslacht te laten opmaken**;

25° de rechter van de woonplaats van de verweerde wanneer een leverancier van elektriciteit, gas, warmte of water of een persoon die een openbaar elektronisch communicatienetwerk, een omroeptransmissie- of omroepdienst aanbiedt een vordering tot betaling van een geldsom instelt tegen een natuurlijke persoon die geen onderneming is als bedoeld in artikel 573, eerste lid, 1°, omdat deze in gebreke blijft een levering van een nutvoorziening door de hiervoor vermelde leverancier of persoon te betalen.

TITEL II

Behandeling en berechting van de vordering.

HOOFDSTUK II

Behandeling en berechting op tegenspraak.

AFDELING VII

Mededeling aan het openbaar ministerie.

Art. 764

Art. 764. Uitgenomen voor de vrederechter, voor de rechter zitting houdend in kort geding en voor de beslagrechter, worden op straffe van nietigheid aan het openbaar ministerie meegedeeld :

1° de vorderingen betreffende de staat van personen wanneer minderjarigen of onbekwamen bij het geding betrokken zijn;

2° de vorderingen betreffende de verklaring van afwezigheid en de gerechtelijke verklaring van overlijden, de voogdij over een minderjarige, het beheer over de goederen van een persoon ten aanzien van wie een beschermingsmaatregel is genomen met toepassing van de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke;

3° de vorderingen betreffende de akten van de

TITEL II

Behandeling en berechting van de vordering.

HOOFDSTUK II

Behandeling en berechting op tegenspraak.

AFDELING VII.

Mededeling aan het openbaar ministerie.

Art. 764

Art. 764. Uitgenomen voor de vrederechter, voor de rechter zitting houdend in kort geding en voor de beslagrechter, worden op straffe van nietigheid aan het openbaar ministerie meegedeeld :

1° de vorderingen betreffende de staat van personen wanneer minderjarigen of onbekwamen bij het geding betrokken zijn;

2° de vorderingen betreffende de verklaring van afwezigheid en de gerechtelijke verklaring van overlijden, de voogdij over een minderjarige, het beheer over de goederen van een persoon ten aanzien van wie een beschermingsmaatregel is genomen met toepassing van de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke;

3° de vorderingen betreffende de akten van de

burgerlijke stand;
 4° de vorderingen die burgerrechtelijk ingesteld zijn wegens een drukpersmisdrijf;
 5° de vorderingen tot betichting van valsheid in burgerlijke zaken;
 6° de vorderingen tot herroeping van het gewijsde;
 7° de vorderingen tot wraking;
 8° de vorderingen tot gerechtelijke reorganisatie, de vorderingen tot faillietverklaring, tot verdaging van de datum van staking van betaling, alsook de vorderingen tot intrekking van een reorganisatieplan en tot sluiting van het faillissement;

9° ...

10° de vorderingen bepaald in de artikelen 578, 11°, 580, 2°, 3°, 6° tot 18°, 581, 2°, 3°, 9° en 10°, 582, 1°, 2°, 6°, 8°, 9° en 12°, 583 en 587septies;

11° alle vorderingen waarvan de mededelingen aan het openbaar ministerie is voorgeschreven bij de bijzondere wetten.

12° de vorderingen ingesteld op grond van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie;

12° de verhalen betreffende de wijziging van het geslacht van een persoon.

13° de vorderingen ingesteld op grond van de wet van 30 juli 1981 tot bestrafing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden;

14° de vorderingen ingesteld op grond van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen.

16° de burgerrechtelijke vorderingen betreffende de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen houdende veroordeling tot een bijzondere verbeurdverklaring, een geldboete en de gerechtskosten in het kader van het strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek.

Het openbaar ministerie kan zich alle andere zaken laten meedelen wanneer het zulks dienstig acht. Met uitzondering van de in artikel 138bis, § 2, eerste lid, bedoelde rechtsvordering, kan de rechtbank of het hof de mededeling ook ambtshalve bevelen.
 Het openbaar ministerie verleent in de meest aangewezen vorm advies wanneer het zulks dienstig acht.

In afwijking van het derde lid verleent het openbaar ministerie in de gevallen bedoeld in het eerste lid, 10°, steeds advies wanneer de rechtbank hierom verzoekt.

Het college van procureurs-generaal geeft

burgerlijke stand;
 4° de vorderingen die burgerrechtelijk ingesteld zijn wegens een drukpersmisdrijf;
 5° de vorderingen tot betichting van valsheid in burgerlijke zaken;
 6° de vorderingen tot herroeping van het gewijsde;
 7° de vorderingen tot wraking;
 8° de vorderingen tot gerechtelijke reorganisatie, de vorderingen tot faillietverklaring, tot verdaging van de datum van staking van betaling, alsook de vorderingen tot intrekking van een reorganisatieplan en tot sluiting van het faillissement;

9° ...

10° de vorderingen bepaald in de artikelen 578, 11°, 580, 2°, 3°, 6° tot 18°, 581, 2°, 3°, 9° en 10°, 582, 1°, 2°, 6°, 8°, 9° en 12°, 583 en 587septies;

11° alle vorderingen waarvan de mededelingen aan het openbaar ministerie is voorgeschreven bij de bijzondere wetten.

12° de vorderingen ingesteld op grond van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie;

[...]

13° de vorderingen ingesteld op grond van de wet van 30 juli 1981 tot bestrafing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden;

14° de vorderingen ingesteld op grond van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen.

16° de burgerrechtelijke vorderingen betreffende de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen houdende veroordeling tot een bijzondere verbeurdverklaring, een geldboete en de gerechtskosten in het kader van het strafrechtelijk uitvoeringsonderzoek.

17° de vorderingen betreffende de aanpassing van de registratie van het geslacht van een persoon in zijn akte van geboorte.

Het openbaar ministerie kan zich alle andere zaken laten meedelen wanneer het zulks dienstig acht. Met uitzondering van de in artikel 138bis, § 2, eerste lid, bedoelde rechtsvordering, kan de rechtbank of het hof de mededeling ook ambtshalve bevelen.
 Het openbaar ministerie verleent in de meest aangewezen vorm advies wanneer het zulks dienstig acht.

In afwijking van het derde lid verleent het openbaar ministerie in de gevallen bedoeld in het eerste lid, 10°, steeds advies wanneer de rechtbank hierom verzoekt.

Het college van procureurs-generaal geeft

richtlijnen in welke zaken bedoeld in het eerste lid advies wordt verstrekt. Deze richtlijnen zijn bindend voor alle leden van het openbaar ministerie. De procureurs-generaal bij de hoven van beroep staan in voor de tenuitvoerlegging van deze richtlijnen binnen hun rechtsgebied.

BOEK IV

BIJZONDERE RECHTSPLEGINGEN

HOOFDSTUK XXV

Verhalen betreffende de wijziging van het geslacht van een persoon

Art. 1385duodecies.

Art. 1385duodecies. § 1. Elke belanghebbende en de procureur des Konings kunnen, bij een aan de familierechtbank gericht verzoekschrift, een verhaal instellen tegen de met toepassing van artikel 62bis van het Burgerlijk Wetboek genomen beslissing van de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Het verhaal wordt ingesteld binnen zestig dagen te rekenen van de dag waarop de akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht werd opgemaakt of de dag van de kennisgeving door de ambtenaar van de burgerlijke stand van de weigering tot opmaak van deze akte.

De griffier brengt de ambtenaar van de burgerlijke stand onverwijd in kennis van een verhaalprocedure.

§ 2. Het verzoekschrift wordt ondertekend door de verzoeker of zijn advocaat.

Art. 1385quaterdecies

Art. 1385quaterdecies. § 1. Elk exploot van betrekking van een vonnis of arrest betreffende de wijziging van het geslacht van een persoon, wordt onmiddellijk in afschrift meegedeeld aan de

richtlijnen in welke zaken bedoeld in het eerste lid advies wordt verstrekt. Deze richtlijnen zijn bindend voor alle leden van het openbaar ministerie. De procureurs-generaal bij de hoven van beroep staan in voor de tenuitvoerlegging van deze richtlijnen binnen hun rechtsgebied.

BOEK IV

BIJZONDERE RECHTSPLEGINGEN

HOOFDSTUK XXV

Verhalen betreffende de wijziging van het geslacht van een persoon

Art. 1385duodecies.

Art. 1385duodecies. § 1. De persoon die aangifte doet overeenkomstig artikel 62bis, § 1 van het Burgerlijk Wetboek kan, bij een aan de familierechtbank gericht verzoekschrift, een beroep instellen tegen een weigering van de ambtenaar van de burgerlijke stand.

§ 2. Het beroep wordt ingesteld binnen zestig dagen te rekenen van de dag van de kennisgeving door de ambtenaar van de burgerlijke stand van de weigering tot opmaak van deze akte.

De griffier brengt de ambtenaar van de burgerlijke stand onverwijd in kennis van een beroepsprocedure.

§ 3. Het verzoekschrift wordt ondertekend door de verzoeker of zijn advocaat.

Art. 1385quaterdecies

Art. 1385quaterdecies. § 1. Elk exploot van betrekking van een vonnis of arrest betreffende de wijziging van het geslacht van een persoon, wordt onmiddellijk in afschrift meegedeeld aan de griffier.

griffier.

§ 2. Na het verstrijken van de termijn van hoger beroep of van de voorziening in cassatie of, in voorkomend geval, na de uitspraak van het arrest waarbij de voorziening wordt afgewezen, stuurt de griffier binnen een maand, bij gerechtsbrief, een uittreksel bevattende het beschikkende gedeelte van het vonnis of arrest aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats van aangifte.

De griffier brengt de partijen hiervan in kennis.

§ 3. Indien het beschikkende gedeelte van het vonnis of arrest het nieuwe geslacht vaststelt, schrijft de ambtenaar van de burgerlijke stand onverwijd de bestaande akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht in en schrijft hij het beschikkende gedeelte van het vonnis of het arrest over in zijn registers. Van het beschikkende gedeelte wordt melding gemaakt op de kant van de akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht.

Indien nog geen akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht werd opgesteld schrijft de ambtenaar van de burgerlijke stand het beschikkend gedeelte van het vonnis of arrest over in zijn registers.

§ 4. Na de overschrijving geeft de ambtenaar van de burgerlijke stand onverwijd daarvan kennis aan de procureur des Konings bij de rechtbank die op de vordering heeft beslist.

§ 5. Het vonnis of arrest betreffende de wijziging van het geslacht van een persoon heeft zijn gevolgen vanaf de dag van de overschrijving.

§ 6. De ambtenaar van de burgerlijke stand vermeldt op de kant van de geboorteakte die betrekking heeft op de betrokkenet het nieuwe geslacht of geeft kennis van het nieuwe geslacht aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand via de akte houdende vermelding van het nieuwe geslacht of via de akte van overschrijving houdende het nieuwe geslacht.

Wet van 15 mei 1987 betreffende de namen en voornamen

§ 2. Na het verstrijken van de termijn van hoger beroep of van de voorziening in cassatie of, in voorkomend geval, na de uitspraak van het arrest waarbij de voorziening wordt afgewezen, stuurt de griffier binnen een maand, bij gerechtsbrief, een uittreksel bevattende het beschikkende gedeelte van het vonnis of arrest aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats van aangifte.

De griffier brengt de partijen hiervan in kennis.

§ 3. Indien het beschikkende gedeelte van het vonnis of arrest de aanpassing van de registratie van het geslacht vaststelt, maakt de ambtenaar van de burgerlijke stand onverwijd de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht op. Hij schrijft het beschikkende gedeelte van het vonnis of het arrest over in zijn registers en maakt melding van het beschikkende gedeelte op de kant van de akte van aanpassing van de registratie het van geslacht.

De ambtenaar van de burgerlijke stand vermeldt de aanpassing van de registratie van het geslacht op de kant van de akten van de burgerlijke stand die betrekking hebben op de betrokkenet en zijn afstammelingen in de eerste graad. Indien een andere ambtenaar van de burgerlijke stand een kantmelding moet doen, geeft de eerste ambtenaar van de burgerlijke stand hier toe kennis van de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand.

§ 4. Na de overschrijving geeft de ambtenaar van de burgerlijke stand onverwijd daarvan kennis aan de procureur des Konings bij de rechtbank die op de vordering heeft beslist.

§ 5. Het vonnis of arrest betreffende de wijziging van het geslacht van een persoon heeft zijn gevolgen vanaf de dag van de overschrijving.

§ 6. De ambtenaar van de burgerlijke stand vermeldt op de kant van de geboorteakte die betrekking heeft op de betrokkenet het nieuwe geslacht of geeft kennis van het nieuwe geslacht aan de bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand via de akte van aanpassing van de registratie van het geslacht of via de akte van overschrijving houdende het nieuwe geslacht.

Wet van 15 mei 1987 betreffende de namen en voornamen

Art. 2

Art. 2. Elke persoon die enigerlei reden heeft om van naam of voornamen te veranderen, kan daartoe aan de Minister van Justitie een met redenen omkleed verzoek richten.

Het verzoek wordt ingediend door de betrokkenne zelf of door zijn wettelijke vertegenwoordiger.

De personen die de voortdurende en onomkeerbare innerlijke overtuiging hebben tot het andere geslacht te behoren dan datgene dat is vermeld in de akte van geboorte en de daarmee overeenstemmende geslachtsrol hebben aangenomen, voegen bij hun verzoek een verklaring van de psychiater en de endocrinoloog, waaruit blijkt :

- 1° dat betrokkenne de voortdurende en onomkeerbare innerlijke overtuiging heeft tot het andere geslacht te behoren dan datgene dat is vermeld in de akte van geboorte;
- 2° dat betrokkenne een hormonale substitutietherapie ondergaat of heeft ondergaan, teneinde de lichamelijke geslachtskenmerken van het geslacht waartoe de betrokkenne overtuigd is te behoren te induceren;
- 3° dat de voornaamsverandering een essentieel gegeven is bij de rolomkering.

Art. 2

Art. 2. Elke persoon die enigerlei reden heeft om van naam of voornamen te veranderen, kan daartoe aan de Minister van Justitie een met redenen omkleed verzoek richten.

Het verzoek wordt ingediend door de betrokkenne zelf of door zijn wettelijke vertegenwoordiger.

Elke persoon die de overtuiging heeft dat het geslacht vermeld in zijn akte van geboorte niet overeenkomt met zijn innerlijk beleefd genderidentiteit, voegt bij zijn verzoek een verklaring op eer daarover. De gekozen voornaam moet in overeenstemming zijn met deze overtuiging. Onverminderd het laatste lid, kan er slechts éénmaal om deze reden om een voornaamsverandering worden verzocht, behalve indien de verandering van de voornaam werd toegestaan door de familierechtbank na een nieuwe wijziging van de registratie van het geslacht.

De niet-ontvoogde minderjarige kan vanaf de leeftijd van 12 jaar om de voornaamswijziging verzoeken om deze reden, met bijstand van zijn ouders of zijn wettelijke vertegenwoordiger.

Ingeval deze personen weigeren om de niet-ontvoogde minderjarige bij te staan, kan de minderjarige de familierechtbank verzoeken hem te machtigen om deze handeling met bijstand van een voogd ad hoc te verrichten.

De niet-ontvoogde minderjarige wiens voornaam werd veranderd overeenkomstig het vierde lid kan een tweede maal om dezelfde reden om een voornaamswijziging verzoeken, voor zover hij niet overgaat tot de wijziging van de registratie van zijn geslacht overeenkomstig artikel 62bis van het Burgerlijk Wetboek.

TEXTE DE BASE**TEXTE DE BASE ADAPTÉ AU PROJET****CODE CIVIL****CODE CIVIL****LIVRE Ier****LIVRE Ier****Les personnes****Les personnes****TITRE II****TITRE II****Des actes de l'état civil.****Des actes de l'état civil.****CHAPITRE I****CHAPITRE I****Dispositions générales****Dispositions générales**

Art. 45.§ 1. Toute personne peut se faire délivrer par les dépositaires des registres de l'état civil des extraits des actes inscrits dans ces registres. Ces extraits ne mentionnent pas la filiation des personnes que ces actes concernent.

Seules les autorités publiques, la personne que l'acte concerne, son conjoint ou son conjoint survivant, son représentant légal, ses ascendants, ses descendants, ses héritiers, leur notaire et leur avocat peuvent obtenir une copie conforme d'un acte de l'état civil datant de moins de cent ans, ou un extrait de cet acte mentionnant la filiation des personnes que l'acte concerne.

Le tribunal de la famille peut, sur demande verbale ou écrite de toute personne justifiant d'un intérêt familial, scientifique ou de tout autre intérêt légitime, autoriser, sans autre forme de procès ni frais, à faire effectuer des recherches déterminées ou à faire délivrer une copie conforme ou un extrait mentionnant la filiation des personnes que l'acte concerne.

La demande est adressée au tribunal de la famille de l'arrondissement dans lequel le registre est déposé ou, s'il s'agit des registres détenus par les agents diplomatiques ou consulaires ou par les officiers de l'armée chargés de la rédaction des actes de l'état civil concernant les militaires hors du territoire du royaume, au tribunal de la famille de Bruxelles.

Les actes inscrits dans les registres ainsi que les copies certifiées conformes à ces actes et

Art. 45.§ 1. Toute personne peut se faire délivrer par les dépositaires des registres de l'état civil des extraits des actes inscrits dans ces registres. Ces extraits ne mentionnent pas la filiation des personnes que ces actes concernent.

Seules les autorités publiques, la personne que l'acte concerne, son conjoint ou son conjoint survivant, son représentant légal, ses ascendants, ses descendants, ses héritiers, leur notaire et leur avocat peuvent obtenir une copie conforme d'un acte de l'état civil datant de moins de cent ans, ou un extrait de cet acte mentionnant la filiation des personnes que l'acte concerne.

Le tribunal de la famille peut, sur demande verbale ou écrite de toute personne justifiant d'un intérêt familial, scientifique ou de tout autre intérêt légitime, autoriser, sans autre forme de procès ni frais, à faire effectuer des recherches déterminées ou à faire délivrer une copie conforme ou un extrait mentionnant la filiation des personnes que l'acte concerne.

La demande est adressée au tribunal de la famille de l'arrondissement dans lequel le registre est déposé ou, s'il s'agit des registres détenus par les agents diplomatiques ou consulaires ou par les officiers de l'armée chargés de la rédaction des actes de l'état civil concernant les militaires hors du territoire du royaume, au tribunal de la famille de Bruxelles.

Les actes inscrits dans les registres ainsi que les copies certifiées conformes à ces actes et dûment

dûment scellées font foi jusqu'à inscription de faux.

§ 2. Les copies conformes et les extraits portent la date de leur délivrance; ils sont revêtus, sans frais, du sceau de l'administration communale ou celui du tribunal de première instance dont le greffe délivre la copie ou l'extrait.

Les copies conformes et les extraits destinés à servir à l'étranger qui doivent être soumis à la légalisation, sont légalisées par le Ministre des affaires étrangères ou par le fonctionnaire qu'il délègue à cette fin.

Les copies conformes et les extraits destinés à servir en Belgique ou à l'étranger sans devoir être soumis à la législation peuvent être délivrés par les agents de l'administration communale spécialement délégués à cette fin par l'officier de l'état civil. La signature des agents de l'administration communale doit être précédée de la mention de la délégation qu'ils ont reçue.

scellées font foi jusqu'à inscription de faux.

§ 2. Les copies conformes et les extraits portent la date de leur délivrance; ils sont revêtus, sans frais, du sceau de l'administration communale ou celui du tribunal de première instance dont le greffe délivre la copie ou l'extrait.

Les copies conformes et les extraits destinés à servir à l'étranger qui doivent être soumis à la légalisation, sont légalisées par le Ministre des affaires étrangères ou par le fonctionnaire qu'il délègue à cette fin.

Les copies conformes et les extraits destinés à servir en Belgique ou à l'étranger sans devoir être soumis à la législation peuvent être délivrés par les agents de l'administration communale spécialement délégués à cette fin par l'officier de l'état civil. La signature des agents de l'administration communale doit être précédée de la mention de la délégation qu'ils ont reçue.

§ 3. Par dérogation paragraphe 1er, la délivrance d'extraits qui mentionnent le changement d'enregistrement du sexe n'est pas autorisée vis-à-vis des actes modifiés en application de l'article 62bis ou de l'article 1385quaterdecies, § 3 du Code judiciaire.

Des copies conformes de ces actes peuvent uniquement être délivrées à la personne que l'acte concerne, à son représentant légal, à ses héritiers, à leur notaire et à leur avocat. Les autorités publiques peuvent en obtenir une copie conforme dans la mesure où il est démontré que cela se justifie par des motifs liés à l'état de la personne.

CHAPITRE II

Des actes de naissance.

Art. 62bis. § 1er. Tout Belge ou tout étranger inscrit aux registres de la population qui a la conviction intime, constante et irréversible d'appartenir au sexe opposé à celui qui est indiqué dans l'acte de naissance et dont le corps a été adapté à ce sexe opposé dans toute la mesure de ce qui est possible et justifié du point de vue médical, peut déclarer cette conviction à l'officier de l'état civil.

Le mineur transsexuel non émancipé qui fait une déclaration de sa conviction est assisté de sa mère, de son père ou de son représentant légal.

La déclaration est faite à l'officier de l'état civil

CHAPITRE II

Des actes de naissance.

Art. 62bis. § 1er. Tout Belge majeur ou Belge mineur émancipé ou tout étranger inscrit aux registres de la population qui a la conviction que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement, peut faire déclaration de cette conviction à l'officier de l'état civil.

de la commune dans laquelle il est inscrit aux registres de la population.

Le Belge qui n'est pas inscrit aux registres de la population fait la déclaration à l'officier de l'état civil de son lieu de naissance. S'il n'est pas né en Belgique, il fait la déclaration à l'officier de l'état civil de Bruxelles.

Lors de la déclaration, le Belge qui n'est pas inscrit aux registres de la population informe l'officier de l'état civil de l'adresse à laquelle un refus d'établir l'acte portant mention du nouveau sexe peut être communiqué.

§ 2. Lors de la déclaration, l'intéressé remet à l'officier de l'état civil une déclaration du psychiatre et du chirurgien, en qualité de médecins traitants, attestant :

1° que l'intéressé a la conviction intime, constante et irréversible d'appartenir au sexe opposé à celui qui est indiqué dans l'acte de naissance;

2° que l'intéressé a subi une réassignation sexuelle qui le fait correspondre au sexe opposé, auquel il a la conviction d'appartenir, dans toute la mesure de ce qui est possible et justifié du point de vue médical;

3° que l'intéressé n'est plus en mesure de concevoir des enfants conformément à son sexe précédent.

§ 2. La déclaration est faite à l'officier de l'état civil de la commune dans laquelle il est inscrit aux registres de la population.

Le Belge qui n'est pas inscrit aux registres de la population fait la déclaration à l'officier de l'état civil de son lieu de naissance. S'il n'est pas né en Belgique, il fait la déclaration à l'officier de l'état civil de Bruxelles.

Lors de la déclaration, le Belge qui n'est pas inscrit aux registres de la population informe l'officier de l'état civil de l'adresse à laquelle un refus d'établir l'acte de changement de l'enregistrement du sexe peut lui être communiqué.

§ 3. Le cas échéant, l'officier de l'état civil peut demander une traduction certifiée conforme de la déclaration des médecins traitants.

§ 3. Lors de la déclaration, l'intéressé remet à l'officier de l'état civil une déclaration qu'il a signée, indiquant que, depuis un certain temps déjà, il a la conviction que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement et qu'il souhaite les conséquences administratives et juridiques d'un changement de l'enregistrement du sexe dans son acte de naissance .

L'officier de l'état civil indique à l'intéressé le caractère en principe irrévocable du changement de l'enregistrement du sexe mentionné dans l'acte de naissance, l'informe sur la suite de la procédure et ses conséquences administratives et juridiques, et lui remet la brochure d'information visée au dernier alinéa.

L'officier de l'état civil prend acte de la déclaration et délivre un accusé de réception à l'intéressé.

L'officier de l'état civil qui prend acte de la déclaration en informe dans les trois jours le procureur du Roi près le tribunal de première instance. Le procureur du Roi en accuse réception sans délai.

Le Roi rédige une brochure d'information.

§ 4. Le procureur du Roi peut, dans les trois mois à compter de la date de l'accusé de réception, rendre un avis négatif en raison d'une contrariété à l'ordre public.

En l'absence d'avis négatif ou en cas d'envoi d'un document attestant qu'aucun avis négatif n'a été émis avant l'écoulement du délai de trois mois, l'avis est réputé favorable.

§ 4. A la suite de cette déclaration, l'officier de l'état civil établit un acte portant mention du nouveau sexe.

L'acte portant mention du nouveau sexe produit ses effets à compter de son inscription au registre des actes de naissance.

Cette inscription a lieu lorsque l'officier de l'état civil constate qu'aucun recours n'a été introduit contre l'acte portant mention du nouveau sexe et au plus tôt 30 jours après l'expiration du délai de recours.

L'officier de l'état civil qui établit l'acte portant mention du nouveau sexe en informe, dans les trois jours, le procureur du Roi près le tribunal de première instance.

§ 5. L'officier de l'état civil mentionne le nouveau sexe en marge de l'acte de naissance concernant l'intéressé ou notifie l'acte portant mention du nouveau sexe à l'officier de l'état civil compétent.

§ 5. Au plus tôt trois mois et au plus tard six mois après la délivrance de l'accusé de réception, l'intéressé se présente une seconde fois devant l'officier de l'état civil devant qui la déclaration avait été faite.

L'intéressé remet à l'officier de l'état civil une déclaration signée indiquant:

- 1° que, depuis un certain temps déjà, il a la conviction que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement ;
- 2° qu'il est conscient des conséquences administratives et juridiques qu'entraîne ce

**changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance ;
3° qu'il est conscient du caractère en principe irréversible du changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance.**

Il remet également une attestation d'information datant de minimum 14 jours et de maximum un an délivrée par une organisation de transgenres.

Le Roi reconnaît les organisations qui ont pour objectif de soutenir les transgenres en tant qu'organisation de transgenres agréée visée à l'alinéa précédent et fixe les conditions et la procédure de reconnaissance.

Cette attestation confirme que l'intéressé a été pleinement informé sur l'importance de la décision, son caractère en principe irréversible, les conséquences sur le plan juridiques et administratif et la portée sociale du changement de l'enregistrement du sexe mentionné dans l'acte de naissance, sans porter le moindre jugement de valeur.

Le Roi détermine un modèle d'attestation d'information.

Le cas échéant, l'officier de l'état civil peut demander une traduction certifiée conforme de l'attestation d'information.

En l'absence d'avis négatif du procureur du Roi, l'officier de l'état civil rédige l'acte de changement de l'enregistrement du sexe et l'inscrit dans les registres de l'état civil.

En cas d'avis négatif du procureur du Roi, l'officier de l'état civil refuse d'établir l'acte de changement de l'enregistrement du sexe.

§ 6. L'officier de l'état civil mentionne le changement de l'enregistrement du sexe en marge des actes de l'état civil qui concernent l'intéressé et ses descendants du premier degré. Si un autre officier de l'état civil doit effectuer une mention marginale, le premier officier de l'état civil notifie l'acte de changement de l'enregistrement du sexe à l'officier de l'état civil compétent.

§ 7. L'officier de l'état civil qui refuse d'établir un acte de changement de l'enregistrement du sexe notifie sa décision motivée et, le cas échéant, l'avis négatif du procureur du Roi à l'intéressé sans délai.

§ 6. L'officier de l'état civil qui refuse d'établir un acte portant mention du nouveau sexe porte sans délai sa décision motivée à la connaissance de la partie intéressée. Simultanément, une copie de ce document ainsi que de tous les documents utiles est transmise au procureur du Roi de l'arrondissement judiciaire dans lequel le refus a été exprimé.

§ 7. Le refus de l'officier de l'état civil est susceptible de recours.

La procédure de recours a pour effet que, dans l'attente de la décision judiciaire, l'officier de l'état civil n'inscrit pas dans les registres l'acte portant mention du nouveau sexe.

§ 8. L'acte portant mention du nouveau sexe ne modifie en rien les liens de filiation existants, ni les droits, pouvoirs et obligations qui en découlent. Toutes les actions concernant ces liens de filiation et les droits, pouvoirs et obligations qui en découlent peuvent encore être intentées après l'établissement de l'acte portant mention du nouveau sexe.

Les dispositions du livre Ier, titre VII, chapitre II du Code civil ne s'appliquent pas à la personne de sexe masculin qui a fait une déclaration conformément à l'article 62bis et pour laquelle un acte portant mention du nouveau sexe a été établi.

§ 8. L'intéressé peut introduire un recours contre le refus de l'officier de l'état civil conformément à l'article 1385duodecies du Code judiciaire.

§ 9. Le procureur du Roi poursuit la nullité d'un changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance en raison d'une contrariété à l'ordre public .

§ 10. Le changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance est en principe irrévocable.

Moyennant la preuve de circonstances exceptionnelles, le tribunal de la famille peut autoriser un nouveau changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance.

Si la preuve visée à l'alinéa précédent est établie, le tribunal de la famille déclare que le changement de l'enregistrement du sexe dans l'acte de naissance cessera de produire ses effets à partir de la transcription du dispositif de la décision de nouveau changement de l'enregistrement du sexe dans les registres de l'état civil.

A partir de ce moment, la personne concernée retrouve son sexe d'origine enregistré sur son acte de naissance. Les dispositions relatives à l'établissement de la filiation paternelle, applicables au sexe d'origine enregistré s'appliquent à nouveau aux enfants nés après la transcription visée à l'alinéa précédent.

§ 11. Le mineur non émancipé doué de discernement peut, à partir de l'âge de seize ans, faire la déclaration prévue par le présent article, en remettant une attestation établie en qualité de médecin traitant, par un pédopsychiatre qui confirme que l'intéressé a la conviction durable que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement. Lors de sa déclaration, l'intéressé est assisté par ses parents ou son représentant légal.

Si ces personnes refusent d'assister le mineur non-émancipé, celui-ci peut demander au

tribunal de la famille de l'autoriser à poser cet acte assisté d'un tuteur ad hoc.

Art. 62bis/1 (nouveau)

Art. 62bis/1. § 1er. L'acte de changement de l'enregistrement du sexe ne modifie ni les liens de filiation à l'égard d'enfants déjà nés, ni les droits, pouvoirs et obligations qui en découlent.

Toutes les actions concernant ces liens de filiation et celles relatives aux droits, pouvoirs et obligations qui en découlent peuvent encore être intentées après l'établissement de l'acte de changement de l'enregistrement du sexe.

§ 2. Si l'intéressé donne naissance à un enfant après le changement de l'enregistrement du sexe féminin en sexe masculin dans l'acte de naissance, le livre I, titre VII, chapitre I, est d'application par analogie, ainsi que les chapitres 3, 4 et 5.

Si, l'intéressé conçoit un enfant ou a consenti à la conception de l'enfant conformément à la loi du 6 juillet 2007 relative à la procréation médicalement assistée et à la destination des embryons surnuméraires et des gamètes, et que l'enfant est né après la modification de l'enregistrement du sexe masculin en sexe féminin sur l'acte de naissance, le livre I, titre VII, chapitre 2, est d'application par analogie, ainsi que les chapitres 3, 4 et 5.

La personne dont la filiation est établie conformément aux dispositions de l'alinéa précédent est mentionnée comme coparente sur l'acte de naissance.

Dans tous les autres cas, l'application du livre I, titre VII, du Code civil est fondée sur le nouveau sexe."

Art. 62ter

Art. 62ter. L'acte portant mention du nouveau sexe indique :

1° les nom, prénoms, lieu et date de naissance ainsi que le nouveau sexe;

2° le nouveau lien de filiation avec la mère et le père, si la filiation paternelle est établie ou avec la coparente, si la filiation à l'égard de la coparente est établie.

Art. 62ter

Art. 62ter. L'acte de changement de l'enregistrement du sexe mentionne les nom, prénoms, lieu et date de naissance ainsi que le nouveau sexe de l'intéressé.

TITRE VII

TITRE VII

DE LA FILIATION**CHAPITRE III****Dispositions communes concernant le mode d'établissement de la filiation****SECTION II****De la reconnaissance****Art. 329**

Art. 329. Un enfant ne peut faire l'objet de plus de deux liens de filiation produisant effet.

Lorsqu'un enfant est reconnu par plusieurs personnes du même sexe, seule la première reconnaissance produit effet, aussi longtemps qu'elle n'a pas été annulée. Cette disposition ne s'applique pas à la reconnaissance par la coparente d'un enfant qui a été reconnu par la mère.

Lorsqu'un enfant est reconnu par un père et une coparente, seule la première reconnaissance produit effet, aussi longtemps qu'elle n'a pas été annulée.

CODE JUDICIAIRE**Troisième partie****DE LA COMPETENCE****TITRE III****De la compétence territoriale****DE LA FILIATION****CHAPITRE III****Dispositions communes concernant le mode d'établissement de la filiation****SECTION II****De la reconnaissance****Art. 329**

Art. 329. Un enfant ne peut faire l'objet de plus de deux liens de filiation produisant effet.

Lorsqu'un enfant est reconnu par plusieurs personnes du même sexe, seule la première reconnaissance produit effet, aussi longtemps qu'elle n'a pas été annulée. Cette disposition ne s'applique pas à la reconnaissance par la coparente d'un enfant qui a été reconnu par la mère.

Lorsqu'un enfant est reconnu par un père et une coparente, seule la première reconnaissance produit effet, aussi longtemps qu'elle n'a pas été annulée.

Cette disposition n'est pas non plus d'application dans le cas d'une reconnaissance de paternité d'un enfant qui a été reconnu par la mère conformément à l'article 62bis/1, § 2, alinéa 1er.

CODE JUDICIAIRE**Troisième partie****DE LA COMPETENCE****TITRE III****De la compétence territoriale**

Art. 628

Art. 628. Est seul compétent pour connaître de la demande :

1° le juge de la dernière résidence conjugale ou du domicile du défendeur, lorsqu'il s'agit d'une demande en divorce ou de séparation de corps pour désunion irrémédiable, sans préjudice de l'article 629bis;

2° le juge de la dernière résidence conjugale, lorsqu'il s'agit d'une demande prévue aux articles 213, 214, 215, 216, 220, 221, 223, 224, 1395, 1420, 1421, 1422, 1426, 1442, 1463 et 1469 du Code civil , sans préjudice de l'article 629bis;

3° Le juge de la résidence ou, à défaut, du domicile de la personne à protéger, lorsqu'il s'agit d'une requête visée aux articles 490/1 à 490/2 ou 492/1 du Code civil. Le juge de paix ayant ordonné une mesure de protection reste compétent pour l'application ultérieure des dispositions du livre Ier, titre XI, chapitre II/1, sections 3 et 4, du Code civil, à moins qu'il n'ait, par décision motivée, décidé, d'office ou à la requête de la personne protégée, de sa personne de confiance ou de son administrateur ou de tout intéressé ou du procureur du Roi, de se dessaisir au profit du juge de paix du canton de la nouvelle résidence principale, lorsque la personne protégée quitte le canton pour installer sa résidence principale de manière durable dans un autre canton judiciaire. Dans ce cas, c'est ce dernier juge qui devient compétent.

4° le juge du domicile du notaire, lorsqu'il s'agit d'une demande de taxation d'émoluments;

5° le juge du siège social de la société mutualiste ou de l'association sans but lucratif dont la dissolution est demandée;

6° le juge du siège de l'établissement d'utilité publique, lorsqu'il s'agit d'une demande de révocation d'administrateurs;

7° le juge du domicile de l'opposant, en matière de dépossession involontaire de titres au porteur, ou, lorsque l'opposant n'a pas son domicile en Belgique, le juge du siège social de l'établissement débiteur;

8° le juge du domicile du consommateur lorsqu'il s'agit d'une demande relative à un contrat de crédit régi par la loi du 12 juin 1991 relative au crédit à la consommation , y compris les demandes d'octroi de facilités de paiement et les demandes relatives au cautionnement de contrats de crédit;

9° le juge de la résidence principale de l'enfant, lorsqu'il s'agit d'une demande visée à l'article 11, § 2,du Code de la nationalité belge, ou de la résidence principale du déclarant, lorsqu'il s'agit d'une déclaration visée à l'article 12bis ou de déclarations ou de demandes fondées sur les articles 24, 26 et 28 du même Code ou de la résidence principale de celui qui fait suppléer à

Art. 628

Art. 628. Est seul compétent pour connaître de la demande :

1° le juge de la dernière résidence conjugale ou du domicile du défendeur, lorsqu'il s'agit d'une demande en divorce ou de séparation de corps pour désunion irrémédiable, sans préjudice de l'article 629bis;

2° le juge de la dernière résidence conjugale, lorsqu'il s'agit d'une demande prévue aux articles 213, 214, 215, 216, 220, 221, 223, 224, 1395, 1420, 1421, 1422, 1426, 1442, 1463 et 1469 du Code civil , sans préjudice de l'article 629bis;

3° Le juge de la résidence ou, à défaut, du domicile de la personne à protéger, lorsqu'il s'agit d'une requête visée aux articles 490/1 à 490/2 ou 492/1 du Code civil. Le juge de paix ayant ordonné une mesure de protection reste compétent pour l'application ultérieure des dispositions du livre Ier, titre XI, chapitre II/1, sections 3 et 4, du Code civil, à moins qu'il n'ait, par décision motivée, décidé, d'office ou à la requête de la personne protégée, de sa personne de confiance ou de son administrateur ou de tout intéressé ou du procureur du Roi, de se dessaisir au profit du juge de paix du canton de la nouvelle résidence principale, lorsque la personne protégée quitte le canton pour installer sa résidence principale de manière durable dans un autre canton judiciaire. Dans ce cas, c'est ce dernier juge qui devient compétent.

4° le juge du domicile du notaire, lorsqu'il s'agit d'une demande de taxation d'émoluments;

5° le juge du siège social de la société mutualiste ou de l'association sans but lucratif dont la dissolution est demandée;

6° le juge du siège de l'établissement d'utilité publique, lorsqu'il s'agit d'une demande de révocation d'administrateurs;

7° le juge du domicile de l'opposant, en matière de dépossession involontaire de titres au porteur, ou, lorsque l'opposant n'a pas son domicile en Belgique, le juge du siège social de l'établissement débiteur;

8° le juge du domicile du consommateur lorsqu'il s'agit d'une demande relative à un contrat de crédit régi par la loi du 12 juin 1991 relative au crédit à la consommation , y compris les demandes d'octroi de facilités de paiement et les demandes relatives au cautionnement de contrats de crédit;

9° le juge de la résidence principale de l'enfant, lorsqu'il s'agit d'une demande visée à l'article 11, § 2,du Code de la nationalité belge, ou de la résidence principale du déclarant, lorsqu'il s'agit d'une déclaration visée à l'article 12bis ou de déclarations ou de demandes fondées sur les articles 24, 26 et 28 du même Code ou de la résidence principale de celui qui fait suppléer à

l'absence d'un acte de naissance par un acte de notoriété délivré sur la base de l'article 5 du même Code.

10° le juge du domicile du preneur d'assurance, lorsqu'il s'agit de contestations en matière de contrat d'assurance, quel que soit l'objet du contrat, sans préjudice des dispositions qui règlement les assurances maritimes et de celles qui ont trait à la réparation des dommages résultant des accidents du travail;

11° le juge dans le ressort duquel se trouve le port d'attache du navire ou du bâtiment, lorsqu'il s'agit de demandes relatives à la réparation des accidents de travail survenus aux gens de mer ou aux ayants droit;

12° le juge du domicile de l'acheteur, lorsqu'il s'agit de contestations relatives à une vente de semences, d'engrais et de substances destinées à la fourniture des animaux pourvu que l'acheteur n'ait pas fait acte de commerce;

13° le juge du siège social ou du principal établissement de la société, lorsqu'il s'agit de contestations visées à l'article 574,1°, et, même après la dissolution de la société lorsqu'il s'agit du partage des obligations qui en résultent, pour autant que l'action soit intentée dans les deux ans du partage;

14° le juge du domicile de l'assujetti, de l'assuré ou de l'ayant droit, lorsqu'il s'agit des contestations prévues aux articles 580, 2°, 3°, 6°, 7°, 8°, 9°, 10°, 11° et 12°, 581, 582, 1° et 2°, et des contestations relatives à l'application aux travailleurs indépendants de sanctions administratives prévues à l'article 583, et le juge du domicile du bénéficiaire des indemnités, lorsqu'il s'agit des contestations prévues à l'article 579.

Si l'assujetti, l'assure ou l'ayant droit n'a pas ou n'a plus de domicile en Belgique, la compétence territoriale est déterminée par sa dernière résidence ou son dernier domicile en Belgique. Si l'assujetti ou l'assuré n'a pas eu de résidence ou de domicile en Belgique, la compétence territoriale est déterminée par le lieu de la dernière occupation en Belgique

A l'égard des mandataires de sociétés, de groupements européens d'intérêt économique ou de groupements d'intérêts économiques qui résident exclusivement ou principalement à l'étranger, la compétence territoriale est déterminée par le lieu où est établi le principal établissement de la société ou du groupement en Belgique;

15° le juge du siège de l'exploitation du preneur si le siège de l'exploitation se trouve en Belgique, le juge de la situation du bien loué si le siège de l'exploitation se trouve à l'étranger, lorsqu'il s'agit de contestations en matière de bail à ferme;

16° le juge du siège ou du principal établissement

l'absence d'un acte de naissance par un acte de notoriété délivré sur la base de l'article 5 du même Code.

10° le juge du domicile du preneur d'assurance, lorsqu'il s'agit de contestations en matière de contrat d'assurance, quel que soit l'objet du contrat, sans préjudice des dispositions qui règlement les assurances maritimes et de celles qui ont trait à la réparation des dommages résultant des accidents du travail;

11° le juge dans le ressort duquel se trouve le port d'attache du navire ou du bâtiment, lorsqu'il s'agit de demandes relatives à la réparation des accidents de travail survenus aux gens de mer ou aux ayants droit;

12° le juge du domicile de l'acheteur, lorsqu'il s'agit de contestations relatives à une vente de semences, d'engrais et de substances destinées à la fourniture des animaux pourvu que l'acheteur n'ait pas fait acte de commerce;

13° le juge du siège social ou du principal établissement de la société, lorsqu'il s'agit de contestations visées à l'article 574,1°, et, même après la dissolution de la société lorsqu'il s'agit du partage des obligations qui en résultent, pour autant que l'action soit intentée dans les deux ans du partage;

14° le juge du domicile de l'assujetti, de l'assuré ou de l'ayant droit, lorsqu'il s'agit des contestations prévues aux articles 580, 2°, 3°, 6°, 7°, 8°, 9°, 10°, 11° et 12°, 581, 582, 1° et 2°, et des contestations relatives à l'application aux travailleurs indépendants de sanctions administratives prévues à l'article 583, et le juge du domicile du bénéficiaire des indemnités, lorsqu'il s'agit des contestations prévues à l'article 579.

Si l'assujetti, l'assure ou l'ayant droit n'a pas ou n'a plus de domicile en Belgique, la compétence territoriale est déterminée par sa dernière résidence ou son dernier domicile en Belgique. Si l'assujetti ou l'assuré n'a pas eu de résidence ou de domicile en Belgique, la compétence territoriale est déterminée par le lieu de la dernière occupation en Belgique

A l'égard des mandataires de sociétés, de groupements européens d'intérêt économique ou de groupements d'intérêts économiques qui résident exclusivement ou principalement à l'étranger, la compétence territoriale est déterminée par le lieu où est établi le principal établissement de la société ou du groupement en Belgique;

15° le juge du siège de l'exploitation du preneur si le siège de l'exploitation se trouve en Belgique, le juge de la situation du bien loué si le siège de l'exploitation se trouve à l'étranger, lorsqu'il s'agit de contestations en matière de bail à ferme;

16° le juge du siège ou du principal établissement

établissement du groupement, lorsqu'il s'agit de contestations entre membres d'un groupement européen d'intérêt économique ou d'un groupement d'intérêt économique, entre gérants, entre gérants et membres, entre liquidateurs, entre liquidateurs et membres ou entre membres, gérants et liquidateurs ainsi que de toute demande en dissolution d'un groupement.

17° le juge du domicile du débiteur, au moment de l'introduction de la demande, lorsqu'il s'agit d'une demande visée à l'article 1675/2.

18° le juge de la dernière résidence commune des cohabitants légaux, lorsqu'il s'agit d'une demande visée à l'article 1479 du Code civil, sans préjudice de l'article 629bis.

19° le juge du domicile du créancier d'aliments lorsqu'il s'agit d'une demande d'intervention visée par la loi du 21 février 2003 créant un Service des créances alimentaires au sein du SPF Finances.

19° le juge du domicile ou de la résidence habituelle de l'adoptant, des adoptants ou de l'un d'eux, lorsqu'il s'agit d'une demande en constatation de l'aptitude à adopter;

20° le juge du domicile ou de la résidence habituelle de l'enfant, lorsqu'il s'agit d'une demande en constatation de l'adoptabilité;

21° le juge du domicile ou de la résidence habituelle de l'adoptant, des adoptants ou de l'un d'eux, lorsqu'il s'agit d'une demande en adoption; à défaut, le juge du domicile ou de la résidence habituelle de l'adopté; à défaut, le juge du lieu où l'adoptant ou les adoptants font élection de domicile;

22° le juge du domicile ou de la résidence habituelle du défendeur ou de l'un d'eux, lorsqu'il s'agit d'une demande en révocation d'une adoption simple ou en révision d'une adoption; à défaut, le juge de Bruxelles;

23° le juge du dernier domicile en Belgique de la personne disparue, absente ou présumée absente ou, si celle-ci n'a jamais eu de domicile en Belgique, le juge de paix du 1er canton de Bruxelles ou le juge de l'arrondissement de Bruxelles, selon le cas;

24° le juge de l'endroit où la personne visée à l'article 62bis du Code civil a fait la déclaration en vue de faire rédiger un acte portant mention du nouveau sexe.

25° le juge du domicile du défendeur lorsqu'un fournisseur d'électricité, de gaz, de chauffage ou d'eau ou une personne proposant un réseau public de communications électroniques, un service de radiotransmission ou de radiodiffusion et télédiffusion intente une action en paiement d'une somme d'argent à l'encontre d'une personne physique qui n'est pas une entreprise visée à l'article 573, alinéa 1er, 1°, du fait qu'elle reste en défaut de paiement d'une fourniture de service d'utilité publique par le fournisseur ou par la personne susvisés.

du groupement, lorsqu'il s'agit de contestations entre membres d'un groupement européen d'intérêt économique ou d'un groupement d'intérêt économique, entre gérants, entre gérants et membres, entre liquidateurs, entre liquidateurs et membres ou entre membres, gérants et liquidateurs ainsi que de toute demande en dissolution d'un groupement.

17° le juge du domicile du débiteur, au moment de l'introduction de la demande, lorsqu'il s'agit d'une demande visée à l'article 1675/2.

18° le juge de la dernière résidence commune des cohabitants légaux, lorsqu'il s'agit d'une demande visée à l'article 1479 du Code civil, sans préjudice de l'article 629bis.

19° le juge du domicile du créancier d'aliments lorsqu'il s'agit d'une demande d'intervention visée par la loi du 21 février 2003 créant un Service des créances alimentaires au sein du SPF Finances.

19° le juge du domicile ou de la résidence habituelle de l'adoptant, des adoptants ou de l'un d'eux, lorsqu'il s'agit d'une demande en constatation de l'aptitude à adopter;

20° le juge du domicile ou de la résidence habituelle de l'enfant, lorsqu'il s'agit d'une demande en constatation de l'adoptabilité;

21° le juge du domicile ou de la résidence habituelle de l'adoptant, des adoptants ou de l'un d'eux, lorsqu'il s'agit d'une demande en adoption; à défaut, le juge du domicile ou de la résidence habituelle de l'adopté; à défaut, le juge du lieu où l'adoptant ou les adoptants font élection de domicile;

22° le juge du domicile ou de la résidence habituelle du défendeur ou de l'un d'eux, lorsqu'il s'agit d'une demande en révocation d'une adoption simple ou en révision d'une adoption; à défaut, le juge de Bruxelles;

23° le juge du dernier domicile en Belgique de la personne disparue, absente ou présumée absente ou, si celle-ci n'a jamais eu de domicile en Belgique, le juge de paix du 1er canton de Bruxelles ou le juge de l'arrondissement de Bruxelles, selon le cas;

24° le juge de l'endroit où la personne visée à l'article 62bis du Code civil a fait la déclaration en vue de faire rédiger un acte de changement de l'enregistrement du sexe.

25° le juge du domicile du défendeur lorsqu'un fournisseur d'électricité, de gaz, de chauffage ou d'eau ou une personne proposant un réseau public de communications électroniques, un service de radiotransmission ou de radiodiffusion et télédiffusion intente une action en paiement d'une somme d'argent à l'encontre d'une personne physique qui n'est pas une entreprise visée à l'article 573, alinéa 1er, 1°, du fait qu'elle reste en défaut de paiement d'une fourniture de service d'utilité publique par le fournisseur ou par la personne susvisés.

TITRE II**Instruction et jugement de la demande.****CHAPITRE II****L'instruction et le jugement contradictoires.****SECTION VII****De la communication au ministère public****Art.764**

Art. 764. Sauf devant le juge de paix, le juge des référés et le juge des saisies, sont, à peine de nullité, communiquées au ministère public :

- 1° les demandes relatives à l'état des personnes, lorsque des mineurs ou des incapables sont en cause;
- 2° les demandes relatives à la déclaration d'absence et à la déclaration judiciaire de décès, à la tutelle d'un mineur, à l'administration des biens d'une personne qui fait l'objet d'une mesure de protection prise en application de la loi du 26 juin 1990 relative à la protection de la personne des malades mentaux;
- 3° les demandes relatives aux actes de l'état civil;
- 4° les demandes en matière civile, mises en raison d'un délit de presse;
- 5° les demandes d'inscription en faux civil;
- 6° les demandes en requête civile;
- 7° les demandes de récusation;
- 8° les demandes en réorganisation judiciaire, en déclaration de faillite, en report de la date de cessation de paiement ainsi que les demandes de révocation d'un plan de réorganisation et en clôture de la faillite;
- 9° ...;
- 10° les demandes prévues aux articles 578, 11°, 580, 2°, 3°, 6° à 18°, 581, 2°, 3°, 9° et 10°, 582, 1°, 2°, 6°, 8°, 9° et 12°, 583 et 587septies;
- 11° toutes les demandes dont la communication au ministère public est prévue par les lois spéciales.
- 12° les demandes fondées sur la loi du 10 mai 2007 tendant à lutter contre certaines formes de discrimination;
- 12° les recours relatifs au changement de sexe d'une personne.
- 13° les demandes fondées sur la loi du 30 juillet

TITRE II**Instruction et jugement de la demande.****CHAPITRE II****L'instruction et le jugement contradictoires.****SECTION VII****De la communication au ministère public****Art.764**

Art. 764. Sauf devant le juge de paix, le juge des référés et le juge des saisies, sont, à peine de nullité, communiquées au ministère public :

- 1° les demandes relatives à l'état des personnes, lorsque des mineurs ou des incapables sont en cause;
- 2° les demandes relatives à la déclaration d'absence et à la déclaration judiciaire de décès, à la tutelle d'un mineur, à l'administration des biens d'une personne qui fait l'objet d'une mesure de protection prise en application de la loi du 26 juin 1990 relative à la protection de la personne des malades mentaux;
- 3° les demandes relatives aux actes de l'état civil;
- 4° les demandes en matière civile, mises en raison d'un délit de presse;
- 5° les demandes d'inscription en faux civil;
- 6° les demandes en requête civile;
- 7° les demandes de récusation;
- 8° les demandes en réorganisation judiciaire, en déclaration de faillite, en report de la date de cessation de paiement ainsi que les demandes de révocation d'un plan de réorganisation et en clôture de la faillite;
- 9° ...;
- 10° les demandes prévues aux articles 578, 11°, 580, 2°, 3°, 6° à 18°, 581, 2°, 3°, 9° et 10°, 582, 1°, 2°, 6°, 8°, 9° et 12°, 583 et 587septies;
- 11° toutes les demandes dont la communication au ministère public est prévue par les lois spéciales.
- 12° les demandes fondées sur la loi du 10 mai 2007 tendant à lutter contre certaines formes de discrimination;
- [...]
- 13° les demandes fondées sur la loi du 30 juillet

1981 tendant à réprimer certains actes inspirés par le racisme ou la xénophobie;
 14° les demandes fondées sur la loi du 10 mai 2007 tendant à lutter contre la discrimination entre les femmes et les hommes.
 16° les demandes civiles relatives à l'exécution de décisions judiciaires portant condamnation à une confiscation spéciale, à une amende et aux frais de justice dans le cadre de l'enquête pénale d'exécution.

Le ministère public peut se faire communiquer toutes les autres causes lorsqu'il le juge convenable. Le tribunal ou la cour peut également ordonner d'office la communication, à l'exception de l'action visée à l'article 138bis, § 2, alinéa 1er.

Le ministère public émet son avis dans la forme la plus appropriée lorsqu'il le juge convenable.

Par dérogation à l'alinéa 3, le ministère public émet toujours, dans les cas visés à l'alinéa 1er, 10°, un avis lorsque le tribunal le demande.

Le collège des procureurs généraux arrête des directives précisant dans quelles affaires visées à l'alinéa 1er un avis sera rendu. Ces directives sont contraignantes pour tous les membres du ministère public. Les procureurs généraux près les cours d'appel veillent à l'exécution de ces directives au sein de leur ressort.

LIVRE IV

Procédures particulières

CHAPITRE XXV

Des recours relatifs au changement de sexe d'une personne

Art. 1385duodecies

Art. 1385duodecies. § 1er. Toute personne qui a un intérêt et le procureur du Roi peuvent introduire, par une requête adressée au tribunal de la famille, un recours contre la décision de l'officier de l'état civil prise conformément à l'article 62bis du Code civil.

Le recours doit être introduit dans les soixante jours à compter du jour de l'établissement de l'acte portant mention du nouveau sexe ou du

1981 tendant à réprimer certains actes inspirés par le racisme ou la xénophobie;
 14° les demandes fondées sur la loi du 10 mai 2007 tendant à lutter contre la discrimination entre les femmes et les hommes.
 16° les demandes civiles relatives à l'exécution de décisions judiciaires portant condamnation à une confiscation spéciale, à une amende et aux frais de justice dans le cadre de l'enquête pénale d'exécution.

17° les demandes relatives au changement de l'enregistrement du sexe d'une personne dans son acte de naissance.

Le ministère public peut se faire communiquer toutes les autres causes lorsqu'il le juge convenable. Le tribunal ou la cour peut également ordonner d'office la communication, à l'exception de l'action visée à l'article 138bis, § 2, alinéa 1er.

Le ministère public émet son avis dans la forme la plus appropriée lorsqu'il le juge convenable.

Par dérogation à l'alinéa 3, le ministère public émet toujours, dans les cas visés à l'alinéa 1er, 10°, un avis lorsque le tribunal le demande.

Le collège des procureurs généraux arrête des directives précisant dans quelles affaires visées à l'alinéa 1er un avis sera rendu. Ces directives sont contraignantes pour tous les membres du ministère public. Les procureurs généraux près les cours d'appel veillent à l'exécution de ces directives au sein de leur ressort.

LIVRE IV

Procédures particulières

CHAPITRE XXV

Des recours relatifs au changement de sexe d'une personne

Art. 1385duodecies

Art. 1385duodecies. § 1er. La personne qui fait une déclaration conformément à l'article 62bis, § 1er, du Code civil peut introduire, par une requête adressée au tribunal de la famille, un recours contre un refus de l'officier de l'état civil.

jour de la notification par l'officier de l'état civil du refus d'établir cet acte.

Le greffier informe sans délai l'officier de l'état civil de la procédure de recours.

§ 2. La requête est signée par le requérant ou son avocat.

§ 2. Le recours doit être introduit dans les soixante jours à compter du jour de la notification par l'officier de l'état civil du refus d'établir cet acte.

Le greffier informe l'officier de l'état civil sans délai de la procédure de recours.

§ 3. La requête est signée par le requérant ou son avocat.

Art. 1385quaterdecies

Art. 1385quaterdecies. § 1er. Tout exploit de signification d'un jugement ou arrêt relatif à un changement de sexe d'une personne est immédiatement communiqué, en copie, au greffier.

§ 2. Dans le mois de l'expiration du délai d'appel ou de pourvoi en cassation ou, le cas échéant, après le prononcé de l'arrêt rejetant le pourvoi, le greffier envoie par pli judiciaire un extrait reprenant le dispositif du jugement ou de l'arrêt, à l'officier de l'état civil du lieu de la déclaration.
Le greffier en avertit les parties.

§ 3. Si le dispositif du jugement ou de l'arrêt constate le nouveau sexe, l'officier de l'état civil inscrit sans délai l'acte existant portant mention du nouveau sexe et transcrit le dispositif du jugement ou de l'arrêt sur ses registres. Il est fait mention du dispositif en marge de l'acte portant mention du nouveau sexe.

Si aucun acte portant mention du nouveau sexe n'a encore été établi, l'officier de l'état civil transcrit le dispositif du jugement ou de l'arrêt sur ses registres.

§ 4. Après la transcription, l'officier de l'état civil en informe sans délai le procureur du Roi près le tribunal qui s'est prononce sur la demande.

Art. 1385quaterdecies

Art. 1385quaterdecies. § 1er. Tout exploit de signification d'un jugement ou arrêt relatif à un changement de sexe d'une personne est immédiatement communiqué, en copie, au greffier.

§ 2. Dans le mois de l'expiration du délai d'appel ou de pourvoi en cassation ou, le cas échéant, après le prononcé de l'arrêt rejetant le pourvoi, le greffier envoie par pli judiciaire un extrait reprenant le dispositif du jugement ou de l'arrêt, à l'officier de l'état civil du lieu de la déclaration.
Le greffier en avertit les parties.

§ 3. Si le dispositif du jugement ou de l'arrêt constate le changement de l'enregistrement du sexe, l'officier de l'état civil établit sans délai l'acte de changement de l'enregistrement du sexe. Il transcrit le dispositif du jugement ou de l'arrêt sur ses registres et fait mention du dispositif en marge de l'acte de changement de l'enregistrement du sexe.

L'officier de l'état civil mentionne le changement de l'enregistrement du sexe en marge des actes de l'état civil qui concernent l'intéressé et ses descendants du premier degré. Si un autre officier de l'état civil doit effectuer une mention marginale, le premier officier de l'état civil notifie pour ce faire l'acte de changement de l'enregistrement du sexe à l'officier de l'état civil compétent.

§ 4. Après la transcription, l'officier de l'état civil en informe sans délai le procureur du Roi près le tribunal qui s'est prononce sur la demande.

§ 5. Le jugement ou arrêt relatif à un changement de sexe d'une personne produit ses effets à partir du jour de la transcription.

§ 6. L'officier de l'état civil mentionne le nouveau sexe en marge de l'acte de naissance concernant l'intéressé ou notifie le nouveau sexe à l'officier de l'état civil compétent soit par le biais de l'acte portant mention du nouveau sexe soit par le biais de l'acte de transcription constatant le nouveau sexe.

Loi du 15 mai 1987 relative aux noms et prénoms

Art. 2

Art. 2. Toute personne qui a quelque motif de changer de nom ou de prénoms en adresse la demande motivée au Ministre de la Justice.

La requête est introduite par l'intéressé lui-même ou son représentant légal.

Les personnes qui ont la conviction intime, constante et irréversible d'appartenir au sexe opposé à celui qui est indiqué sur leur acte de naissance et qui ont adopté le rôle sexuel correspondant joignent à leur demande une déclaration du psychiatre et de l'endocrinologue, qui atteste :

1° que l'intéressé a la conviction intime, constante et irréversible d'appartenir au sexe opposé à celui qui est indiqué dans l'acte de naissance;

2° que l'intéressé suit ou a suivi un traitement hormonal de substitution visant à induire les caractéristiques sexuelles physiques du sexe auquel l'intéressé a la conviction d'appartenir;

3° que le changement de prénoms constitue une donnée essentielle lors du changement de rôle

§ 5. Le jugement ou arrêt relatif à un changement de sexe d'une personne produit ses effets à partir du jour de la transcription.

§ 6. L'officier de l'état civil mentionne le nouveau sexe en marge de l'acte de naissance concernant l'intéressé ou notifie le nouveau sexe à l'officier de l'état civil compétent soit par le biais de l'acte de **changement de l'enregistrement du sexe** soit par le biais de l'acte de transcription constatant le nouveau sexe.

Loi du 15 mai 1987 relative aux noms et prénoms

Art. 2

Art. 2. Toute personne qui a quelque motif de changer de nom ou de prénoms en adresse la demande motivée au Ministre de la Justice.

La requête est introduite par l'intéressé lui-même ou son représentant légal.

Toute personne qui a la conviction que le sexe mentionné dans son acte de naissance ne correspond pas à son identité de genre vécue intimement joint à sa requête une déclaration sur l'honneur à ce propos. Le prénom choisi doit être conforme à cette conviction. Sans préjudice du dernier alinéa, un changement de prénom ne peut être demandé qu'une seule fois pour ce motif sauf lorsque le changement de prénom est autorisé par le tribunal de la famille après un nouveau changement de l'enregistrement du sexe.

Le mineur non émancipé peut demander le changement de son prénom pour ce motif à partir de ses 12 ans, avec l'assistance de ses parents ou de son représentant légal.

Si ces personnes refusent d'assister le mineur non émancipé, celui peut saisir le tribunal de la famille afin de l'autoriser à poser cet acte avec l'assistance d'un tuteur ad hoc."

Le mineur non-émancipé dont le prénom a été changé conformément à l'alinéa 4 peut demander un changement de prénom une deuxième fois pour le même motif, pour autant qu'il ne modifie pas l'enregistrement de son sexe conformément à l'article 62bis du Code civil.